

KÖNYVBARÁT

1952. ÁPRILIS * II. ÉVFOLYAM * 4. SZÁM

IFJAK — LÁNYOK!
JÖJJEtek
A KÖNYVTÁRAKBA!
OLVASSÁtok
A JÓ KÖNYVEKET!

TARTALOM

	Oldal
NEMES DEZSŐ: A népművelési munka soronlévő feladatai — — —	1
L. CSEKINA: A könyvtárak munkájáról — — — — —	4
A termelési újítók tapasztalatainak propagandája — — — — —	7
MÁTYÁS FERENC: Alusznak a könyvek az Egyesült Izzó központi szakkönyvtárában — — — — —	9
SZABADI VIKTOR: Olvassunk minél több szakkönyvet — — — — —	12
Ismeretterjesztő könyvek propagandájáról, terjesztéséről — — —	13
L.—K.: Rákosi elvtárs születésnapján felavatták az ország első megyei könyvtárát — — — — —	15
TAKÁCS JANOSNÉ: Olvasók, írjátok meg véleményeteket! — — — — —	17

Népkönyvtáraink munkája

I. PÉTER JANKA: Könyvpropaganda a bakonypéterdi népkönyvtárban	19
II. DAN GYULA: A művelt embert mindenki tiszteli, becsüli — — —	20
III. BÉNYEI JÓZSEF: A mi munkánk — — — — —	21
RÁCZ JÓZSEFNÉ: A szakszervezeti könyvtárstatisztika jelentősége és elkészítése — — — — —	21

Könyvismertetések

LENIN MŰVEINEK 24. KÖTETE (Fedor János) — — — — —	23
SZTALIN »A BÉKÉÉRT« (K. J.) — — — — —	26
RÁKOSI MÁTYÁS: Népi demokráciánk útja (I. B.) — — — — —	27
MAGYAR IRÓK RÁKOSI MÁTYÁSROL (B. L.) — — — — —	29

Írók és írások

BALAZS SÁNDOR: Gárdonyi Géza regényei — — — — —	31
---	----

Irodalmi tájékoztató

Rákosi Mátyás élete képekben (V. V.) — — — — —	34
Nagy Sándor: Megbékélés (F. E.) — — — — —	34
Maupassant: Szépfüű (Szabolcsi Miklós) — — — — —	35
Mai lengyel elbeszélők (Kelemen János) — — — — —	36
V. Ocsereyfin: Tied vagyok, hazám — — — — —	37
Dobozy Imre: Az új Turkeve (Varga Domokos) — — — — —	37
B. Jarusztovszkij: Csajkovszkij (F. K.) — — — — —	38
Giovagnoli: Spartacus (Balázs Sándor) — — — — —	39
Murányi-Kovács Endre: A barrikádok fiai (antal) — — — — —	39
Huszár Imre: Bátorság, hősiesség, erős akarat (R. Gy.) — — — — —	40
Bianki: Cinegenaptár (M. I.) — — — — —	40
Jesch László: Gyakorlati elektrotechnika (Hollós Miklós) — — — — —	41
Boldizsár Tibor: Korszerű bányagépek (Hollós Miklós) — — — — —	41
A berettyóújfalusi könyvtár munkája (R. Gy.) — — — — —	42
A vájár olvasmányai (Olvasó-terv) — — — — —	42
Szovjet irodalmi művek jegyzéke — — — — —	43
Könyvtárügyi folyóiratok szemléje — — — — —	43
Darwin Charles magyarul megjelent művei és a darwinizmussal foglalkozó újabban megjelent magyar irodalom — — — — —	44
Eseménynaptár — — — — —	44
A különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések jegyzéke — — — — —	45
Olvasóink írják — — — — —	45
Hírek — — — — —	47

Nemes Dezső:

A népművelési munka soronlévő feladatai

Részletek az 1952. március 17. és 18.-i Országos Népművelési Értekezleten tartott előadói beszédből

Egész népművelői munkánkat meghatározza mindenekeelőtt az a tény, hogy a mi népünk országépítő munkája is elválaszthatatlanul egybeforr a béke védelméért folyó küzdelemmel. Erről egy pillantra sem szabad megfeledkeznünk, erre figyelmeztetnek a háborús gyujtogatók elvetemült gattettei, erre figyelmeztet bennünket az amerikai imperialisták baktériumháborúja Koreában. A nemzetközi béketábor azonban megfélemlíthetetlen, a békét követeli és alkotó munkájával a békét erősíti. A béke védelméért, a szocializmus felépítéséért folyó nagy küzdelemben vált a mi országunk mezőgazdasági országból ipari országgá. Küzdelmünket, békeharcunkat a termelészövetkezetek további fejlesztésével, a kulturális felvilágosító munka eszközeivel vívjuk meg eredményesen. Ezért feladatunk a dolgozók szocialista átnevelése, politikai öntudatának és kulturális színvonalának állandó emelése.

A népművelés, a kulturális felvilágosítás szolgálatában álló dolgozók minden egyes üzemben, minden városban, minden faluban egyetemlegesen felelősek ezért a küzdelemért, ennek a küzdelemnek jó eredményéért. Ennek a felelősségnek a tudatában kell megvizsgálnunk az eddigi végzett munkát és kijelölnünk további feladatainkat.

Az elmúlt félév munkája és tapasztalatai.

A vidéki városi könyvtárak fejlesztését a mult év áprilisában kezdtük. Az év végére az egész nap nyitva tartó vidéki, városi könyvtárak száma — eltekintve az egyetemi könyvtáraktól — 18-ról 53-ra emelkedett.

Az üzemi könyvtárak hálózatának továbbfejlődését mindenekeelőtt a műhelyi fiókkönyvtárhálózat jelentékeny fejlődése jellemzi.

A falusi könyvtárak száma 1951 végére 2800-ra emelkedett, szemben az előző évi 1600-zal.

Fel kell vetnünk a kérdést: lépést tart-e a kulturális felvilágosító intézmények működésének fejlődése az intézmények hálózatának a szélesedésével, lépést tart-e egész népnevelési munkánk fejlődése a kulturális felvilágosító intézmények szám-szerű növekedésével. Rövid válaszunk: a kulturális felvilágosító intézmények szám-szerű növekedésével nem tart lépést az intézmények, kultúrotthonok, könyvtárak működése, fejlődése. Elmaradtak az 1951-es gyors íramú létesítés tempója mögött.

Eredmények és hiányosságok a könyvtári munkában.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasóinak a száma a múlt év októberétől az év februárjáig 57.000-ról 87.000-re, a havi könyvkölcsönzések száma pedig 193.000-ról 243.000-re emelkedett. Ez a könyvtár, melynek 36 kerületi fiókja, 173 könyvkölcsönző állomása van, a könyvforgalom terén az ország első könyvtára. Könyvkölcsönző állomásai a tömegszervezetek kerületi szerveiben, kórházakban, iskolákban működnek.

A múlt év októberében 48 vidéki városi könyvtárban 52.000 könyvet, ez év februárjában 54 városi könyvtárban 154.000 könyvet kölcsönöztek. Ez a könyvforgalom komoly fejlődés, de a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hatalmas könyvforgalma mellett az 54 vidéki városi könyvtár és 72 fiókkönyvtárának együttes, 154 ezres könyvforgalma mutatja, hogy fejlődése ellenére is elmarad még a növekvő feladatoktól. A kép vidéken elég tarka a fejlődés szempontjából. Vannak kiemelkedő könyvtárak, de vannak olyanok is, melyek még rendes elhelyezést sem nyertek. Legkiemelkedőbb a szolnoki könyvtár: 2800 olvasója van, könyvforgalma havonta 7000-en felül áll. A jászberényi és bajai könyvtárak havonta 6000-es, a karcagi és erdővárosi könyvtárak havonta 4500-as könyvforgalmat értek el. Elég-telen a miskolci könyvtár forgalma, kölcsönzéseinek száma 3500. Rákosi elvtárs születésnapjára nyitotta meg a békésmegyei tanács az első megyei könyvtárat, ennek jelentőségét nem is kell hangsúlyoznunk, hiszen tudjuk milyen nagy teladatok várnak a megyei könyvtárakra.

Legkevesebb kielégítő, fejlődése ellenére is, a falusi könyvtárak működése. 1949 végén 600 falusi könyvtárról, 13.000 olvasóról, kb. 18—20.000 könyvkölcsönzésről számolnak be a jelentések; ez év januárjában 145.000 olvasóról, 200.000 könyvkölcsönzésről, kb. 1500 falusi könyvtárról szólnak a jelentések. Ezek az adatok tagadhatatlanul komoly fejlődést mutatnak. Nagy a számbeli különbség a 13.000 és a 145.000 olvasó, úgyszintén a 18.000 és a 200.000 havonta eszközölt könyvkölcsönzés között. A jelentéseket beküldő 1500 népkönyvtár átlagos havi könyvforgalma 133 könyv. A jelentéseket nem küldő 1300 népkönyvtárnak az átlagos könyvforgalma minden valószínűség szerint az előbbinek a fele sincs, egy részük sokszor hetekig, hónapokig nem is működik; könyvtárak könyvtárosaiknak lemondása vagy cseréltetése következtében gazdátlanul maradnak és a széthordás, az elkallódás veszélyeztetni állományukat.

Az állam tetemes összeget áldozott és áldoz a faluba való könyvjuttatásra és a községi tanácsok igen sok esetben elmulasztják ennek az állami vagyonnak az ellenőrzését, nem biztosítják használatát, nem biztosítják a könyvtár és a könyvtárosi munka megbecsülését.

A falusi könyvtárak területén a legsúlyosabb a könyvtárosi munkánk keresztmetszete; ennek a megszüntetése szívós és áldozatos munkát követel. Éppen ma, mikor a falu szocialista átalakulása közvetlen fontos feladatunk, elsőrendű kötelességünk a falusi könyvtárak munkájának a megjavítása. Nem szabad megelégedéssel szemlélőnünk 1949 és az 1951-es esztendőnek egybevetett statisztikai adatait a népkönyvtárügy fejlődésében; szemünk előtt a százezres és milliós tömegek legyenek, akik ma még nem olvasnak könyvet.

Az egyre erősödő városi könyvtáraknak is kötelességük a falusi könyvtárak fejlődésében, könyvpropagandájában hathatós segítséget nyújtani. A kultúrotthonvezetőknek a jövőben nagyobb gondot kell fordítaniuk a kultúrotthonok könyvtárainak fejlesztésére és a helyi népművelési ügyvezetőkkel együtt kell működniük a városi és falusi könyvtárak munkájának előbbrevitelében.

A könyvtár és állományának elsőrendű propagandaeszköze a könyvankét. Ez már évek óta csaknem kizárólag szépirodalmi művek ismertetésére szorítkozott. Elhanyagoltuk az ismeretterjesztő irodalom népszerűsítését, teljesen mellőztük a szakmai könyvek (üzemekben műszaki, falvakban agrotechnikai és agronómiai) népszerűsítését. Ez az egyoldalúság a könyvankétek rendezésénél egész könyvpropagandánkra, sőt a könyvtáraink állományára is rányomta bélyegét. Egyoldaluvá tette a könyvolvasztatást, a könyvbeszerzést, sok esetben a könyvkiadást is. A szakkönyvek iránt mégis nagy az érdeklődés, ez azonban nem a könyvpropagandának, hanem termelésünk hatalmas fellendülésének az eredménye. Az ősz óta történtek

törekvések a szépirodalom mellett a népszerűsítő tudományos-ismeretterjesztő irodalom propagálása érdekében. Azonban ez még igen csekély. A szakkönyvek propagandáját ankétok formájában azonban elhanyagoltuk; ezt pedig semmi esetre sem pótolhatják könyvkiállítások és a könyvpropaganda egyéb eszközei.

A további fejlődés feltételei és a teendők.

A könyvtári munka színvonalának emelése megköveteli a jobb, általánosabb felkészültséget minden területen.

Munkatársaink általános kulturális és szakfelkészültségének emelésére tanfolyamokat rendezünk. Emellett azonban gondoskodnunk kell kulturális kérdéseink intézményes középiskolai és főiskolai képzéséről. Ennek első lépése volt a múlt év őszén a pedagógiai főiskolán megindult kétéves felsőfokú könyvtárosi tanfolyam esti és levelező tagozata. Jelenleg kb. 150 hallgatója van, az eredmények általában jók. Ebben az évben ugyanitt megindul a nappali tagozat. Ez év szeptemberében indul meg Budapesten az első népművelési gimnázium, nappali, esti és levelező tagozata. Ezeknek az iskoláknak a feladata egyrészt az új hivatásos kultúrnmunkások gárdájának a kiképzése, ugyanakkor a kulturális felvilágosító intézményekben már ma is dolgozó munkatársak továbbképzése; éppen ezért kellenek az esti és levelező tagozatok. A körzeti, városi, üzemi könyvtárosok szép számmal és sikerrel tanulnak a főiskolán. A szaktanfolyamok elvégzésén kívül a következő években minden hivatásos kultúrnmunkásnak, középiskolai és főiskolai végzettség megszerzését kell feladatául kitűznie.

Kulturális intézményeink hálózatának továbbfejlesztésében a meglévő intézmények működésének fejlesztése, kérdéseink nevelése, rendszeres, tervszerű munkájuk biztosítása ennek az esztendőnek a főfeladata. Könyvtárhálózatunk továbbfejlődése is mindenekelőtt a meglévő hálózat szervezesebb, tervszerűbb összefogását teszi szükségessé. A körzeti könyvtárak, amelyek jelenleg összefogják a falusi könyvtárakat, nem felelnek meg a mai követelményeknek. Ma már nem az új könyvtárak szervezése áll a homlokterben, mint egy-két évvel ezelőtt, hanem a meglévő működésének fejlesztése. A körzeti könyvtárak nem végeznek tényleges könyvtári munkát, hanem adminisztratív-szervező és részben ellenőrző fiókjai a Népkönyvtári Központnak és feladatuknak megfelelően, könyvraktárakkal rendelkeznek. A körzeti könyvtáraknak ezt a rendszerét fokozatosan a megyei és járási könyvtárak hálózatával váltjuk fel. A megyei könyvtárak feladata lesz segíteni a járási és városi könyvtárakat és a legnagyobb üzemi könyvtárakat. A városi könyvtáraknak pedig segítséget kell nyújtaniuk a kisebb üzemi könyvtáraknak. A járási könyvtárak a községi könyvtárak részére fognak — saját helyi könyvtári tevékenységük mellett segítséget nyújtani. Ezt kell 1952—1953-ban megvalósítani.

A könyvtárhálózat szervezetének fejlesztése időbe kerül, azonban a meglévő adottságok mellett is ennél gyorsabban kell tovább fejleszteni a könyvpropagandát: a fentiek értelmében ennek a propagandának a szépirodalom mellett a tudományos ismeretterjesztő és szakkönyvekre is ki kell terjednie, hogy segítségére legyen a materialista világnézet elterjedésének és a termelésnek. Ez egyben ösztönzője lesz a könyvtárak könyvvállományának helyesebb irányban és megfelelőbb arányban való fejlesztésének. Igen jó propaganda lehet a könyvtár használatában a kultúrolthonok belépődíjas, műsoros rendezvénye; akár táncestélyeket is rendezzenek a könyvtár javára; így segíthetik a könyvvállomány kiegészítését helyi eszközökkel.

A könyvtárak támogatásában nagy a helyi tanácsok szerepe is, törődjenek könyvtáraikkal. Könyvtárosaink viszont szervezzék meg úgy az olvasóközönségüket, hogy azok tagjai között legyenek tanácselnökök, tanácsítók és tanácsstagok, ilyen esetben a tanácsok jobban megbecsülik majd a könyvtáros munkáját és segítik azt. A megyei tanácsok időnként jutalommal honorálják a megye legjobb könyvtárosainak munkáját. A Népművelési Minisztérium is megtalálja majd a lehetőséget a könyvtári munka jutalmazására.

Helyi tanácsok és tömegszervezetek a népművelési munkában.

A megyei tanácsok általában foglalkoznak a népművelési munka egy-egy fontosabb kérdésével, mind pontosabban ellenőrzik és segítik a népművelési osztályok munkáját. Nem kérik számon azonban a könyvtári munkát. A járási és községi

tanácsok is elégtelenül foglalkoznak a helyi könyvtárak munkájával; sőt egyes helyeken kényszerű nyűgnek érzik a népművelési feladatot. Mindenekelőtt el kell érniük, hogy a fenntartó szervek, a tanácsok V. B.-ai — hasonlóan, ahogy az üzenetekben az ÜB. — nézzenek utána és úgy hagyják jóvá kultúrotthonaik havi működési munkáját; kérjenek beszámolókat könyvtáraik működéséről és fogantossítsanak megfelelő intézkedéseket népművelési intézményeik fejlesztésére.

Az elmúlt félévben komoly lépéseket tettünk a népművelési munka fejlesztésében. Láttuk azonban, hogy bizonyos fokig aránytalanság állt elő intézményeink számszerű fejlődése és működésük fejlődése között. Ezt az aránytalanságot úgy tudjuk megszüntetni, hogy a népművelési intézmények túlgyors ütemű szaporodását mérsékeljük a munka minőségi színvonalának emelését tartva szem előtt.

Pártunk II. kongresszusának határozatai megszabták az utat, amelyen országunk halad előre Rákosi elvtárs bölcs vezetésével a szocializmus felé. S mi, a szocialista népművelés katonái büszkén, erőnk teljes megfeszítésével vesszük ki részünket a nagy történelmi feladat megvalósításában.

L. Csekina :

A könyvtárak munkájáról

Részletek az Országos Népművelési Értekezleten elmondott
hozzászólásból.

A szovjet kultúra dolgozói szeretetteljes figyelemmel kísérik Magyarországon kulturális fejlődését, s büszkének rá, mint azoknak a fegyvertársainknak eredményeire, akikkel vállatva küzdenek közös ügyükért — a népek jobb jövőjéért.

Még a forradalom éveiben mondotta Lenin elvtárs, hogy:

»... Mi nemcsak azért harcolunk, hogy minálunk arasson győzelmet a szocializmus ügye, nemcsak azt akarjuk, hogy csak a mi gyermekeink gondoljanak úgy a kapitalistákra és földesurakra, mint valami történelemelőtti szörnyekre — mi azért is küzdünk, hogy velünk együtt az egész világ munkásai győzedelmeskedjenek.«

És most, hogy Magyarország dolgozó népe a Szovjet Hadsereg segítségével felszabadult a fasiszta iga alól és saját kezével építi jobb jövőjét, Sztálin elvtárs felejtethetetlenül szép szavai jutnak akaratlanul is eszembe, amelyeket a Szovjet Alkotmánytervezetről tartott beszédében mondott, a szovjet szocialista építőmunka diadalmas eredményeit összegezve:

»Jóleső és örvendetes az a tudat, hogy a vér, amelyet oly bőven ontottak a mieink, nem hiába ömlött, hogy meghozta a maga gyümölcseit...«

Sem a börtönök és kínzások, sem az üldözés és hajsza, sem a burzsoázia, sem a fasiszmus aljas módszerei nem tudták megtörni az Önök országában a munkásosztály élenjáró harcosainak elszánt akaratát, amellyel hazájuk szabadságáért, függetlenségéért, népük jövőjéért küzdöttek. Az élenjáró harcosok e hosszú éveken át tartó önfeláldozó harca — a Kommunisták Magyarországi Pártja hőseinek küzdelme — tette lehetővé, hogy most az egész magyar nép boldog jövőjét építse.

Magyarország dolgozói jogosan nevezik a szocializmus építésének tervét a béke és szabadság, a népek barátsága és boldogsága tervének, hiszen céljuk a dolgozó tömegek életszínvonalának emelése, az ország erejének növelése, a nemzeti kultúra — formájában nemzeti, tartalmában már szocialista kultúra — felvirágzása.

Magyarországon igazi kulturális forradalom folyik. Mi szovjet emberek örömmel látjuk ezt a forradalmi fellendülést, örömmel látjuk, mennyire vonzódnak a dolgozók a kultúra felé és hogyan sajátítják el a tudást.

A szovjet kultúra dolgozói elvtársi kötelességüknek tartják, hogy a szovjet szocialista kultúra megteremtése folyamán szerzett tapasztalatok gazdag kincstárát a népi demokratikus országokban dolgozó barátai, elvtársai rendelkezésére bocsássák. Tapasztalataink kicserélése, a baráti kritika és kölcsönös segítség útján érjük el azt, hogy még több sikert könyveletünk el majd népeink javára irányuló alkotómunkánkban.

Amit ittlétem alatt, Magyarországon láttam, azt mutatja, hogy a kulturális fejlődés viharos tempóban halad előre. Alig másfél év alatt ezrével épültek fel a kultúrotthonok, ezrével nyíltak meg a könyvtárak és a dolgozó értelmiség ezreit vonták be a kulturális felvilágosító munkába, faluban és városban egyaránt.

Propagáljuk jobban a szakmai könyveket

Szeretném megmondani az elvtársaknak, hogy az a bíráló, melyet a kultúr-munkáról adok, azok a benyomások, amelyeket ismertetek, igen rövid idő alatt szerzett, igen szórványos tapasztalatok eredményei. Nem annyira bíráló, mint inkább a benyomások felsorolása és ha úgy gondolják, hogy fel tudják használni munkájukban, nagy örömet okoznak nekem.

Magyarországon az elmúlt évek alatt rengeteg könyvtárat létesítettek. 2900 szakszervezeti könyvtár, 2800 falusi könyvtár hatalmas fegyver mind a szakszervezetek, mind a tanácsok kezében.

Azok a könyvtárak, melyeket megnéztem, igen szép könyvvállománnyal rendelkeznek. De hibák is akadnak. Veszprém megyében az a hiba — és azt hiszem, hogy nemcsak itt —, hogy a szépirodalmi könyvek mellett, nem propagálják eléggé a tudományos és műszaki könyveket. Jártunk a veszprémi városi könyvtárban és egy veszprémi üzemi, szakszervezeti könyvtárban. A könyvtárosokkal való beszélgetés alapján megállapítottuk, hogy ők sem fordítottak elég gondot a műszaki és tudományos könyvek népszerűsítésére, a szépirodalmi könyvek mellé. Erre felhívtuk figyelmüket. Azonban nem lenne helyes ezért a hibáért kizárólag a könyvtárosokat okolni. Valószínűleg a népművelési osztály sem fordított kellő-gondot ennek a feladatnak az elvégzésére.

Az elvtársak tudják, hogy a körzeti könyvtárak főfeladata jelenleg a falusi könyvtárak könyvekkel való ellátása. Jártunk a pápai körzeti könyvtárban is, és nagy meglepetéssel láttuk, hogy már hónapok óta 31 különféle mezőgazdasági szakkönyv hever itt, hatalmas példányszámban. Az elvtársak közül néhányan megemlítették, hogy a falusi dolgozók nemcsak a szépirodalom iránt érdeklődnek, hanem a szakmai irodalom iránt is. Miért nem használják fel hát a szakkönyveket?

Hajdu megyében is megnéztük a körzeti könyvtárban azoknak a könyveknek a jegyzékét, amelyeket a falusi könyvtárakba küldenek, nem volt köztük egyetlen szakmai könyv sem.

Miért tanácsoljuk ennyire mi, szovjet kultúr-munkások, hogy az elvtársak küszöböljék ki ezeket a hibákat? Azért, mert itt is meg kell valósítani azt a feladatot, amit a Bolsevik Párt a forradalom első éveiben tűzött ki: legyenek a szovjet emberek sokoldalúan képzettek, olyanok, akik képesek arra, hogy a kommunizmust megteremtsék.

Mi Sztálin elvtárs útmutatásaiból indultunk ki, amelyet a XVIII. pártkongresszuson állított a szovjet munkásság elé: *Minden munkást és minden parasztot kulturálttá és ruveltté kell tenni.*

Az üzemi könyvtárak munkájának tanulmányozása után megállapíthatom, hogy nem tudják, milyen óriási jelentősége van a könyvtárak munkájának a termelési propaganda segítése, az eljárók népszerűsítése terén.

Nincs alkalmam arra, hogy részletesen ismertessem, milyen módszerekkel viszik, s milyen eredményt hoz nálunk a könyvtárak műszaki propagandája. Arra hívom fel az ittlévő kultúr-munkások figyelmét, hogy használják fel a »Könyvtáros« c. szovjet folyóiratban megjelent, erről a témáról szóló cikk fordítását.*

* Lapunk más helyén közöljük az említett cikket. (Szerk.)

A városi könyvtárak helyzete

Még néhány szót szeretnék szólni azokról a körülményekről, amelyek között egyes városi könyvtárak végzik munkájukat. Csupán néhány könyvtárat akarok megemlíteni, a Tolna, Hajdu és Veszprém megyei városi könyvtárakat. Ezeknek a könyvtáraknak az lenne a hivatásuk, hogy segítsék a város területén lévő többi könyvtárat is. De maguk is számos nehézséggel küzdenek. Nincs olvasótermük és így annak, aki könyvet akar cserélni, órák hosszat kell várakoznia a könyvtár előtt. Nincs a könyvtárnak tüzelője sem. Az a véleményem, hogy ott, ahol egyetlen állami könyvtár van, s ennek feltétlenül szüksége van tüzelőre, a városi tanács megteheti annyit, hogy szerez a részére szénét.

Van a Dunántúlon egy régi, szép város, Pápa, ahol szintén egyetlen városi könyvtár van. Igen kevés könyve van, alig ezer. Nagyon rossz körülmények között dolgozik, mert abban a kicsiny szobában, melyben a könyveket kiadják, csak egy-két ember fér el. A városi tanácsnak a könyvtár iránti részvétlensége folytán, ez a könyvtár már rég kiadhatta volna a jelkét. Már négyszer költöztették a könyvtárat, s nem hogy jobb helyiséget kaptak volna, de minden egyes költözés alkalmával rosszabba kerültek. A könyvtáros igen lelkes elvtárs, nem adta fel a harcot, ezért tudta ennyire is fenntartani a könyvtárat.

Mindezt nemcsak azért mondom el, hogy vádat emeljek a Veszprém megyei népművelési szervek ellen, hanem azért, mert az az érzésem, hogy nemcsak ez az egy könyvtár van kibírhatatlan helyzetben.

Az a városi tanács, amelyik ilyen felelőtlenül kezeli a kultúra ügyét, legfontosabb feladatainak egyikét — mert a nép felvilágosítása, nevelése a tanács főfeladatai közé tartozik —, véleményem szerint, megérdemli, hogy megrovásban részesüljön a társadalom részéről.

Az állami könyvtárak munkájának még egy területéről szeretnék beszélni. Az állami könyvtárak hivatottak arra, hogy segítséget nyújtsanak a többi, nem állami kezelésben lévő könyvtárnak. Elsősorban a szakszervezeti könyvtárakra gondolok. Természetesen nem minden városi könyvtárnak áll módjában, hogy hasznos segítséget nyújtson az üzemi könyvtáraknak. Az olyan nehéz helyzetben lévő könyvtár, mint pl. a pápai, amelyet teljesen lekötnek a saját gondjai, nyilván semmi segítséget nem tud nyújtani az üzemi könyvtárosoknak.

Győrött kitűnően felszerelt városi könyvtár működik, állománya több mint 50 ezer kötet, és tudományosan képzett könyvtárosok dolgoznak benne. Ezekről a könyvtárosoktól elvárjuk, hogy segítségükre legyenek a győri üzemi könyvtárosoknak, akik nem olyan régen dolgoznak ebben a munkakörben és inkább lelkesek, mint szakképzettek.

Amikor Győr legnagyobb üzemének, a Vagongyár könyvtárának egyik dolgozóját megkérdeztük, hogy kap-e segítséget a városi könyvtár igen jól képzett munkatársaitól, azt válaszolta, hogy a munkáskönyvtárosok, az üzemi könyvtárak a városi könyvtár munkatársaitól semmiféle segítségben nem részesülnek.

Nemes elvtárs beszámolójában helyesen állapította meg, hogy a Szabó Ervin Könyvtár az ország legjobb könyvtára. Azonban ez a könyvtár — bár igen kiterjedt, jó könyvtárhálózata van — szintén nem nyújt elég módszertani segítséget az üzemi könyvtáraknak. Beszélgettem a Szabó Ervin Könyvtár dolgozóival, ők maguk is elismerték munkájuknak ezt a komoly hiányosságát.

A szovjet állami könyvtárak — járási, megyei, városi és gyermekkönyvtárak — főfeladatai közé tartozik, hogy kellő módszertani segítséget nyújtsanak az összes többi könyvtárnak, elsősorban az üzemi könyvtáraknak.

*

Szeretném, ha a magyarországi kultúrmunkások minden téren átvinnék a szovjet tapasztalatokat, mert ezzel megerősödnek, újabb fegyverrel gazdagodnak.

Engedjék meg az elvtársak, hogy minden jót, sok sikert kívánjak további munkájukhoz, minél előbb fel tudják építeni azt a szocialista kultúrát, amely méltó hazájukhoz, méltó dolgozó népükhöz.

A termelési újítók tapasztalatainak propagandája

(Megjelenít a »Bibliotekar« 1950. évi 2. számában.)
(Rövidített fordítás.)

Moszkva könyvtárai nagy munkát folytatnak a termelési újítók tapasztalatairól, a sztahanovista munkamódszerekről szóló irodalom propagálása terén. Ennek a munkának a sikere jelentős mértékben függ attól, hogy a könyvtáros mennyire ismeri a háborúutáni ötéves tervről, a szocialista munkaversenyről, a termelési újítók munkatapasztalatairól szóló alapvető irodalmat. Ezért a moszkvai városi szovjet végrehajtóbizottsághoz tartozó népművelési intézmények Igazgatóságának könyvtárügyi osztálya és könyvtári módszertani kabinetje előzetesen nagy munkát folytatott, hogy a moszkvai könyvtárosokat megismertesse a termelési — technikai kérdésekkel.

A könyvtárosok részére különböző előadásokat szerveztek.

Emellett Moszkvának majdnem mindegyik kerületében tartottak a könyvtárosok számára könyvbismertető szemléket a szocialista munkaversenyről és a termelés újítóiról szóló legjobb irodalomból.

Az olvasók számára egy kis kiadványt adtak ki »Könyvek a szovjet emberek hősiességéről« címmel. A kiadvány a bátor újítókról — a kommunista társadalom építőiről szóló alapvető politikai és szépirodalmi művek jegyzékét tartalmazza.

A jegyzék az olvasóknál nagy sikert aratott, gyorsan elkelt és újra ki kellett adni.

A könyvtárak segítségére irodalomjegyzéket bocsátottak ki: »A moszkvaiak négy év alatt teljesítik az ötéves tervet« címmel. Ez az irodalom-jegyzék nagy segítséget nyújt a könyvtárosoknak gyakorlati munkájukban.

Tekintetbe véve annak nagy fontosságát, hogy a termelés újítóiról szóló könyvekről kollektív megbeszéléseket szervezzenek, a könyvtártani kabinet »Az első kommunista szombatoktól az öszznépi szocialista munkaversenyig« és »A művezetők hangja« (2. bővített kiadás. Moszkva: Profizdat 1949. 322 p.) c. könyv propagandájáról« címmel speciális módszertani segédanyagokat adott ki az olvasói konferenciák lefolytatásához.

»A művezetők hangja c. könyv propagálásáról« c. módszertani levél hangsúlyozza a művezetőnek, mint a termelési részleg bolshevik szervezőjének és vezetőjének, mint a szocialista munkaverseny szervezőjének szerepét. Ez a módszertani levél ajánlja a N. Roszszijkij, A. Csutkih és más újító művezetők tapasztalatairól szóló könyveket.

A módszertani kabinet ezenkívül összeállította a szocialista munkaversenyről és az élenjáró munkamódszerekről szóló irodalom propagandájának mintatervét. Szoros kapcsolat létesítését írták elő a Moszkvai Szovjet tömeg-könyvtárai és a szakszervezeti könyvtárak között. A különböző típusú könyvtárak erőfeszítéseinek egyesítése biztosította a szocialista munkaversenyről és a termelés újítóiról szóló irodalom propagandájának sikerét.

Ez a munka nemcsak a könyvtárakban folyt, hanem a vállalatoknál az egyes műhelyekben, a klubokban is.

A könyvtáraknak ajánlották, hogy a termelés újítóiról szóló könyvek kollektív megvitatására hívják meg az ismert sztahanovistákat, azzal, hogy felszólalásaikon keresztül munkájuk tapasztalatait megosszák a jelenlevőkkel.

A mintaterv felhívja a figyelmet arra az irodalomra, amelyet különösen aktív kell ajánlani az olvasóknak a kölcsönzésnél és az olvasóteremben, az olvasókonferenciákkal kapcsolatban.

A konferenciák előkészítésével és végrehvitelével kapcsolatos munka élén a SZK(b)P kerületi bizottságainak propaganda és agitációs osztályai és a népművelési osztályok állottak.

Az első olvasó-konferencia a »Művezetők hangja« és a »Tömeges újításokért« c. könyvek megvitatására, a Szokolnyiki kerületben zajlott le. A SZK(b)P Szoko

nyiki-kerületi bizottságának propaganda és agitációs osztálya nagy előkészítő munkát végzett.

A szakszervezeti és kerületi könyvtárak dolgozóinak értekezletén megvitatták az olvasó-konferenciák szervezésével kapcsolatos intézkedések tervét. Egy erre a célra készült plakát értesítette az olvasókat a tervbe vett konferenciáról.

A kerületi olvasó-konferenciáról szóló felvilágosítást a rádió is hírül adta.

Hasonló munka folyt Moszkva Dzerzsinszkij-, Kujbisev, Vasutas és más kerületeiben. A SZK(b)P Dzerzsinszkij-kerületi bizottsága segítséget nyújtott az A. Sz. Gribojedovról elnevezett könyvtárnak az olvasókonferencia lebonyolításához az »Ideál« üzemben. A SZK(b)P Kujbisev-kerületi bizottsága segítette az ottani mozgó-könyvtárat olvasó-konferenciák megszervezésében négy vállalatnál.

Ezeknek a vállalatoknak a helyi pártszervezetei, üzemi bizottságai, főmérnökei és mérnöki-technikai személyzete aktívan részt vett azoknak a tömeges intézkedéseknek az előkészítésében és végrehajtásában, amelyek a termelés újítóiról szóló irodalom propagandáját szolgálták. Sok vállalatnál beszélgetéseket folytattak, kiadtak speciális sokszorosított kiadványokat, jegyzékeket, közleményeket és felvilágosítást adtak a könyvekről a helyi rádión keresztül.

A szélesan alkalmazott propaganda magasra emelte a dolgozók érdeklődését a termelési-technikai irodalom iránt.

A Szokolnyiki kerület olvasó-konferenciáján, amely 1949. október 1-én zajlott le, több mint 300 ember vett részt — munkások, technikusok, mérnökök. A konferencia élénken zajlott le, résztvevői nagy lendülettel szólaltak fel.

A Dzerzsinszkij kerületben két olvasó-konferenciát tartottak. Az első konferenciát az »Ideál« üzemben szervezték meg. Az előkészítést a Gribojedovról elnevezett könyvtár végezte, a SZK(b)P Dzerzsinszkij-kerület bizottságának irányítása alatt.

Ennek az üzemnek a műhelyeiben plakátokat függesztettek ki, amelyek felszólították az olvasókat, hogy vegyenek részt az új, szocialista munkamódszerekről szóló könyvek megvitatásában, válasszanak témát felszólalásuk számára és, főképpen gondolják át, hogy milyen módon tudják az újítók tapasztalatait saját munkájukban alkalmazni. Nagy könyvkiállítást szerveztek, amelynek témája »A sztálini korszak emberei« volt.

A konferencia előkészítése során az üzemi agitátorok segítségére voltak a könyvtárosnak abban, hogy a konferencia minél érdekesebb és hasznosabb, továbbá hogy a termeléssel kapcsolatba hozható legyen.

A felszólalók részére mérnökök tartottak konzultációkat. Az előkészítő munka az egész hónap folyamán tartott.

Mindezek az intézkedések segítettek abban, hogy nagyszámú munkást és mérnöki-technikai dolgozót mozgósítsanak a konferencián való aktív részvételre.

A munkások, művezetők, műhelyfőnökök körében igen erős az a kívánság, hogy megvitassák a termelés újítóiról olvasott könyveket, hogy osztozzanak egymás gondolataiban és érzéseiben, amelyeket ezek a könyvek kiváltottak. Elegendő annyit mondani, hogy a felszólalásra feliratkozottak számát korlátozni kellett.

Az olvasók mélyen elemezték az olvasott könyveket, összekötötték a bennük érintett kérdéseket saját termelési gyakorlatukkal. A konferenciákon heves vita folyt a mechanizálás, a termelés kultúrája, a racionalizálás és a munkaszervezés kérdéseiről.

Példaképpen közöljük két olvasó hozzászólását: »Amikor a 'Művezetők hangja' c. könyvet olvasom — mondotta a 'Krasznij Bogatirj' gyár műhelyfőnöke, Szamozvanova elvtársnő —, mindig felteszem magamnak a kérdést: Mit alkalmazhatok a leírt tapasztalatokból a saját munkámban? A 'Művezetők hangja' c. könyv legelső segítőtársammá vált a fiatal káderek nevelésében«.

»Amikor olvastam a 'Művezetők hangja' c. könyvet — mondotta Baranova művezető elvtársnő —, megjegyeztem magamnak, hogy mi az, amit a gyakorlati munkában már megvalósítottam, mi az, amit még nem értem el, amit még nem csináltam meg.

Javasolom, hogy gyakrabban szervezzék meg a művezetők és sztahanovisták találkozásait, hogy tapasztalataikat kicserélhessék.»

Az olvasó-konferenciákon vendégként résztvettek a termelés legjobb sztahanovistái és újítói. Így a Kujbisev kerület építőmunkásainak olvasókonferenciáján résztvett az ismert sztahanovista kőműves, Orlov elvtárs.

Az ismert sztahanovisták felszólalása azt a kívánságot váltotta ki a jelenlévőkből, hogy még jobban, még termelékenyebben dolgozzanak.

Az olvasó-konferenciák hozzájárultak a szocialista munka élenjáró formáiról, a termelés megszervezéséről és a sztahanovistákról szóló könyvek iránti igények megnövekedéséhez.

A »Bogatirj« gyárban a »Művezetők hangja« c. könyvet két hónap alatt 170 munkás és művezető olvasta el. A kisebb lakkfestékgyárban, az olvasó-konferenciára való előkészülés idején több mint 300 könyvet adtak ki a termelés újítóiról.

Az olvasó-konferenciák nagy szerepet játszottak a termelési tapasztalatok kicserélésének ügyében és az élenjáró sztahanovista munkamódszerek népszerűsítésében.

Nem ok nélkül mutatott rá a konferencia sok részvevője, hogy ezek a tömeges intézkedések kezdetét kell hogy jelentsék annak a nagy munkának, amellyel az újítók tapasztalatait bevezetik a termelésbe.

A vállalatoknál a pártszervezet titkárai, az üzemi bizottságok elnökei és a főmérnökök vezették a konferenciákat. Az üzemek mérnöki-technikai személyzete a legaktívabban résztvett a termelési újítókról szóló irodalom propagálását szolgáló tömeges intézkedések előkészítésében és végrehajtásában. Sok vállalatnál beszélgetéseket folytattak a szocialista munkamódszerekről, speciális újságszámokat, jegyzékeket, közleményeket bocsátottak ki, széleskörű felvilágosítást adtak a könyvekről a helyi rádión keresztül.

Mindez feltétlenül emelte a termelés újítóiról szóló irodalom propagandájának színvonalát, tartalmasabbá és céltudatosabbá tette azt.

Alusznak a könyvek az Egyesült Izzó központi szakkönyvtárában

A moszkvai Könyvtárügyi Intézet tanára: Csekina elvtársnő hetek óta Magyarországon tartózkodik abból a célból, hogy a hazájában szerzett gazdag tapasztalatokkal segítse könyvtárügyünk fejlődését. Legutóbb a szovjet könyvtárak fejlődéséről tartott előadást a magyar könyvtárosok és könyvtárszakos hallgatók előtt a tudományegyetemen. Előadásában hosszan beszélt arról, hogy a Szovjetunióban működő szakkönyvtárak milyen nagy segítséget nyújtanak a kommunizmus építésében, szóná tette azt is, hogy a tudományos nagykönyvtárak milyen hathatós segítséget nyújtanak az üzemekben működő kisebb szakkönyvtáraknak. Csekina elvtársnő, aki alapos ismerője a szovjet könyvtárügynek, tanulmányozta a magyar könyvtárak helyzetét is s megállapította, hogy általában szép eredményeket értünk el, de az elért eredmények mellett bizony sok még a javítani való, különösen az üzemekben működő szakkönyvtárak frontján. Ezeket a hibákat csak úgy tudunk segíteni, ha kölcsönös segítséggel támogatjuk egymást s a hibákat minduntalan

feltárjuk, ha segítő, jó munkánk oda irányul, hogy valóban a legkisebb könyvtárban is mozgékony lesz a könyv s nem alszik olvasatlanul a polcokon, hanem szinte maga megy az olvasókhöz.

A SZOT elnöksége még tavaly nyáron határozatot hozott a könyvtármunka gyökeres megjavítása érdekében. Ez a határozat erélyesen kimondta, hogy a szakszervezetek elnökségei és az üzemi bizottságok vizsgálják meg a könyvtárak munkáját s hozzanak határozatot a hibák kijavítására. Ez a határozat természetesen a szocializmus építése szempontjából szintén nagyon fontos üzemi szakkönyvtárakra is vonatkozott, hiszen nem ismeretlen előttünk, hogy a magyar műszaki szakirodalom megteremtése terén milyen szép eredményeket értünk el: egy év alatt majdnem annyi tudományos könyv jelent meg, mint a kapitalizmus utolsó 15 esztendejében. Mindez azonban féleredmény akkor, ha csak kiadják a könyveket s a könyvtárak részére megvásárolják s aztán hagyják porosodni. A szocializmus építését nem segíti, hanem gátolja az az üzemi szakkönyvtár, amelyik nem toboroz magának olvasókat.

Az Egyesült Izzó Központi Szakkönyvtárában sokezer dolgozó közül félév alatt 63-an kölcsönöztek könyvet

Az Egyesült Izzó Központi Szakkönyvtára a SZOT határozata után 1951 őszén létesült. Akkor 800 könyv volt a könyvtár állományában. Az üzem vezetősége felismerve a könyvtár jelentőségét, mindent elkövetett, hogy a dolgozók rendelkezésére olyan könyvtár álljon, ami példát mutathat a többi üzemi szakkönyvtáraknak is. Egy modernül berendezett hatalmas olvasótermet bocsátott a szakma iránt érdeklődők rendelkezésére, olyan pompás olvasótermet, aminő csak kevés helyen van Budapesten az üzemekben. Arról is gondoskodtak, hogy a könyvtár állományát állandóan gyarapítsák s ebből a célból az 1952-es esztendőre 100 ezer forintot szavaztak meg könyvvásárlásra. Emellett az Újító Iroda is másfél százalékos hozzájárulással segít a könyvállomány gyarapításában. Ilymódon hamarosan 1800 kitérő szakkönyv került a könyvtárba. A könyvrendelést szakmérnökök bevonásával intézték. Előfizettek valamennyi magyar szakfolyóíratra is, s 72 féle külföldi szakfolyóíratot rendeltek, — igaz, eddig csak négyféle érkezett a könyvtárba. Az állományba tartozó könyvek nagyrészt a híradástechnikával, elektrotechnikával, gépészettel foglalkoznak, de megtaláljuk a legfontosabb szaklexikonokat is. A könyvanyag hatvan százalékban magyar nyelvű, a többi idegennyelvű, az orosz nyelvű szovjet könyvek száma 30 darab.

A gigantikus méretű gyárüzem műhelyeiben hatezer dolgozó formálja az anyagot, végzi a munkát, kísérletezik, hogy minél jobb eredményt érjen el a termelésben.

Mindezekből az következnék, hogy ebben a gyárban a műszaki könyvtárnak hatalmas feladata van. És ez a való igazság is. A tényt alátámasztja az is, ami már tudott dolog az országban, hogy 48 újító dolgozik itt s számtalan az újítási kísérletezők száma is.

Arra a kérdésünkre azonban, hogy ez az ennyire megalapozott műszaki szakkönyvtár hogyan látja el feladatát, hogyan segíti a dolgozók szakmai továbbképzését, Várady Mária függetlenített könyvtárostól nem kapunk elfogadható választ.

»Nincs szükség propagandára, mert úgysem látogatják a könyvtárat«

— mondja a könyvtáros

Az Egyesült Izzó Központi Szakkönyvtára rosszul, nagyon rosszul működik, annyira rosszul, hogy példát alig találunk rá. Na, de nézzük meg közelebbről, mivel szolgál rá ez a nagyra hivatott műszaki könyvtár az elmarasztalásra, kutassuk fel a hibákat, amiket sürgősen ki kell javítania.

A könyvtár létezéséről alig tudnak valamit a gyárban s eddig még lépéseket se tettek az irányban, hogy a dolgozók megismerjék a szépen berendezett olvasóteremmel rendelkező szakkönyvtárat. Az agitáció és ami ezzel szorosan együtt jár, a könyvismertetés, az ankét, a könyvkiállítás, a faliújság, a könyvtári plakát ismeretlen fogalom ebben a könyvtárban. Ősz óta egyetlen könyvkiállítást rendeztek, de ankétot még sohasem tartottak. Amikor megkérdeztük a könyvtárost, hogy miért nem fejt ki propagandát, miért nem mozgósítja az olvasókat s a nyitvatartási időt miért nem hosszabbítja meg, hiszen este 6 óra után igen sokan keresnek fel a könyvtárat, azt felelte: *»Nincsen erre szükség, hiszen a könyvtár úgysem látogatott.«* Ezekután azon sem csodálkozunk, hogy a nagylétszámú gyárüzem könyvtárában az olvasási és kölcsönzési statisztika is milyen elszomorító. Tavaly ősz óta összesen 63 könyvet kölcsönöztek. *»Olvasók nincsenek, csak böngészők járnak néha. Hogy ősz óta hányan voltak, bizony nem tudnám megmondani, mert erről nem vezeték statisztikát. Átlagban naponta 4—5 ember fordul meg, de mondom nem olvasnak, csak böngésznek«* — mondja a könyvtáros.

»Magam is hibának tartom, hogy nem fejtünk ki megfelelő propagandát, de ennek az az oka, hogy kevés segítséget kapok s magam nem győzőm a munkát« — folytatja aztán.

Keressük a katalógust, de hiába, mert ilyen itt nincsen. A könyvekről felvett szakozatlan katalóguscédulákat egy szekrény aljából szedi elő a könyvtáros s panasolja, hogy hiába sürgeti a katalógusszekrényt, nem akarnak csináltatni.

»De itt úgy sem keresnek könyveket s ha valami szakkönyvet kérnek, hát én megtalálom szakkatalógus nélkül is. Mindig magam készítem el a bibliográfiát, ha valaki érdeklődik valamilyen szaktárgy iránt« — beszél tovább s elmondja, hogy szocialista szerződést is kötöttek a Központi Technológiai Könyvtárral a kölcsönzést és a tájékoztató szolgálatot illetően. *»Kedden és csütörtökön pedig szakfelvilágosítást adunk szakmérnökök bevonásával, illetve adnánk, ha lennének olvasók«* — fejezi be a tájékoztatást Várady Mária.

Mindez azonban kevés, nagyon kevés, szinte semmi. Az a könyvtáros, aki megelégedett és nem bántja a lelkiismeret amiatt, hogy sokezer dolgozó közül csupán 63 kölcsönöz könyvet, nem látja, hogy milyen fontos feladat hárul a könyvtárosra kultúrforradalmunk mostani szakaszában, a szocializmus építése során, nem látja valódi feladatát. A könyvtárosnak szorosabbra kell fűznie a kapcsolatot a könyvtár és az olvasó között, csak így szolgálja a mi népünket, a szocializmus ügyét. Ne azt várjuk, hogy az olvasó keressen fel bennünket, mi magunk menjünk az olvasók elé.

MÁTYÁS FERENC

Olvassunk minél több szakkönyvet

A Szabad Nép a közelmúltban jogosan bírálta a Ganz Vagon-gyár könyvtár-munkáját és olvasómozgalmát. A bírálat a műszaki könyvek olvastatásának elhanyagolására vonatkozott. Megértettük, hogy nekünk, könyvtárosoknak üzemi könyvtárban minél több műszaki könyvvel kell segítségére sietnünk dolgozóinknak, ha azt akarjuk, hogy munkájuk könnyebbé legyen, ha azt akarjuk, hogy az ötéves terv munkalendülete emelkedjék. Megértettük, hogy milyen felmérhetetlen segítséget nyújt például esztengályosainknak a Bikov vagy Bortkevics sztahanovista elvtársak munkamódszerét ismertető mű.

Rákosi elvtárs 60. születésnapjára felajánlást tettünk, hogy a műszaki könyvek olvastatását 25 százalékkal emeljük; és ezt túl is teljesítettük: míg januárban 362 volt a műszaki könyvek olvasóinak száma, március 9-re 554 fölé emelkedett. Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a lelkesedés nem minden üzemi könyvtárban volt egyforma; felajánlásunkkal egyidőben versenyre hívtuk ki több vállalat könyvtárosát, felhívásunkra egy sem válaszolt. Nem kell magyaráznunk az ebből fakadó, mind a termelésben, mind kulturális életünkben jelentkező kárt. Üzemi könyvtárosainknak a propaganda minden eszközével kellene törekedniük műszaki könyvek fokozottabb olvastatására.

Azt hiszem, nem lesz haszontalan, ha közlöm, hogy mi milyen eszközökkel értünk el eredményeket: megbeszéltük a Műszaki Bizottsággal, hogy az egyes gyártási ágakhoz milyen műszaki könyvekre van szükség. Közvetlenül ezután röpgyűléseken egy-egy mérnök, művezető, kiváló munkás előadást tartott annak a gyártási ágnak műszaki könyveiről, melyben működött. Elmondotta, hogy azok a munkák mit jelentettek szakmai feladatainak megoldásában, tudása növelésében.

A műszaki könyvek népszerűsítésének egy másik eszköze volt: Központi Könyvtárunkban a könyvkölcsönző asztal mellé kisebb asztalra legjobb műszaki könyveinket helyeztük és minden olvasónk és kölcsönzőnk figyelmét felhívtuk erre a szakirodalomra. Részt vettek a propagandában a műhelytitkárok, a könyvtárosok mellett a népnevelők is.

Jól bevált az is, hogy termelési értekezletek alkalmazásával szakkönyveinkből kiállítást rendeztünk és ilyen alkalmakkor is sztahanovistáink, szakmunkásaink beszélgettek dolgozóinkkal a szakmai könyvek tanulmányozásának a fontosságáról, belevonva ebbe is saját tapasztalataikat és eredményeiket.

Vigyáznunk kell, hogy a szakkönyvolvasó-mozgalmi propaganda ne legyen kampányszerű. Ennek veszélyét elkerüli a könyvtár, ha állandóan új és minél jobb műszaki könyvanyaggal bővül és ezzel párhuzamosan a dolgozókat a propaganda minden eszközével állandóan tájékoztatja, rámutatva a technika minden újabb vívmányára és arra a szerepre, amelyet a szakmunkák a kiváló termelési eredmények elérésében játszanak.

SZABADI VIKTOR

Ganz Vagongyár üzemi könyvtárosa.

Ismeretterjesztő könyvek propagandájáról, terjesztéséről

Másfél éve — először a magyar könyvkiadás történetében — egyik kiadónk, a Művelt Nép Könyvkiadó kizárólag ismeretterjesztő könyveket ad ki a tudományok és művészetek minden területéről. Ezeknek a könyveknek elsősorban dolgozóink általános műveltségi színvonalát kell emelniük — hozzájárulniok ahhoz, amit Rákosi elvtárs Széchenyit idézve úgy határozott meg, hogy kiművelt emberek sokasága adja a nemzet erejét.

Új típusú ismeretterjesztő könyveinknek, amelyeknek semmi közük sincs a polgári könyvkiadás szenzációhajhászó, népszerűsítés helyett vulgarizáló »ismeretterjesztő« könyveihez, komoly szerepük van dolgozóink politikai nevelésében is. A műveltség terjesztésének munkáját nem lehet elválasztani a békéért vívott harcnak, az igazi hazafiságra nevelésnek, a szocializmus építésének, az ellenséges burzsoa ideológiák elleni harcnak időszerű feladataitól. Ezért foglalkoznak új ismeretterjesztő könyveink a Szovjetunió, a szovjet tudomány nagyszerű eredményeinek ismertetésével, nemzeti múltunk haladó hagyományaiival, az imperialista háborús gyujtogatók és kiszolgálóik leleplezésével.

Az ismeretterjesztő könyvek olvastatásának, terjesztésének nagy kultúrpolitikai szerepe, jelentősége fokozottan ráirányítja figyelmünket a márciusi országos népművelési értekezletnek arra a megállapítására, hogy *eddig meglehetősen elhanyagoltuk az ismeretterjesztő könyvek népszerűsítését*. E megállapítás helyességét sok adattal, tapasztalattal igazolhatjuk a könyvtármunka és a könyvterjesztés területéről. A könyvpropaganda és a könyvterjesztés egyébként egyre javuló munkája még mindig nem foglalkozik kellőképpen az új irodalmi, történelmi, természettudományos ismeretterjesztő könyvekkel. Jó ismeretterjesztő könyvek olvasatlanul porosodnak a könyvtárakban; előfordul, hogy a még itt-ott jelentkező bürokratikus módszerek, a könyvesboltok dolgozóinak mechanikus, felületes munkája nyomán fontos — és tegyük hozzá — régenvárt ismeretterjesztő könyvek hónapokig nem jutnak el azokhoz a dolgozó rétegekhez, amelyek számára ezek a könyvek elsősorban hasznosak.

Kétségtelen, hogy ezen a téren szükség van a munka megjavítására, jobb munkamódszerekre. A könyvtárosoknak, üzemi könyvterjesztőknek, a könyvesboltok dolgozóinak szakítaniuk kell azzal a gyakran tapasztalható kényelmes, opportunistá magatartással, hogy csak azokkal a szépirodalmi, ifjúsági könyvekkel foglalkoznak szívesen, amelyek »maguktól mennek«. Az ismeretterjesztő könyvek könyvtárosi, terjesztői propagandája elmélyültebb foglalkozást kíván könyvvel, olvasóval, vásárlóval egyaránt. Azonban a munka eredménye megéri a fáradságot.

Ringer Lajos lakatos, a Diósgyőri Kohászati Üzemek dolgozója írja a következőket:

»munka után a Dolgozók Iskolájába járok és itt a Természettudományos Kiskönyvtár füzetei sok, számomra nehéz probléma megoldásában segítettek. Hogy csak egy példát említsek, a vegytanban nehezen értettem meg az atomok belső szerkezetét, a vegyületekben egymáshoz való kapcsolódásukat. De a miskolci könyvesboltban felhívták figyelmemet »Az anyag szerkezete« című T. T. K.-füzetre, elolvastam és világos lett előttem a dolog...«

A mágoesi »Rákosi« termelőszövetkezet dolgozói elolvasták és megbeszélték G. Fis *Szovjet emberek* című nagysikerű ismeretterjesztő könyvét. Az egyik hozzászóló, Virág János brigádvezető elmondta, hogy járt náluk a szovjet mezőgazdasági küldöttség és rengeteget tanultak a szovjet elvtársaktól. Persze, nem kerülhetett sor minden probléma megtárgyalására. Amit a szovjet elvtársak az

idő rövidsége miatt nem tudtak elmondani, azt ilyen jó szovjet ismeretterjesztő könyvekből tanulják meg...

Számos példán tapasztalhattuk a jó ismeretterjesztő könyvek mozgósító, nevelő erejét. A Debrecen-Ebespusztai állami gazdaság dolgozói elolvasták Popovszkij: *Liszenko, a természeti átalakítója* című művét és a könyv hatására vállalták szélvédő fapaszták létesítését. Ugyanennek a könyvnek a hatására kezdtek foglalkozni Ebespusztán az elmúlt évben a gyapot termesztésével.

»Hússá-vérré vált bennem ez a könyv, rengeteg anyagot, segítséget adott népnevelő munkámhoz« — mondta Novák elvtárs a Győri Vagongyár szerelője egy könyvankéton Jermilov: *A szovjet irodalom a béke harcosa* című könyvéről.

Az olvasók sokszor világosabban látják az ismeretterjesztő könyvek jelentőségét, mint sok könyvtáros, vagy üzemi könyvterjesztő. A Dunakeszi Járműjavító, a Győri Magasépítő, a Villányi állami gazdaság üzemi könyvtárosát olvasóik figyelmeztették, hogy alig vannak a könyvtárukban népszerű természettudományos, történelmi művek.

Könyvtárosainknak, üzemi könyvterjesztőinknek tanulniuk kell ezekből a figyelmeztetésekből. A munka megjavításának természetesen nem az a módja, hogy minden könyvkölcsönzőnek a szépirodalmi könyvekhez »ráadásként« egy-két ismeretterjesztő könyvet is adunk, ha kell ha nem kell — ahogyan ezt egyes könyvtárosok csinálják. A könyvtárosnak, üzemi könyvterjesztőnek tájékozódnia kell, miről szól a könyv, kik számára hasznos elsősorban és nem szabad sajnálnia a fáradságot, hogy az irányított könyvterjesztés szempontja: szerint a könyvkölcsönzőknek; vásárlóknak megmagyarázza, mit tanulhatnak egyik, vagy másik ismeretterjesztő könyvből, melyik könyv segítheti őket munkájukban. A könyvesboltok vezetői a kirakatokban is biztosítsanak megfelelő helyet az ismeretterjesztő könyvek részére.

Az eddiginél több segítséget kell nyújtania a sajtónak is az ismeretterjesztő könyvek népszerűsítésében. Az elmúlt évben szép számmal voltak olyan — olvasóik összetétele miatt is — fontos lapok, mint pl. a *Szabad Ifjúság*, *Köznevelés*, *Uj Világ*, *Szabad Föld*, amelyek alig írtak ismeretterjesztő könyvekről. Az is helytelen, hogy az *Irodalmi Ujság* és a *Csillag* nem tartotta fontosnak Tyimofejev: *A szovjet orosz irodalom története*, Jermilov: *A szovjet irodalom a béke harcosa*, *Tanulmányok Sztálin-díjas irodalmi művekről* és sok más fontos irodalmi ismeretterjesztő könyv ismertetését — helytelen az is, hogy az »Élet és Tudomány« olyan keveset foglalkozik a *Természettudományos Kiskönyvtár* füzeteivel és az *Ember és Világ* sorozat népszerű természettudományos könyveivel.

Az ismeretterjesztő könyvek propagandájához, terjesztéséhez támogatást nyújthatnak a tudományos társulataink által rendezett népszerűsítő előadások is. Az *Irodalomtörténeti Társaság*, a *Magyar Történelmi Társulat*, a *Természettudományi Társulat* előadóitól sokszor kérnek a hallgatók tájékoztatást az ismertetett kérdéssel foglalkozó művekről. Tájékoztassuk az előadások részvevőit minden alkalommal, milyen népszerű tudományos könyvek segítségével bővíthetik ismereteiket.

Meg kellene valósítani azt is, amit Honti Dezső elvtárs szegvári népkönyvtáros javasol levelében: könyvankétek alkalmával sokkal többet kellene ismertetni népszerű tudományos műveket és a munkáslevelezők figyelmét is rá kellene irányítani az ismeretterjesztő könyvekre.

Különösen a legfontosabb, legjelentősebb ismeretterjesztő művek propagandájához mindig kérjük az üzemi könyvterjesztők és könyvtárosok a párt népnevelőinek és a tömegszervezetek funkcionáriusainak segítségét.

A marxista-leninista tudományos eredményeket és a szocialista realista művészetet népszerűsítő ismeretterjesztő könyvek népünk, ifjúságunk nevelésének fontos eszközei, lényeges szerepük van kultúrforradalmunk céljának megvalósulásában. Könyvterjesztőink, könyvtárosaink tegyenek meg mindent, hogy az ismeretterjesztő könyvek eljussanak dolgozóinkhoz, olvasóinkhoz.

(P)

Rákosi elvtárs születésnapján felavatták az ország első megyei könyvtárát

A békéscsabai körzeti és városi könyvtár dolgozói március 9-re, Rákosi Mátyás születésnapjára felajánlásként elkészültek hazánk első megyei könyvtárának szervezésével. A felavatás napján a megyei és városi tanács tagjaival az élen, a dolgozók tömege szemlélte őszinte büszkeséggel az új könyvtár termeit, minden igényt kielégítő berendezését, gazdag könyvraktárait.

Az előadó asztal mögött Rákosi elvtárs képe mosolygott le a falról a csoportokba verődött olvasgató, beszélgető emberekre. A Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága részéről Szurony Pál elvtárs nyitotta meg az ünnepséget, majd Horváth László elvtárs, a Megyei Tanács Népművelési osztályának vezetője mondott ünnepi beszédet. A könyvtárát a könyvtár munkatársai nevében Lipták Pál vette át ezzel az ígérettel: »Azon leszünk, hogy ez a könyvtár ne csak az első legyen az országban, de egyben a legjobban dolgozó is.

Március 10-én, az első forgalmi napon, már közel 300 dolgozó kölcsönzött könyvet és vette igénybe az olvasótermet.

Békéscsabán 1945-ig nem volt komoly könyvtári élet. A múzeum épületében foglalt helyet a városi könyvtár, mely értékes régiségekkel és ritkaságokkal rendelkezett, a korszerű anyag azonban hiányzott belőle. A muzeális értékű régiségek mellé jobbra az úgynevezett »szórakoztató irodalom« jellegzetes példányai kerültek az újabb könyvtermésből. A könyvtár állománya alig haladta meg a 3000 kötetet és csak vasárnap délelőttönként nyitotta meg ajtaját az érdeklődők előtt. A különféle társadalmi egyesületek könyvtárainál hasonló volt a helyzet, azzal a különbséggel, hogy anyaguk számbelileg is jóval gyatrább volt a városi könyvtárénál.

1945 gyökeres fordulatot hozott a városi könyvtár életébe, a múzeumi városi könyvtár helyén megalakult a Népkönyvtár, mely egyesítette a szétszórt kisebb köz- és egyesületi gyűjteményeket, szintúgy a gazdátlanra vált magángyűjteményeket. A népkönyvtár ezáltal gazdag, régi anyaghoz jutott, korszerű profilja azonban még évekig nem alakult ki. A könyvtárügy a városigazgatás legelhanyagoltabb területei közé tartozott. Így nem tarthatott lépést egyre fejlődő könyvkiadásunkkal és a dolgozók megnövekedett igényeivel. Jóllehet megfelelő felügyeleti hatóságai sem voltak a városi könyvtáraknak, amolyan »senki földje« voltak.

A könyvtárügy első igazán korszerű megnyilatkozása városunkban a körzeti könyvtár volt, mely háta mögött a Népkönyvtári Központtal rövid idő alatt a könyvtárak tömegét szervezte a megyében, megfelelő anyaggal látta el őket és irányító felügyeletet gyakorolt. 1949-től kezdve új életre kelt a városi könyvtár is, jelentősen megnövelt költségvetése lehetővé tette, hogy korszerű profilt kapjon. 1950-ben Műszaki Könyvtár is alakult a körzeti könyvtár épületében. Így három egymástól lényegében független s a valóságban egymástól elszigetelt közkönyvtár működött; más és más rendszer alapján; az egyes könyvtárak dolgozóinak együttműködéséről szó sem lehetett, és ennek természetesen a könyvtárügy adta meg az árát.

A könyvtárügy anarchiáját szüntette meg a Megyei Könyvtár létrejötte. Az eddig elszigetelten élő könyvtárak dolgozói, már a szervezés folyamán belejöttek a kollektív munka lendületébe és saját tapasztalataik alapján rájöttek arra, hogy az ilyen együttműködés milyen komoly eredményeket hoz. Azok pedig, akik eddig csaknem belefutottak a kispolgári bürokratizmusba, megízlelték a nagy vonalú munka magasrendűségét. A városi és a műszaki könyvtár egyesítése elvileg már a múlt esztendőben megtörtént, gyakorlatilag azonban csak most ment végbe.

Két egymás mellett álló ház áll a megyei könyvtár rendelkezésére, helyiségei mindhárom könyvtár anyagát és apparátusát befogadják és egységgé olvasztják. A Békés megyei kultúrmunkások és a békéscsabai Irodalmi Kör klubjának is jutott helyiség. Nívós szórakozásukról is gondoskodás történt. Rádiókészülék és zenegép, szép lemezgyűjteménnyel áll rendelkezésükre.

A klub és a vidékre küldendő könyvanyag raktára az első épületbe került. A másik, jóval tágasabb épületben működik maga a könyvtár. A barna szín uralodik benne. A berendezés anyaga komoly tölgyfa. Az ülőbútorok párnáztak, a padlót mindenütt szőnyeg fedi. A raktárakban szabványpolcokon sorakoznak a könyvek. Munkaszobái a csendes, gondozott kertre néznek. A kölcsönzés a könyvtár tágas előterében bonyolódik le. Itt állnak a válogató-polcok és a katalógus-szekrények. A legnagyobb termet olvasónak rendeztük be, gazdag kézikönyvtárral, minden igényt kielégítő marxista-leninista gyűjteménnyel. Itt helyeztük el a különleges gyűjteményeket is: a művészettörténeti műveket, a békési gyűjteményt, mely a megye történetére vonatkozó nyomtatott és kéziratot műveket tartalmazza, itt kaptak helyet haladó hagyományaink első kiadásai, nagy politikusaink műveinek első kiadásai, II. Rákóczi Ferentől Tánicsiad Mihályig.

Forgalmi raktárainknak különösen gazdag a szépirodalmi anyaga (szovjet irodalom, haladó és új magyar írók, kritikai realisták), szociológiai és természet-tudományi része. Szlovák gyűjteményünk is egyre gyarapszik. Külön raktárban helyeztük el gazdag tudományos anyagunkat, melynek történelmi szakja a leg-számottevőbb.

A megyei könyvtár egészében és minden részletében azt mutatja, hogy megszületett valami, amire a könyvtárügy dolgozói és barátai már régen vártak; teljes egység a könyvtárügyben, és ennek eredményeként a város politikai jelentőségéhez méltó, korszerű profilú, a dolgozók önművelését és a tudományos munka igényeit egyaránt kielégítő könyvtár. A megyei könyvtár további feladata, hogy az eredményesen és lendületesen megkezdett munkát folytassa s terjessze ki az egész megyére. A megyei könyvtárosoknak mindenhová el kell menniök, ahol könyvtár van, hogy segítsenek, küszöböljék ki a hibákat. A feladat nem kicsiny, mert a megyei könyvtárhálózat sűrű és terjedelmes és magának a békéscsabai könyvtárnak könyvvállománya máris hatvanezer kötetre rúg.

A megyei könyvtár a városi könyvtármunka területén sem akar megállani. Tekintve városunk nagy kiterjedését, fiókkönyvtárak létesítését tervezzük, első-sorban a vasúti állomás mögött fekvő Erzsébethelyen, melynek 16.000 főnyi lakosa túlnyomórészt ipari munkás. További három fiók felállítását is tervezzük a város területén s ha ez megtörténik, a város könyvtári hálózata tökéletes lesz. A könyvtár dolgozói megkezdik az üzemi könyvtárak patronálását és az üzemi könyvtárakban az egységes könyvtári rend és szervezet építését. A megyei könyvtár mindenütt jelen akar lenni a maga szervező, építő, egységessítő erejével.

L.—K.

Olvasók, írjátok meg véleményeteket!

Előző számunkban szó esett az olvasólevelező mozgalomról. A cikk megállapította és sok jó példával illusztrálta, hogy könyvtárosaink és könyvterjesztőink milyen komoly segítséget nyújthatnak leveleikkel lapunknak, s ezen keresztül a könyvtármozgalomnak és könyvterjesztésnek. Foglalkozott a cikk a Szabad Nép olvasókonzferenciával s a Politikai Bizottság ezzel kapcsolatos határozataival.

A Politikai Bizottság meghatározta a levelezőmozgalom helyzetét és feladatát: *»A levelezők népi mozgalma pártunk és népköztársaságunk belső demokráciájának sarkalatos pontja: a dolgozók legszélesebb rétegeit közvetlenül bevonja a párt és államvezetés, az ellenőrzés munkájába, megteremtve a bírálat és önbírálat tömegmértű kibontakozásának alapjait.«*

Népi demokráciánk építésében fontos szerepet tölt be a bírálat és önbírálat. Mozgató, előrevívő ereje, dolgozó népünk egyik igen fontos fegyvere. Vonatkozik ez természetesen népi demokráciánk minden kérdésére, építésünk minden területére.

Szocialista-realista irodalmunk megteremtéséért.

Különösen fontos szerepe lehet a dolgozók véleményének, bírálatának, új szocialista-realista irodalmunk megteremtésében, kiszélesítésében. Íróink gyermekcipőkben járnak még, sokat botladoznak, néha el is esnek. Szükségünk van a dolgozók támogatására. Szükségük van arra, hogy dolgozóink megmondják, hol követik el a hibát művükben, mit tartanak benne valószerűtlennek, mit tartanak szürkének, unalmasnak s nem utolsó sorban mit tartanak jónak, szépnek, érdekesnek. Ezek az észrevételek látszólag talán csak egy bizonyos művet bírálnak, látszólag talán egy bizonyos írónak szólnak. Valójában azonban egész irodalmunk ügyét szolgálják, egész irodalmunk fejlődését viszik előbbre, ezen keresztül. népi demokráciánk fejlődését, a szocializmus megteremtését hozzák közelebb.

A Szovjetunióban a könyvkiadóknak, Írószövetségnek, nevesebb íróknak állandó levelezőgárdája van. Egy-egy mű megjelenése után a dolgozók tízezrei keresik fel őket bírálatukkal, kérdéseikkel. A szovjet dolgozók bírálatára nem egyszer arra készíti az író, hogy művét második kiadásra átdolgozza, jobbá tegye.

A szovjet példákhoz híven nálunk is elkezdődött már ez. Még kicsi az olvasólevelezők száma, akik könyvkiadásunkkal, íróinkkal leveleznek, de már eddig is komoly segítséget nyújtottak nekik. Az elmúlt hónapban az Állami Könyvterjesztő Vállalat Sztálin-úti klubhelyiségében tartottunk egy ankétot. Az ankéton Déry Tibor válaszolt azokra a levelekre, melyeket a »Felelet« c. művének első kötetével kapcsolatosan kapott dolgozóinktól. Beszámolt arról, hogy az olvasólevelek milyen komoly segítséget nyújtottak neki a mű második kötetének megírásához. Hasznos megbeszélés volt ez mind az író, mind pedig a dolgozók számára. Ugyanilyen hasznosak voltak azok a levelek, melyeket az 1951-es könyvnap levelezési pályázatára küldtek be dolgozóink. Sok írónak és könyvkiadónak jelentettek konkrét segítséget a levelek.

A jelenlegi levelezők száma azonban még nagyon kicsi. Az ilyen levelek elszigetelt jelenségek, elég ritkák. Sok az általánosságokat tartalmazó olvasólevél.

Több és jobb levelet.

Legfontosabb feladatunk most a levelezők számának növelése, s az olvasólevelek színvonalának, hasznosságának biztosítása.

Olvasólevelezőmozgalomunk kiszélesítéséhez, színvonalának megjavításához első sorban könyvtárosaink és könyvterjesztőink segítsége szükséges. A jó könyvtárosnak és könyvterjesztőnek nemcsak az a feladata, hogy megírja lapunk számára munkája során észlelt újdonságokat, pozitív eredményeket, nehézségeket és hibákat. Feladata, hogy jó munkájával hozzásegítsen bennünket az olvasólevelezők számának állandó növeléséhez, s ezen keresztül élharcosa legyen új típusú irodalmunk megteremtésének.

A jó könyvtáros ismeri állandó, rendszeres olvasóit, ismeri azok érdeklődés körét, ismeri problémáikat. Feladata, hogy ezeket az állandó olvasókat szerezzem meg olvasólevelező gárdánknak. Ugyanez vonatkozik a terjesztésre is, elsősorban az üzemi terjesztőkre. Minden terjesztő ismeri rendszeres vásárlóit, akik egyben rendszeres olvasók is. Feladata ezeknek az olvasóknak a bevonása az olvasólevelezésbe.

Hogyan érhetünk el eredményt?

A közeljövőben megindítunk egy munkaversenyt ezzel kapcsolatban, melyet lapunk leközöl majd. A munkaverseny lényege, helyesebben az olvasólevelezési hálózat kiépítésével kapcsolatos teendők, tudnivalók:

1. Kezdetben ne törekedjünk arra, hogy számbelileg minél több levelezőt szervezzünk be. Elégedjünk meg a kevesebbel. A fontos az, hogy olyan dolgozókat vonjunk be a levelezésbe, akik állandó olvasói könyvtárunknak, vásárlói boltunknak, s akiknél biztosítva látjuk azt, hogy állandó levelezőivé váljanak mozgalmunknak. A kidolgozott versenytervezet szerint félév alatt minimálisan öt olvasót kell szerezni *állandó* levelezőnek.

2. A másik feladat az, hogy elsősorban azokat a dolgozókat vonjuk be az olvasólevelezésbe, akik bírálatukkal, véleményükkel minőségileg segíthetik irodalmunk színvonalának emelkedését. Ezzel kapcsolatban közöljük, hogy a könyvtárosnak és üzemi terjesztőnek elsősorban felnőtt dolgozóink közül kell olvasólevelezőket szerezniük. Az eddigi gyakorlat azt bizonyítja, hogy szervezőink a kisebb ellenállás törvényének engedve, nagyrészt diákokat, úttörőket kapcsolnak be olvasólevelezési hálózatunkba. Ez azt eredményezte, hogy munkás és parasztdolgozóink mindeztideig csak kis számban kapcsolódtak be a mozgalomba. A jövőben a diákokat és úttörőket külön olvasólevelezési hálózatba szervezzük be, az Ifjúsági Könyvkiadó mellé.

3. Az olvasók minden olyan levelét, mely irodalmi kérdésekkel, könyvkiadással, könyvekkel foglalkozik, ne a *Könyvbaráthoz*, hanem az *Allami Könyvterjesztő Vállalathoz* (Bpest V., Deák Ferenc-utca 15. Propagandaosztály) irányítsuk.

4. Az *Allami Könyvterjesztő Vállalat* a rendszeres levelezőknek a válasz alkalmával válaszbortékot küld a Szabad Néphez hasonlóan, így a dolgozóknak a levelezés anyagi kiadást nem jelent.

5. Az *Allami Könyvterjesztő Vállalat* minden levelet továbbít az illetékes könyvkiadóhoz és íróhoz. Ezek válaszait biztosítja.

Látszólag talán jelentéktelen feladat ez, amit könyvtárosaink és üzemi terjesztőinktől kérünk, valójában azonban óriási horderejű dolgokról van szó. Egy-egy beszervezett olvasó újabb és újabb olvasólevelezőt hoz magával. Olvasólevelezőink elmesélik környezetüknek azokat a hasznos tanácsokat, amiket levelezésük során valamelyik írótól vagy könyvkiadótól kaptak, s ez önkénytelenül is sarkalja a dolgozókat arra, hogy ők is megírják véleményüket. Bizonyítják ezt eddig beérkezett leveleink, melyek döntő többségükben egyben azt is ígérik, hogy elvtársaikat, barátaitkat bevonják az olvasólevelezésbe.

Könyvtárosaink, üzemi terjesztőink jó munkája tehát országos méretűvé növelheti olvasólevelezési mozgalmunkat és ezen keresztül mind nagyobb és nagyobb segítséget nyújthatunk könyvkiadóinknak, íróinknak új típusú szocialista-realista irodalmunk színvonalának állandó növelésében. Minden olvasólevelével közelebb hozza nemzeti irodalmunk számára azt a magas szintet, melyet a szovjet irodalom már elért, nem utolsósorban az öntudatos szovjet dolgozók segítségével.

TAKACS JÁNOSNE

I.

Könyvpropaganda a bakonypéterdi népkönyvtárban

A hatnapos könyvtáros tanfolyam elvégzése előtt kisebb-nagyobb eredménnyel dolgoztam a rámbízott népkönyvtárban. Egészen megváltozott a helyzet a könyvtáros tanfolyam elvégzése után. Amint hazakerültem, megkezdtem a munkához szükséges segítőtársak, a könyvtári aktívák szervezését.

Együttes első munkánk a Sztálin elvtárs születésnapjára rendezett könyvkiállítás volt. A róla szóló, hatalmas művét ismertető könyveket sikerült olyan szépen, szemléletesen elrendezni, hogy a kiállítást látogatók közül sokan olvasóink táborához csatlakoztak: 61-ről 70-re emelkedett olvasóink száma. Ugyanez ismétlődött meg egy másik, a tanácsházban rendezett kiállításunk után; ekkor a magyar és külföldi szépirodalmi műveket, mezőgazdasági, állattenyésztési szakkönyveket állítottunk ki.

Nagy segítségemre voltak az olvasóértekezletek is. Ilyenkor az olvasók fesztenül elmondják, hogy a népkönyvtár könyvei közül melyiket olvassák legszívesebben, ajánlgatják a jelenlévőknek ezeket a könyveket. Nem egyszer vita alakul ki közöttük, melynek kapcsán elmondják azt is, hogy a könyvből mit tudnak felhasználni mindennapi munkájukban. Az idősebb olvasók egyik kedvenc olvasmánya Gorkij: *Az anya* c. műve, a szakkönyvek közül: *A szántóföld helyes művelése*, *Baromfitenyésztés* c. művek. A mi könyvtárunkban nagyon sok az úttörő olvasó, akik a tanuláshoz a *Számolás és mérés* c. könyvet, történelmi, földrajzi tárgyú könyveket kölcsönöznék.

Az aktívák a kiállítások rendezésében jó segítséget nyújtottak. Ki kell emelnem Ferenczi József ipari tanulónak szép könyvtári plakátját. Ő segített a plakátkészítő brigád megalakításában is; segítségükkel igen szépen feldíszítettük a könyvtárat.

Nemcsak az aktívák segítik munkámat közvetlenül, igen jó a kapcsolatom a zirci népkönyvtárossal, ha munkánkban valami jó újítást találunk ki, rögtön átadjuk egymásnak tapasztalatainkat. Sűrűn látogatjuk egymás könyvtárat. Igen szeretném éppen ezért, ha megyénkben minél több könyvtáros lépne velünk érintkezésbe. Sok esetben nem lehetséges a személyes találkozás, ilyen esetben írjanak népkönyvtáros elvtársaim a *Könyvbarát* útján nekünk, tudom, hogy a *Könyvbarát* szerkesztősége szívesen közvetíti üzeneteinket és ezen az úton valamennyi könyvtáros tudomást szerezhet a mi munkánkról. Üzenem ezt elsősorban azoknak a könyvtárosoknak, akik velem együtt vettek részt a balatonfüredi könyvtárostanfolyamon.

PÉTER JANKA
bakonypéterdi népkönyvtáros

A művelt embert mindenki tiszteli, becsüli...

A szocialista társadalomban ez az elv elfogadott. Tudjuk azt, hogy a műveltség forrása a könyv. A falusi kultúrforradalom ügye is nagyrészen a könyvtől függ, a népkönyvtártól és annak könyvtárosától. Ezt a szellemet hoztam magammal a hatnapos könyvtáros iskolából, ebben a szellemben próbáltam meg a könyvtárban dolgozni. Kibontakoztak előttem feladataim.

Karácsond kisközség Heves megyében, Gyöngyös városa mellett. Lakóinak száma 3600. A népkönyvtár 14 olvasóval kezdte és ma már 483 olvasója van és a kölcsönzések száma 937.

Feladatomnak tekintem a lakosságnak minél szélesebb körben való tájékoztatását a népkönyvtárról, annak könyveiről; ehhez a munkához segítségül hívtam a tömegszervezetekben dolgozókat (DISZ, MNDSZ). A Szabad Föld Téli Este előadások rendezőit, a Szülők Iskoláját. Ezek a munkatársaim mindenütt beszéltek az olvasás fontosságáról, azokról a szép és jó könyvekről, amely a népkönyvtárban várja őket, az ő könyvtárukbán. Táblákat függesztettek ki helyiségeikben, amelyeken hirdették a népkönyvtár nyitvatartási idejét és a könyvek kölcsönözhetőségét.

A népkönyvtárosnak, minthogy a faluból került ki, majdnem minden falusi ember ismerőse, sok ott a rokona, barátja. Ezt az alkalmat is felhasználhatja a könyvek propagandájában. Keresse fel az ismerősök és barátok táborát, ügyes beszélgetések kapcsán alakítsa át őket olvasótáborrá.

Nagyon jól bevált módszer a »könyvkihordás«: gyakorlati jelentősége a könyvek gyors forgalmában rejlik; elviszem a munkások munkahelyére, otthonába a könyveket, kiválasztják a kívántakat, az ismeretleneket egy-két szóval megmagyarázom és ajánlom nekik.

A tevékenységnek azonban nemcsak a népkönyvtáros részéről kell megnyilvánulnia; bele kell vonni a könyvtári munkába az olvasókat is. A mi népkönyvtárunknak igen sok úttörő olvasója van. Tanácsomra »Olvass többet« mozgalmat indítottak. A rajzóráikon a többi között igen szép és ügyes, színes könyvtári plakátokat készítenek, melyekkel feldíszítjük a könyvtárat és a pajtások szülei, valahányszor a könyvtárba jönnek, örömmel látják, hogy fiaik, lányaik plakátjai figyelmeztetik őket a könyvekre.

A falu legmozgalmasabb helyein, ahol legsűrűbb a forgalom, három nagyméretű, jól olvasható, a népkönyvtárra figyelmeztető hirdetőtábla van elhelyezve. Erről értesül a lakosság a könyvtár otthonáról, a nyitvatartás és a kölcsönzés idejéről.

Meg vagyok róla győződve, hogy könyvtáros elvtársaink is sokféle módját ismerik és gyakorolják a jó könyvtári és könyvpropaganda munkájának. Figyelmébe ajánlom mégis azoknak, akik a fentiek közül nem alkalmazták valamelyik módot, próbálják ki azokat, ha nehezen tudják megmozdítani, olvasásra nevelni a falusi dolgozókat. Azok az elvtársak pedig, akik szintén bevált és jó, egyéni módszereket tudnak nekem könyvtári munkámhoz ajánlani, írják meg a *Könyvbarátban*.

DÁN GYULA

karácsondi népkönyvtáros

A mi munkánk

1950 novemberében Tiszaladány népkönyvtárat kapott. Eleinte nehezen ment a munka, az olvasók legnagyobb része gyerek volt, alig egy-két felnőtt kereste a könyvtárat. Törtem a fejemet, mit kellene tennem, hogy ezen minél hamarabb változtassak.

Egy napon kezembe vettem két-három szép könyvet és elmentem azokkal a borbélyüzletbe szerencsét próbálni. Sokan voltak a várakozók, hallgattam beszélgetésüket: a tavaszi mezei munkáról volt szó. Belekapcsolódtam a beszélgetésbe, aztán megkérdeztem, volna-e kedvük olyan könyvet elolvasni, amely munkájukról szól, munkájukat segíti. A nálam lévő könyvből, melynek címe Szabó Pál: *Tavaszi szél* volt, mindjárt elolvastam egy kis fejezetet, de senki sem nyúlt a könyv után. Ekkor elkezdtem a könyvről hosszabban beszélni és még azokról a könyvekről is, amik őket a könyvtárban várják. Ekkor Csikai Sándor bácsi, régi ismerősöm, így szólt:

— Add ide Józsi, elolvasom, úgy látom, nem is olyan bolondság, ami benne van.

Igy kezdődött, a jég lassan, de megtört. Egyik idősebb hozta a másikat és vitték Veres Péter, Szabó Pál, Móricz és a többi író munkáit.

Aztán olvasókört szerveztem. Segítségemre volt a párt és a DISZ titkára. DISZ-taggyűlésen ismerte meg a falu a »Különös házasság«-ot, majd megpróbáltam egyedül a rendezést. Az összejövetelhez szereztem szórakoztató anyagot is: sakktáblát, gramofont; ezek mellé elhelyeztem az asztalokon a könyveket, egy-egy számat a Művelt Népből, a Csillagból. A rendezvény után tánc is volt. Mondanom sem kell, hogy az elkövetkezőkre egyre többen jöttek. Később az olvasók magukkal hozták az új olvasót, szervezőimmé lettek. Közülük ki kell emelnem Dolycsák Gábor nevét.

Igen jó a kapcsolatom a tanáccsal is. Talán csak egy dolgot vethetnék a szemükre: keveset olvasnak.

A mi népkönyvtárunk a szikszói körzeti könyvtárhoz tartozik, sok támogatást kapunk tőlük; nem hagyhatom azonban szó nélkül: az új kiadású könyvekből keveset küldenek. Pedig a könyvtárnak legjobb propagandája a jó könyv. Menyire szeretik olvasóim Veres Péter, Szabó Pál, Sándor András, Szimonov és a többi könyvet. Ezúton is arra kérném a szikszói körzeti könyvtárat; küldjön nekünk minél előbb új könyveket!

BENYEI JÓZSEF
tiszaladányi népkönyvtáros

A szakszervezeti könyvtárstatisztika jelentősége és elkészítése

A statisztika a gazdaság és a kultúra fejlődésének folyamatát számszerűségében, a jelenségeket és tényeket nem elkülönítve a társadalmi és gazdasági jelenségektől, hanem összefüggésükben vizsgálja.

A kulturális élet számbavételére azért van szükség, hogy a kulturális élet fejlődésében láthassuk. Ennek a számbavételnek az eszköze a kultúrstatisztika. Jelentősége abban van, hogy a vezető-szerveknek képet ad a kulturális élet fejlődéséről és jelentősen megjavítja az üzemekben folyó kultúrmunkát is. A statisztikának a szocialista kultúra megteremtésében igen jelentős szerepe van, ugyanis a számszerű jelenségek alapján lemérhetjük kulturális fejlődésünk ütemét és ezek

alapján elkészíthetjük az elkövetkezendő időszakra a fejlesztés tervét. A statisztika mérlege annak is, hogy jó vagy rossz munkát végeztünk-e a kulturális építés területén. Sztálin elvtárs az OK(b)P XIII. kongresszusán rámutatott arra, hogy: »... *semmiféle építőmunka, semmiféle állami munka, semmiféle teroszerű munka nem képzelhető el helyes számvitel nélkül. A számvitel pedig elképzelhetetlen statisztika nélkül.*«

Ahhoz, hogy céljainkat elérjük, egy egységes statisztikai rendszert kell kiépítenünk a könyvtárstatisztika vonalán is, amely megfelel fejlettségünknek. A könyvtárstatisztika egyik ága a kultúrstatisztikának, alapja a rendszeres nyilvántartás. Ezért szükséges az, hogy könyvtárosaink rendszeres nyilvántartást vezessenek a könyvtár állományáról, naponkénti forgalmáról és a beiratkozott olvasókról. A nyilvántartás alapján lehet lemérni dolgozóink érdeklődését a könyvek iránt.

A nyilvántartást és a jelentések elkészítését nagyban elősegíti könyvtárainkban bevezetett egységes adminisztráció. A nyilvántartás megkönnyítése érdekében alakítottuk ki az újfajta nyilvántartási és jelentési rendszert. Az ehhez szükséges füzetet az üzemi (szakszervezeti) könyvtárosok részére elkészítettük »*Jelentés a szakszervezeti könyvtármunkáról*« címmel. Ez a füzet hat hónapra szól és minden hónapra tartalmaz egy munkanapló lapot és két jelentési lapot. A munkanaplóba a könyvtárosnak minden kölcsönzési nap után be kell írnia a kikölcsönzött könyvek számát, műfajonként részletezve. Ez a részletezés azért szükséges, mert ennek alapján lemérhetjük, hogy dolgozóink tudásukat milyen irányban fejlesztik leginkább. Pl. a beírt szakkönyvek számából megláthatjuk azt, hogy az üzemi dolgozói hogyan fejlesztik szakmai tudásukat. Könyvnek számítunk minden olyan művet, amely a 30 oldal terjedelmet meghaladja, — tehát — be kell írni a munkanaplóba minden olyan brosúrát is, amely a 30 oldalt meghaladja. Könyvtárosaink minden hónap végén összesítik a munkanaplóba már beírt adatokat és azok alapján töltik ki a jelentési lapnak a kikölcsönzött könyvekre vonatkozó részét. A kitöltött jelentések egyik példányát (rózsaszín) minden hónap 5-ig meg kell küldeni az illetékes szakszervezeti központ statisztikai osztályának. A másik (fehér) lap a füzetben marad.

A jelentési lapnak a műhelykönyvtárra vonatkozó részét nem kell külön műfajonként csoportosítani, hanem a műhelykönyvtáros jelentése alapján csak azt írja be a központi könyvtáros, hogy a hónap folyamán hány könyvet vettek ki a műhelykönyvtárból, mennyi az olvasók száma és mennyi a kötetek száma.

Ezzel az egységes jelentési rendszer kiépítésével az a célunk, hogy egybekapcsoljuk a statisztikai jelentéseket a politikai jelentésekkel. Ezáltal elkerüljük azt, hogy alapszerveinktől feleslegesen többféle jelentést kérjünk. Ennél a jelentési rendszernél a könyvtárosnak lehetősége nyílik arra, hogy írjon a könyvtár mozgalmi munkájáról is, pl. megírja azt, hogy a hónap folyamán hány ankétot tartottak stb. Felvetheti rajta a felmerülő problémákat és javaslatait is.

Könyvtárosaink legfontosabb feladataihoz tartozik az, hogy saját és felsőbb szerveiket állandóan tájékoztassák az üzemi (szakszervezeti) könyvtárak munkájáról — tehát — igen fontos, hogy jelentéseiket a megadott időben pontosan kitöltve küldjék meg **szakszervezetük központjába.**

Céljaink elérése érdekében szükségünk van arra, hogy a szakszervezeti központok és területi bizottságok kultúrosztályán dolgozó munkatársak megértsék, hogy a statisztikai munkájuk előbbrevitelét segíti, és hogy ezen keresztül le tudják mérni munkájuk eredményét is. Ezért fokozottabban kell támaszkodniuk a statisztikai adatokra. Szükség van arra, hogy tevékenyen kivegyék részüket a munkából. Feladatuk pedig az, hogy instruktoraik, aktíváik ellenőrzéseik során segítsék az üzemi könyvtárosok munkáját és magyarázzák meg nekik a statisztika fontosságát.

RACZ JOZSEFNE

SZOT Statisztikai Aloszt. pol. munkatársa.

KÖNYVISMERTETÉSEK

Lenin Műveinek 24. kötete

Szikra

Az 1917. április 3-tól június 3-ig, az új naptár szerint április 16-tól június 16-ig terjedő két hónap, amelynek folyamán Lenin a Művei 24. kötetében szereplő mintegy 150 kisebb-nagyobb munkát írta, igen nagy tanulságokat rejt magában a világ valamennyi országának dolgozói számára. Elég megemlítenünk, hogy ebben az időben tette közzé Lenin történelmi jelentőségű Áprilisi Téziseit, s ebben az időben zajlott le a bolsevik párt Petrográd Városi Konferenciája és Hetedik (áprilisi) Összoroszországi Konferenciája.

Milyen helyzet alakult ki Oroszországban a februári burzsoa-demokratikus forradalom után?

»A mai oroszországi helyzet sajátzerűsége — írta Lenin az Áprilisi Tézisekben — az, hogy átmenet a forradalom első szakaszából, amely a proletariátus tudatosságának és szervezettségének hiányában a burzsoázia kezébe adta a hatalmat, annak második szakaszába, amely a proletariátus és a parasztság legszegényebb rétegeinek kezébe kell hogy adja a hatalmat.«

Oroszországban napirendre került a burzsoa-demokratikus forradalom proletárforradalommá fejlesztésének feladata. Elkezdődött az a harc, amelyet a bolsevik pártnak »a burzsoa-demokratikus forradalomból a szocialista forradalomba, a forradalom első szakaszából annak második szakaszába — a szocialista forradalom szakaszába való átmenetért kellett folytatnia«. (»A SZK(b)P története. Rövid tanfolyam, 225. old.) Lenin az 1917 április derekától június derekáig terjedő időszakból származó téziseiben, beszédeiben, cikkeiben és egyéb munkáiban ennek a harcnak útját világítja meg.

Az Áprilisi Tézisek — Sztálin elvtárs szavai szerint — »szeniális haditervet«, »elméletileg megalapozott, konkrét tervet« adtak a bolsevik párt kezébe arra vonatkozóan, hogy »miképpen kell hozzáfogni a szocialista forradalomra való átmenethez«. Lenin egész sor nagyjelentőségű munkájában, mint »Levelek a taktikáról«, »A proletariátus feladatai forradalmunkban«, »Oroszország politikai pártjai és a proletariátus feladatai« stb., továbbá a bolsevik párt Petrográd Városi Konferenciájának és Hetedik (áprilisi) Összoroszországi Konferenciájának beszédeiben és határozati javaslataiban részletesen kifejti és az egymást gyorsan követő események során vaskövetkezetességgel alkalmazza az Áprilisi Tézisekben lefektetett elveket.

Ugyanakkor Lenin óriási munkát fejt ki a legszélesebb tömegek felvilágosítása és megnyerése érdekében. A »Pravdában« közölt egész sereg cikkében, amelyek közül csak »A kettőshatalomról«, »A háború és az Ideiglenes Kormány«, »A lövészárk-barátkozás jelentősége«, »A népet burzsoa rémképekkel ijesztgetik« és »Az önhatalmú földfoglalásról« című cikkeket említjük meg, a nagy tömegekhez szól. Megmagyarázza a legfontosabb politikai események értelmét. A tömegeket arra buzdítja, hogy tömörüljenek a bolsevik párt köré, és előkészíti a szocialista forradalomra. Egyszermsind számos munkát szentel annak, hogy megmagyarázza az imperialista háború okait és céljait, leleplezze az Ideiglenes Kormány imperialista jellegét és ismertesse a bolsevik párt felfogását az imperialista háború forradalmi úton való befejezésével kapcsolatban.

Végül, de nem utolsó sorban, a kommunista újságírás számára példaképet jelentő cikkeiben, mint a »Luiðlanizmus«, »Hazugságszövetség«, »Hogyan láncol-

tők magukat a tőkéséhez?»; »Osztályegyütműködés a tőkével vagy osztályharc a tőke ellen?«, »Mentegetik a gyalázatot«, továbbá a Lenin Műveibe most először felvett »A lánc olyan erős, mint leggyengébb láncszeme« és »Kin nevettek? Saját magatokon nevettek!« című cikkei, ismételten lerántja a leplet a mensevikekről, meg a szociálforradalmárokról, és kimutatja róluk, hogy az imperializmus székértelői, akik »gyalázatos szövetségre léptek saját imperialista burzsoziájukkal«.

Lenin mindeme munkái, amelyek legnagyobb részét most jelennek meg először magyar nyelven, nagy mértékben megkönnyítik és elősegítik a burzsoa-demokratikus forradalomról a szocialista forradalomra való áttérés kezdeti szakaszának elmélyült tanulmányozását. Lehetővé teszik ezek a munkák, hogy még alaposabban tisztába jöjjünk — Rákosi elvtárs szavaival élve — »a proletárdiktatúra létrejöttének feltételeivel«, s így egészen a mélyére hatolhassunk annak a Rákosi elvtárs által »Népi demokráciánk útja«, című előadásában felvetett és tisztázott kérdésnek, hogy »ezek az előfeltételek a népi demokrácia viszonyai között változatlanul érvényesek-e, vagy módosulásra szorulnak«.

Tudjuk, hogy az Áprilisi Tézisekben adott iránymutatás »a forradalom békés fejlődésére adott iránymutatás volt«. (A SZK(b)P története. Rövid tanfolyam, 227. old.) Ez azt jelenti, hogy a bolsevikok ebben az időben, amikor kettőshatalom volt, amikor az Ideiglenes Kormány semminemű tényleges hatalommal nem rendelkezett s így nem alkalmazhatott erőszakot a tömegekkel szemben, nem felkelésre, nem az Ideiglenes Kormány forradalmi megdöntésére törekedtek. A bolsevikok vonala az volt, hogy politikájuk türelmes megmagyarazásával és a mensevik-szociálforradalmár megalkuvás leleplezésével elhódítsák a tömegeket ezektől a kispolgári, szociáláruló pártoktól, többségbe kerüljenek a Szovjetekben, megváltoztassák azok politikáját, s a Szovjetek révén megváltoztassák a kormány összetételét és politikáját. Ebben az időben tehát a »Minden hatalmat a Szovjeteknek« jelszó egyértelmű volt a hatalom békés úton történő átvételével. A bolsevik párt Központi Bizottsága 1917. április 22-i (május 5-i) határozatában leszegezte: »Csak akkor leszünk a hatalomnak a proletárok és félproletárok kezébe való átmenete mellett, amikor majd a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei a mi politikánk mellé állnak és hajlandók kezükbe venni a hatalmat.«

Ennek azonban elengedhetetlen előfeltétele volt a tömegek többségének megnyerése. Ezért hangoztatja Lenin fáradhatatlanul cikkeiben és beszédeiben: »Az öntudatos munkásoknak ahhoz, hogy hatalommá váljanak, meg kell hódítaniok a többséget. Mi nem vagyunk blanquisták, nem vagyunk hívei annak, hogy egy kisebbség ragadja magához a hatalmat.«

A mi népi demokráciánk fejlődésével kapcsolatban Rákosi elvtárs ugyancsak nagy nyomatékkal hangsúlyozza ezt a megdönthetetlen igazságot említett beszédeiben. »Eljött az ideje — mondja Rákosi elvtárs —, hogy végre a maga egészében felvessük és részleteiben megvilágítsuk ezt a kérdést és tudatosítsuk pártunk, de egész dolgozó népünk előtt is, hogy a népi demokráciának, mint a proletárdiktatúra válfajának megvalósulására csak akkor kerülhetett sor, amikor a munkásosztály és a dolgozó nép többségét megnyertük célkitűzéseink számára.«

Az imperialisták rágalmai, melyeket a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban megszületett Szovjethatalomról mindjárt az első perctől kezdve terjesztettek, s amelyeket ma a népi demokráciáról terjesztenek, hogy tudniillik a proletárdiktatúra egy elenyésző kisebbség uralma, nem egyebek átlátszó fogásnál, amire a tömegek megtévesztése céljából van szükség. »Az ellenség — mondja Rákosi elvtárs — felismerte a népi demokráciák veszélyesen vonzó erejét s ezért tajtékozva rágalmazza, igyekszik elijeszteni a szabadságukért küzdő népeket és osztályokat a népi demokrácia példájának utánzásától.«

Kitűnik a kötetből, hogy a bolsevikok ellen már abban az időben megindult a rágalomhadjárat és uszítás, amelyből Leninnek itt egybefoglalt munkái származnak, s ebben a rágalomhadjáratban a szociálforradalmárok és mensevikek akárcsak manapság a jobboldali szociáldemokrata árulók, összefogtak a szélső reakciókkal. De gyalázkodásaik ugyanúgy nem találtak hitelt, mint később a Szovjethatalomra s legújabbban a népi demokráciákra is habzó szájjal sórt rágal-

mak. A bolsevikok akkor még törpe kisebbségben voltak. Am nagy jelszavaik, amelyek a tömegek legégetőbb sorskérdéseiből fakadtak és a tömegek érdekeit szolgálták — a »föld« és a »kenyér, béke, szabadság« jelszava, lassan, de biztosan kezdtek utat találni a városok és falvak dolgozó népéhez.

Lenin Műveinek 24. kötetében lépésről-lépésre követhetjük ezeket a jelszavaknak zseniális alkalmazását és egybekapcsolását a forradalom akkori általános célkritizésével: *»meg kell változtatni a Szovjetek egész politikáját, szakítani kell a kapitalisták iránti bizalommal és minden hatalomnak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe kell átmennie«*. Másszóval: nem a dolgozó tömegek becsapásán, a burzsoáziával való paktáláson alapuló parlamentáris köztársaság, hanem a Szovjetek köztársasága, »Párizsi Kommün típusú« állam, mert csak ez képes életbeléptetni olyan forradalmi rendszabályokat, amelyek megoldják az ország életének homlokterében álló égető problémákat s egyben lépést jelentenek előre, a szocializmus irányában.

Ezek a forradalmi rendszabályok, amelyek a burzsoá-demokratikus forradalomról a proletárforradalomra való átmenet során biztos vezérfonalat szolgáltatnak minden, ezt az utat járó ország kommunistái számára, a következők voltak: a nagybirtokok elkobzása és nacionalizálása, a bankok egybeolvasztása egyetlen állami bankká és a Szovjet ellenőrzése alá helyezése, a termelés és az elosztás munkásellenőrzése, harc a háború ellen a demokratikus, annexiók és hadisarc nélküli békéért, a nemzetek különválásig terjedő önrendelkezési jogának elismerése. Ugyanakkor Lenin széles alapon vetette fel a proletár internacionalizmus kérdését s ezzel kapcsolatban a bolsevikok feladatát abban jelölte meg, hogy a szociál-szovinisták és a velük egy húron pendülő »centristák« ellen folytatott harc betetőzésekképpen kezdeményezniök kell az új, kommunista Internacionálé megalapítását.

Leninnek ezek a marxizmus nagyvonalú továbbfejlesztését jelentő elgondolásai természetesen éles ellenállásra találtak a proletárforradalom minden rendű és rangú ellenségénél. Szembetalálták magukkal a menseviket és a többi megalkuvót, akik egyre szorosabb szövetségre léptek az imperialista burzsoáziával. Szembetalálták magukkal a burzsoáziának a bolsevik pártba befurakodott ügynökeit is. Kamenyev és Rikov azt hangoztatta, hogy Oroszország még nem érett meg a szocialista forradalomra s ezért be kell érni az Ideiglenes Kormány »ellenőrzésével«. Pjatakov és Buharin a nemzetek önrendelkezése ellen lépett fel. Zinovjev amellet kardoskodott, hogy a Zimmerwaldi Egyesülésen belül együtt kell maradni annak »honvédő« szárnyával. Ilyenformán egységfront jött létre a proletárforradalom ellenségei között, amely a feketeszázasoktól a bolsevik pártba befurakodott burzsoá ügynökökig terjedt.

Lenin Művei 24. kötetét tanulmányozva megtanuljuk, hogyan kell következetes harcot folytatni ezek ellen az ellenségek ellen, hogyan kell őket leleplezni, hogyan kell biztosítani az egyetlen helyes elvi politikai vonalat, a marxista-leninista elméleten alapuló politikai vonalat, a legbonyolultabb helyzetekben.

A bolsevikok előtt Lenin biztos irányításával világos volt, hogy milyen úton kell haladni. Ma is teljesen időszerűek Lenin 1917 májusában mondott szavai: *»Minden országban növekszik a nagy tömegek felháborodása a tőkésosztály ellen és a proletariátus egyre világosabban tudatára ébred annak, hogy az emberiséget csupán az menti meg a pusztulástól, ha a hatalom a proletariátus kezébe megy át és megszüntetik a termelési eszközök magántulajdonát.«*

Lenin Művei 24. kötetének gazdag anyaga a béketábor minden harcosának kezébe hatalmas fegyvereket ad ezeknek a lenini szavaknak valóraváltásához az egész világon.

FEDOR JANOS

Sztálin „A békéért“

Szikra

A most megjelent brosúra Sztálin elvtársnak háborúutáni beszédeit, nyilatkozatait, üdvözléiteit tartalmazza. A béketábor bölcs vezérének szavai választ adnak nekünk korunk legégetőbb kérdéseire, felfegyvereznek bennünket a békéért folyó harcban.

Százmilliókat érdeklő kérdés: sikerül-e az imperialistáknak kirobbantani egy új világháborút — meg tudja-e védeni a békét a szabadságszerető, békére vágyó népek tábor — a béketábor.

Az imperialista ügynökök, megvásárolt burzsoa tirkászok tele szájjal üvöltik, hogy a háborút nem lehet elkerülni, egyebek közt azért sem, mert a Szovjetunió nem is akar békésen élni a kapitalista országokkal. Hadd üvöltsenek. Sztálin elvtárs az egész világ előtt kijelentette:

»Semmiképpen sem lehet azt állítani, hogy két különböző rendszer nem működhet együtt. Két különböző rendszer együttműködésének gondolatát első ízben Lenin fejezte ki. Lenin a mi tanítónk, és mi, szovjet emberek, Lenin tanítványai vagyunk. Soha nem tértünk el és nem is fogunk eltérni Lenin útmutatásaitól... Az együttműködés két különböző gazdasági rendszer között lehetséges és kívánatos. A Szovjetunió népében és kommunista pártjában szintén megvan az együttműködés óhaja. Vitathatatlan, hogy az együttműködés mindkét országnak csak hasznára válik.«

Kedvenc rágalma az imperialistáknak, hogy a Szovjetunió agresszív politikát folytat, hogy a II. világháború óta egyre fokozza fegyveres erőit. De amikor Sztálin elvtárs a Szovjetunió békepolitikáját legszemléltetőbben bizonyító hatalmas építkezésekről beszél, minden becsületes ember előtt nyilvánvalóvá válik az igazság.

Rámutat Sztálin elvtárs arra is, hogy az imperialistáknak szükségük van ezekre a hazugságokra, hogy

»befonják velük népeiket, félrevezessék őket, és az új háborút védelmi háborúnak, a békeszerető országok békés politikáját pedig agresszív politikának tűntessék fel... hogy rájuk erőszakolják agresszív terveiket és új háborúba rántják őket», mert »nekik háború kell, hogy extraprofitot szerezhessenek, hogy kirabolhassanak más országokat. Ezek a milliárdosok és milliomosok a háborút hatalmas hasznot hozó, jövedelmező üzletnek tekintik.«

Kiemeli Sztálin elvtárs azt, hogy az új háborús uszítók *»feltűnően emlékeztetnek Hitlerre és barátaira«*. Hitler sorsa mindenki előtt ismeretes. Nem kétséges, hogy ugyanez a sors vár *»utódaira«* is, ha Hitler példáját követik.

Az imperialisták és mindenféle szövetségeseik és ügynökeik minden mesterkedésével Sztálin elvtárs a Szovjetunió békepolitikáját a népek békeakarátát helyezí szembe. És Sztálin elvtárs szavaiból azt is világosan látjuk, hogy ez az erő hatalmasabb lehet minden imperialista mesterkedésnél:

»A béke fennmarad és tartós lesz, ha a népek kezükbe veszik a béke megőrzésének ügyét és mindvégig kitartanak mellette. A háború elkerülhetetlenné válhat, ha a háborús gyűjtögetőknek sikerül hazugságaikkal befonni a néptömegeket, félrevezetni és új világháborúba sodorni őket. Ezért a széleskörű békekampánynak — amely eszköz a háborús gyűjtögetők bűnös mesterkedésének leleplezésére — ma elsőrendű jelentősége van.«

Ezek a szavak azóta már jelszóvá, a békéért harcoló milliós tömegek harci jelszavává váltak. A népek megtanulták a bölcs sztálini útmutatásból, hogy a béke megvédése rajtuk áll. Megtanulták, hogy az Egyesült Nemzetek Szövetsége, amelynek a béke megőrzését kellene szolgálni, *»az agresszív háború eszközévé válik«*. az *»amerikaiak szolgálatára álló szervezetté«*. Megtanulták, hogy nekik maguknak kell a béke ügyét kezükbe venni.

Az amerikaiak gyalázatos koreai intervenciójával kapcsolatban Sztálin elvtárs. rámutat arra, hogy ez

»csakis az intervenció sok vereségével végződhet..., mert a katonák a rájuk kényszerített háborút mélységesen igazságtalannak tartják és ezért formálisan, küldetésük igazságosságában vetett hit és lelkesedés nélkül teljesítik kötelességüket a fronton.«

A kötetben találjuk a 46-os választói beszédet, amelyben Sztálin elvtárs felméri a háború eredményeit és megadja a kommunizmus építésének távlatait.

Ma, amikor az Egyesült Államok a kis kapitalista országok egész sorát teszi csatlósává, Sztálin elvtárs a nagy és kis nemzetek teljes egyenjogúságát hirdeti:

»Sokan nem hiszik, hogy egy nagy és egy kis nemzet között egyenjogúságon alapuló viszony állhat fenn. Mi, szovjet emberek azonban azt tartjuk, hogy az ilyen viszony lehetséges és szükséges.«

Fényes példa erre a Szovjetunió és a népi demokratikus országok között létrejött szerződések.

Ez a könyv nélkülözhetetlen fegyver minden pártfunkcionáriusunk számára, a béke minden harcosa számára.

A kötetben foglaltak eddig nagyrészt csak a sajtóban jelentek meg; ez a kötet teszi őket először könnyen hozzáférhetővé.

K. J.

Rákosi Mátyás:

Népi demokráciánk útja

Szilka

A magyar dolgozó nép életében mindig igen nagyjelentőségű esemény, ha Rákosi elvtárs szól hozzánk. Rákosi elvtárs beszédei, cikkei szocializmust építő munkánknak mindig a legfontosabb soronlévő feladatára hívják fel népünk figyelmét, s e feladat megvalósítására mozgósítják erejét. Minden egyes beszéd vagy cikk után világosabban állnak előttünk célkitűzéseink, mint addig; az egyszerű, minden emberhez szóló szavakon keresztül meglátjuk az összefüggést szocialista hazánk építése és a béketábor erejének növekedése között; tudatosabban érezzük mindennapi, kisebb vagy nagyobb munkánk kapcsolatát az egyetemes emberi haladás ügyével.

Rákosi elvtárs legutóbbi, a Pártfőiskolán tartott előadása a legszebb példája nemcsak annak, hogy hogyan kell az eseményeket, népi demokráciánk fejlődésének egy-egy fontos mozzanatát, a marxizmus-leninizmus elvi alapján helyesen értékelni, hanem annak is, hogy hogyan kell Marx, Engels, Lenin, Sztálin tanítását alkotó módon továbbfejleszteni, népi demokráciánk viszonyaira alkalmazni. A leg-tökéletesebb elvi tisztánlátás a problémák felvetésében és megoldásában, az események legalaposabb ismerete és a dialektika mesteri alkalmazása jellemzi Rákosi elvtárs e beszédét.

Népi demokráciánk értékelésében, mely a proletárdiktatúra funkcióit tölti be, sok hibás nézet vagy félreértés elterjedésére adott alkalmat az a tény, hogy nem láttuk világosan a proletárdiktatúra létrejöttének előfeltételeit. Nem élt bennünk eléggé és erre hívja fel most figyelmünket Rákosi elvtárs Lenin és Sztálin tanítása alapján, hogy *»...a proletariátus diktatúrája... a kizsákmányolt többség diktatúrája a kizsákmányoló kisebbség felett«,* és *»amíg a kommunista párt a munkásosztály többségét, a dolgozó nép zömét meg nem nyeri e diktatúra szá-*

mára, ... addig nem lehet létrehozni». Rámutat Rákosi elvtárs arra, hogy »népi demokráciánk létrejöttének döntő előfeltétele a Szovjetunió hősi harca és győzelme«, és a legerélyesebben veri vissza az imperialisták aljas rágalmaival, akik »orosz szuronyok«-ról, »szovjet beavatkozás«-ról beszélnek. Valóban »beavatkozott« a Szovjetunió — írja Rákosi elvtárs —, de úgy, hogy elengedte a jóvátétel felét, határidő előtt engedte haza hadifoglyainkat, élelmet küldött, s úgy, hogy nap mint nap, a legnagyobb készséggel segít a szocializmus építésének minden területén. Ugyanekkor leleplezi azokat a fegyveres akciókat, azt a vadállati kegyetlenséget, amellyel az imperialisták békés népek életére és szabadságára törnek.

De a Szovjetunió felszabadító tette és állandó baráti támogatása mellett sem jöhetett volna létre népi demokráciánk, ha a Magyar Kommunista Párt *»meg nem hódította volna a munkásság nagy többségét, a parasztság zömét, az egész dolgozó nép döntő részét«.*

A Magyar Kommunista Párt tudatában volt ennek, és a felszabadulástól kezdve minden lépését, minden tevékenységét a dolgozó nép tömegeinek megnyerésére való törekvés, a dolgozó nép érdekeiért való szívós harc jellemezte. Pártunk történetének felszabadulás utáni időszaka a bolsevik taktika alkalmazásának legszebb példáit mutatja ezen a téren is. Csak most, Rákosi elvtárs útmutatása alapján, értünk meg egy sor politikai lépést, melyet annakidején nem láttunk világosan, vagy félreértettünk.

Rákosi elvtárs rámutat arra, hogy a párt áldozatos és hősi harca a háború ütötte sebek begyógyításáért, az ország gazdasági életének megindításáért, hogyan állította a dolgozó nép egyre nagyobb részét a párt mögé, s megvilágítja azt is, hogy a kommunisták vezetésével végrehajtott földosztás, majd a kiosztott földek védelme a nyugatról hazaözönlő nagybirtokosok ellen, hogyan mélyítette el a párt befolyását a dolgozó parasztság körében. A kisgazdapártban megbúvó reakciós összeesküvések felszámolása, a szociáldemokrata párt vezetőinek aljas, munkásellenes politikája feltárta a pártok vezetőinek igazi arcukat és célkitűzéseit, s a félrevezetett, jóindulatú dolgozók tömegesen fordultak el tőlük, s a kommunista pártot követték. A reakció elleni következetes harcban, a jó pénz megteremtésében és a hároméves terv megindításában látták biztosítékát annak, hogy előre haladhatunk a szocializmus építésének útján.

Az 1947-es választásokon már megmutatkozott ez az eltolódás a tömegek körében a kommunista párt javára. A munkásság és a dolgozó parasztság a pártot követte, s az 1948-as márciusi államosítások után kiadhattuk a jelszót: *»Tiéd azt ország, magadnak építed!«*

Rákosi elvtárs minden részletre kiterjedően megvilágítja, *»a kommunista párt kisebb-nagyobb sikereinek együttes mennyiségét«,* amely elvezetett odáig, hogy *»álléphettük a Rubikont«,* megteremthettük a dolgozók államhatalmát, a proletárdiktatúrát.

Míg mi proletárdiktatúránk, a nép többsége hatalmának megerősítésén dolgozunk, addig az amerikai imperialisták a »tisza demokrácia«, a »szabad világ« jelszavát hangoztatják. Rákosi elvtárs szavain keresztül még világosabban látjuk, hogy *»a „szabad világ“ rendje egy kizsákmányoló kisebbség véres diktatúrája, melyet igyekeznek demokratikus frázisokkal és ködösítéssel elkendőzni«.* És látjuk feladatainkat is: még következetesebben követni a béketábor nagy vezetőjét: a Szovjetuniót, még szilárdabbá és eltéphetlenebbé tenni pártunk és dolgozó népünk kapcsolatát, egyre hatalmasabb eredményeket elérni a szocializmus építésének frontján, mert csak így lesz erős dolgozó népünk államhatalma.

IB.

Magyar Írók Rákosi Mátyásról

Szépirodalmi Könyvkiadó

Rákosi elvtárs hatvanadik születésnapjának alkalmából szép kiállítású irodalmi antológia jelent meg. A kötet harminchárom magyar író versét, elbeszélését, irodalmi riportját foglalja magában. Ezek az írások mind szorosabb vagy távolabbi kapcsolatban állnak a magyar nép szeretett vezérének, Rákosi elvtársnak életével, harcaival.

Egy nagy ember életének fontos mozzanatai összeforrnak nemzetének történelmével. Különösen igaz ez olyan embernél, akiben, mint Rákosi elvtársban, megtestesült a kommunista világszemlélet által adott minden emberi erény, akiben elméleti tisztánlátás, rettenhetetlen személyes bátorság, népének hő szeretete és a forradalmár jövőbe vetett megingathatatlan hite úgy találkozott, hogy az egész nemzet vezetőjévé avatták.

»Történelmünknek vannak nagy alakjai« — írja Déry Tibor az antológiában. — »De ritka az, akinek olyan meredek utat kellett megjárnia, mint Rákosinak, hogy feladatát teljesíthesse. S ritka az, akinek olyan rendíthetetlen személyes bátorsággal kellett megtámasztania meggyőződését, olyan soha nem szűnő makacs bátorsággal, egy percre ki nem hagyó, testi és lelki vakmerőséggel védenie emberszeretétét! Egy újfajta bátorság ez, türelmes, uassú, egyenletes bátorság, egy életre szóló makacs bátorság, soha meg nem hátráló, szívós bátorság, amelyet a mi korunk a nagy orosz forradalmárok alakítottak ki s amely új nevet érdemel: a bolsevik bátorság 'nevét.«

A kötetbe foglalt írásokból, mint mozaikokból, tevődik össze Rákosi elvtárs harcos életének sok jelentős mozzanata. Az írók ennek az életnek más és más vonatkozásait dolgozták fel. De minthogy egy nép kommunista vezetője széthontathatlan egységbe kapcsolja magát, azokkal a gazdasági, társadalmi és történelmi adottságokkal, amelyek között a nép él és harcol, az írók, amikor Rákosi elvtárs életét sok oldalról mutatják be, szélesebbre tárják a témák láthatárát. *Veres Péter* például falujának tükrében felvázolja a szegényparasztság és földmunkásság agrárszocialista törekvéseit és fejlődésüket odáig, hogy szabadulást *»már csak a forradalomtól, vagyis a Szovjetuniótól és a kommunistáktól vártak, mert sehonnan máshonnan nem csillant reménység«*. *Örkény István* a salgótarjáni harcokat eleveníti meg és néhány oldalon sikerül neki hitelessé tenni azt a *»titokzatos erőt«*, amelyet Rákosi elvtárs jelenléte hevített olyan hőfokra, hogy megfutamodásra kényszerítette a szemben álló ellenséges túlerőt és megindította a győzelmes északi hadjáratot.

A Tanácsköztársaság elbukott. Rákosi elvtárs emigrációba kényszerült, történelmi útja Moszkvába vitte. *Illés Béla* a *»Történelmi leckében«* Rákosi elvtársnak Leninnel való találkozását írja meg. A két nagy forradalmár a magyar forradalom hibáiról beszél, de Lenin ezt mondja: *»Én hiszek a magyar forradalom győzelmében, Rákosi elvtárs. Maga látni fogja a magyar forradalom, a magyar nép győzelmét!«* Ez a találkozás lecke mindannyiunk számára. A kommunisták sohasem csüggednek el, sohasem adják fel a harcot!

Rákosi elvtársnak ezt a kommunista, lenini-sztálini jellemvonását domborítják ki, azok az írások, amelyek a rettenhetetlen, bátor harcos helytállását ábrázolják a börtönben és az osztálybíróság előtt. Ezek közül művészi szépségével kiemelkedik *Illyés Gyula* visszaemlékezése az 1926-os bírósági tárgyalásra. Ez az írás a személyes élmény erejével hat. Bár nem mond el többet, mint amennyit személyesen átélt, néhány tömör jellemzéssel érzékeltetni tudja a tárgyalás légkörét, nem-

zetközi visszhangját és mélyen belevilágít az egész akkori magyar életbe. *Rideg Sándor* írása nyomán Rákosi elvtársat a börtönbe követjük, ahol százával sínylődnék a kommunisták. De a börtön rácsai mögött, a fagyos sötétzárkában is hatalmas az erejük! Nem maradt más fegyverük, mint az éhségstrájk. Azzal harcolnak — tizenhét napig! Nem egy börtönben, hanem az ország minden börtönében, ahol kommunisták vannak. A rácsok mögött is szervezett élcsapat, amelyet a sötétzárka mélyéről Rákosi irányít. Megrendítő, felemelő hősiesség árad a sorokból. Sziklaszilárd bizonyosság érik a szívünkben: a nemzet, melynek ilyen vezére van, nem veszhet el, ahol a párt legjobbjai ilyen szinte emberfeletti erejű emberek — ott minden nehézségen urrá lesz a dolgozó nép.

A felszabadulás után a kommunista vezető más erényei lépnek előtérbe. Rákosi elvtárs az ország ütőerén tartja a kezét. Mindenütt ott van, mindenről tud, mindenhez ért, de legfőként ahhoz, hogyan kell az emberekben erősíteni a jót, az újat, az előremutatót. Egy találkozás, néhány tréfálkozó szó, egy kézfogás és az emberek felismerik hibájukat, áthágnak az addig áthághatatlanok hitt akadályokon, előrelendítik saját életüket és az ország életét. Így változik meg *Sötét István* elbeszélésében Kürtiné viszonya, a tanyai tanítóhoz és az iskolához. Így talál megoldást Fazekas István párttitkár az asszonyok munkájára, *Cseres Tibor* elbeszélésében. A sztahánovista vasmunkás Rákosi elvtárs személyes segítségének köszönheti, hogy sztahánovista lett és ezt mondja róla *Mesterházi Lajos* irodalmi riportjában: »Benn él a dolgokban, mindenestől és szenvedélyesen, mint mi, munkások. A magunk fajtája. Csak kimagaslik mindannyiunk közül; sokkal nagyobb, olyan nagy, hogy mindannyiunkat átfog.« Milyen találó jellemzés ez. Ennek az igazságot bizonyítják mind azok az elbeszélések, amelyek azt ábrázolják, hogyan neveli Rákosi elvtárs apai szeretettel a szocializmust építő új embert városban és falun egyaránt. Különös tehetség ez, mely minden ember szívéhez megtalálja a kulcsot: az embereket szerető nagy és bölcs kommunista vezető különös tehetsége.

Az irodalmi antológia egyik ékessége *Zelk Zoltán* nagy elbeszélő költeménye, amely merész íveléssel fogja át Rákosi elvtársnak rendkívüli emberi mivoltát és politikai művét.

Küzdelmes még az út, de Rákosi elvtárs példája nagy tanítást ad arra, hogyan kell minden hazáját igazán szerető magyarnak dolgozni és harcolni a jövőért. *Benjamin László* szép versének utolsó szakaszában ezt így fejezi ki:

*Csalódás, gáncs többé nem ér,
igaz ember vezet, igaz vezér;
nem ő — bensőm parancsol, hogy kövessem
s legyek mögötte, amíg fűt a vér,
a világok közti dülő ütközetben!*

A magyar írók születésnapi ajándéka változatosan; sok oldalról mutatja meg szeretett Rákosi elvtársunkat. Szenvédéséért, bátorságáért, bölcseségéért, ember-szeretetéért még jobban szívünkbe zárjuk.

B. L.

ÍRÓK és ÍRÁSOK

Gárdonyi Géza regényei

A lámpás. Egri csillagok

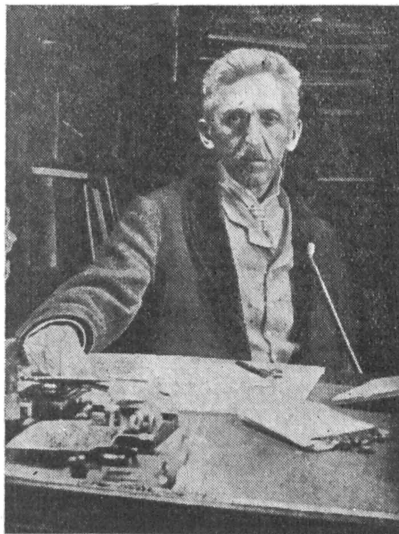
Szépirodalmi Könyvkiadó.

Most van harminc esztendeje, hogy a nagy magyar író, Gárdonyi Géza meghalt. Agárdon született 1863-ban és Egerben halt meg 1922-ben. A két dátum között lefolyt élet nem volt gazdag külső eseményekben, de annál gazdagabb írói munkában. 59 éves korában, mikor kihullott kezéből a toll, már több mint 40 kötet regényt, novellát, színdarabot, verset írt, köztük sok maradandó értékűt, mint a *Lámpás*, és remekművet, mint az *Egri csillagok*.

Gárdonyi gyermekkorában apjától tanulta szeretni a fűzát. Apja géplakatos, a 48-as szabadságharcban fegyverkovács, Kossuth hadnagya, aki minden csepp vérével gyűlölte az elnyomó Habsburg-uralmat. Anyjáról nem sokat tudunk. De aki így ír az anyai szeretetről: *»minden erőnél erősebb erő: anyai szeretet! Emberi testbe öltözött napfény! Te aki nem ismered a lehetetlent, ha arról van szó, akit szeretsz, ha együtt kell szenvedned, meghalnod is vele»* — annak bizonyára jó édesanyja volt.

Gárdonyi az egri tanítóképző elvégzése után kis dunántúli falvakban tanítóskodott. A falusi tanítók áldozatos munkáját végezte és keserű sorsát élte, a néptanítóként, akibe a papok és a gazdag parasztok kedvük szerint beletörölhették a csizmájukat. Nem is bírta sokáig, lemondott a tanítósról és elment újságírónak. Győr, Szeged, Arad, majd Budapest voltak újságírói pályájának állomásai, de ebben sem talált megelégedést. Mivel akkor már több könyve sikert aratott, úgy vélte, hogy tollából is meg tud élni és nem kell bérbeadnia alantas érdekeknek. Visszavonult Egerbe, ahol ifjúkorát töltötte és többé alig mozdult ki kedves városából. Ha néhanapján valamelyik könyve vagy színdarabja ügyében fel kellett jönnie Pestre, a haladó szellemű írók nagy tisztelettel és megbecsüléssel fogadták, de ő semmi marasztalásra vagy hivatásra nem hallgatott, csak otthon érezte jól magát házában kerfjében, zümmögő méhei között. Mikor képviselőseget kínáltak neki, kemény szavakkal utasította vissza: *»Kossuth fegyverkovácsa fiának a becsülete nem eladó.»* Ezért aztán a hatalom nem állt többé szóba az egri remetével. Igyekeztek elfelejteni és elfelejtetni. De Gárdonyi ekkor már megírta az *Egri csillagok*-at és az ifjú szívekbe már bevészte nevét törölhetetlenül.

A felszabadulás után egymásután jelentek meg új kiadásban könyvei. Mi ezekből most csupán kettőt tárgyalunk, mint amelyek nemcsak a maguk korához, hanem a mi korunkhoz is szólnak. Mostanában sokat szokták emlegetni haladó hagyományainkat. Milyen művek tartoznak ide régebbi keletű irodalmunkból? Azok, amelyek eszméiknél, irányuknál fogva ma is hatnak, amelyek az elnyomottak mellett foglalnak állást, a nép, a haza javáért, a maradiság és a reakció ellen harcolnak. Az idő pora nem temette be őket, részesei és segítői a jobb jövőért vívott harcunknak. Gondoljunk csak a Bánk bánra, vagy a Ludas Matyira, Vörösmarty, vagy Petőfi

költészetére, Eötvös, Jókai, vagy Mikszáth egy-egy regényére. Gárdonyi regényei közül idesorolhatjuk a *Lámpást* és az *Egri csillagokat*.

A Lámpásban egy Kovács Agoston nevű tanító maga beszéli el életrajzát. Azért lámpás, mert mint tanító, világít a sötétségben. (Hát még ha a kormány nem sajnálná az olajat! — teszi hozzá gúnyosan.) Ha nem is ragaszkodik a valóban megtörtént eseményekhez, nyilvánvaló, hogy ebben a kis regényben magának Gárdonyinak a tanítóskodását olvashatjuk. A fiatal segédtanító: mindjárt az első találkozásnál összekülönbözik a pappal: nem csókol neki kezét. De ezt még tetézi, hogy a pap kalapját temetéskor nem hajlandó vinni, hanem átadja egy parasztyereknek, továbbá hogy a katekizmust kijavítja és a bibliai történetekhez hozzátoldja a magyar történelem nagy alakjait, Hunyadi, Rákóczi. Mikor a pap az iskolában nem veszi le kalapját és ő erre figyelmezteti, a pap csúnyán lehordja:

— *Fogja be a száját! Az iskolában én vagyok az úr. Maga pedig szolgál. Menjen ki!*

— *Jól van — felette a tanító keserűen —, ki is megyek, el is megyek. Olyan iskolában, ahol nem a tanító az úr, hanem a pap, nem is tanítok. Hanem azt jegyezze meg istennek dőlős birkapásztora, hogy szolgálja nem voltam és nem is leszek.*

Már elmenőben van a faluból, mikor az öreg mester meghal és őt választják helyébe. A pap megköveti és így Kovács Agoston marad. A szomszéd faluban megismer egy leányt, megszereti és feleségül veszi. De ez is rosszor jött. »*A nemzetest ekkor rohanták meg délről és nyugatról a gyilkosok ezrei. Az országban Kossuth Lajosnak holtakat ébresztő csatára hívása mennydörgött. Zászlók jelentek meg u falukban és a kovácsok kardokat kalapáltak és köszörültek.*«

Kovács tanító lángoló beszédet mond a falu népének, mire mind a 230 férfi, aki a faluban volt, vele együtt beállt honvédnek. Csak a pap nem ment s amíg Kovács odavolt, elcsábította a feleségét. Mikor Kovács hazajön és megtudja, meg akarja ölni a papot, de egy falusi öreg bölcs szavára erőt vesz magán, nem gyilkol, tovább vándorol. Idők múltával újból megtalálja boldogságát Idában, de hiába, mert az egyház kegyetlen tilalma közéjük áll. Nem válhat el hűtlen feleségétől, nem veheti el Idát. A leány öngyilkos lesz, Kovács Agoston pedig végleg megrendül hitében s az egyházat bűnösnek és véreskezűnek tartja. Meggyónja, hogy elvesztette hitét, de feloldozást nem nyer. Tovább kell mennie. Végre egy derék pap, akivel a szabadságharcban találkozott, megmutatja neki a kivezető utat. Megtalálja élete párját is annak a fiatal özvegynék a személyében, aki őt ápolta, mikor Budavár ostrománál megsebesült.

A kis regény egy falusi tanító sorsán keresztül bemutatja, hogyan tesz tönkre életeket, sorsokat az irgalmat hirdető, de irgalmat nem ismerő klerikalizmus. Gárdonyi ekkor még materialista, gondolkodású, az iskolában a katekizmus lerövidítése folytán maradt időt gazdaságtan, mértan, számtan tanítására fordítja. Csak élete későbbi szakában fordul el a materializmustól és téved a miszticizmus világába. Innen számíthatjuk írói pályája hanyatlását is. A Lámpásban még a **tisztafejű**, az élet valóságát ábrázoló íróval találkozunk, aki elítél minden pápi butitást, minden embertelenséget, amit az egyház nevében követnek el.

De nem hiányzik a regényből a hazaszeretet sem, amely összefonódva az anti-klerikalizmussal, egészen különleges színt ad a műnek. A szabadságharc lángjai festik pirosra a háttérét ennek a fekete csuháktól népes történetnek. Kevés olyan őszinte és megrázó szónoklat hangzott el, mint Kovács Agostoné, mikor harcba hívja a falu népét: — *Azt akarjuk-e, hogy rabláncra verjék kezeinket és a házunk falára üszökkkel írják: gyáva volt a magyar és megérdemelte, hogy eltöröltessék a földszínéről? Aki férji és magyar, velem jön Kossuth zászlója alá.*

Külön említést érdemel Gárdonyi humora. Erről keveset szoktak beszélni, pedig Gárdonyi egyik legjobb humoristánk. Ismert tipikus és mulatságos figurákat állít elénk (falusi kántor, cigány stb.) és sajátos beszédmódjkkal, furcsa észjárásukkal hangosan megnevettet bennünket. De még a legsúlyosabb, legkomorabb helyzetekben is van egy mosolyt keltő szava. Valami férfias szemérem visszatartja az érzélgésségtől és egy tréfás fordulattal kitorlí a könnyet szemünkből. Ez a kedves és bölcs humor, mely a Lámpásban is megvan, egyik forrása népszerűségének. Mindent összevéve, ha a Lámpás nem is remekmű, de érdekes, színes és hasznos olvasmány. Előre mutat, segít megismerni és leleplezni a klerikális reakciót.

Gárdonyi legjelentékenyebb műve, irodalmunk egyik büszkesége az *Egri csillagok*. Már terjedelemben is hatalmas munka, de még inkább értékben és tanulságban. Bírálói joggal nevezték el a hazaszeretet regényének. A 16. században visz bennünket vissza, amikor török és német hadak dúlták, szaggatták a mohácsi csatátérn halálra sebesült országot. A regény hőse Bornemissza Gergely, egy jobbágyfiúból lett nagyhírű vitéz, aki bátorságával, leleményességével, hazájáért minden áldozatra kész hűségével ifjúságunk példaképe lett és az is marad. Gyermekkorától fogva végigkísérjük egészen addig, míg a megvert török sereg elvonul a hiába ostromolt Eger alól. Az első kötetben a gyermek és ifjúvá serdült Gergelyt ismerjük meg, aki már hétéves korában megszökik a török fogságból, de nemcsak maga és a kis Cecey Éva menekül meg, hanem még egy lovat is zsákmányol a török hordától. Aztán látjuk őt harcolni és bújdosni, látjuk, mikor részese egy vakmerő merényletnek a szultán ellen, tanúja a török cselfogásnak, mikor megszállja Budát. Megszökteti szerelmését, akit el akarnak választani tőle, áruhában megjárja Bizáncot, hogy kiszabadítsa nevelőapját, Török Bálintot.

A második kötet Eger ostromát írja le. A hősiességnek, az áldozatkésztségnek páratlan szépségű ábrázolását kapja itt az olvasó. Bornemissza Gergely itt nemcsak mint nagyszerű vitéz, hanem mint »a vár esze« áll előttünk. Az ő ördögös hadigépeinek, tüzet szóró, forgó kerekének és egyéb találmányainak volt köszönhető, hogy a vár hősi népe visszaverte, legyőzte a törökök dühödt ostromát. Gergely visszakapja elrablott gyermekét és találkozik hűséges párjával. Cecey Évával, aki a vár titkos alagútján bejut férjéhez.

Gergely mellett a hősök egész sora magasodik. Ott van a hősök hőse, Dobó István, a vár kapitánya, szigorú, bölcs és emberszerető vezér. Jutalmaz és büntet, dicsér és korhol, mindenütt ott van, ahol kell, lelket önt a csüggedőkbe és bitófára küldi az árulót. De ott van Zoltay, Mekcsey és ki tudná felsorolni, hogy még hányan! A halált megvető bátorságnak, a kötelességtudásnak, a helytállásnak bámulatos példáit látjuk.

A regénynek legfőbb eszmei tartalma, ami ma is időszerűvé teszi, hogy Dobó az idegen hódító ellen egységben felvonuló népre támaszkodva védi meg Eger várát. A főnemesség még ekkor is a saját hasznát lesi, a papok pedig csak misézni hajlandók, de katonát adni nem. A császár is csak a szájával segít, felmentő sereget nem küld. Es ime, a magyar nép, jobbágyok és kézművesek, megteszik azt, amit a másik két rendnek kellett volna: megvédik a várat. A nemes urak 1514 óta félték felfegyverezni a parasztságot. Dobó nem félt. Tudta, hogy példamutató vezetőkkel a nép kész a hazáért és szabadságért harcolni.

Az egri nők hősiessége közmondásos. Gárdonyi a férfiakkal egyenlő bátraknak írja le őket, mintha a szocialista tanítást vállalná: a nő semmivel sem hátrábbvaló a férfinál. Haladó szelleme mindenütt megmutatkozik. Természetesen nem tud szabadulni osztálya korlátjaitól, nem tudja, hogy a történelem osztályharcok története, de igazságérzete, a falusi nép nyomorúsága, jogtalansága sok mindent megsejtett vele.

Az *Egri csillagok*ban is bőven árad Gárdonyi humora. Még a legforróbb helyzetekben is talál valamit mosolyognivalót.

Báj és erő, derüs és megrendítő részletek egész sora váltakozik benne. Es mindez az élet reális ábrázolásában. Gárdonyi a jellemzés nagy művésze, sokszor Arany Jánosra emlékeztet. A lakjairól nem ő mondja el, hogy milyenek, hanem tetteik által előttünk formálódnak. Ezzel olyan közel hozza a 400 évvel ezelőtt élt embereket, hogy szinte tapintjuk őket, szinte halljuk a szívük dobogását. Alakjain keresztül megmutatkozik, hogy az író nem pártatlan. Szeretni és gyűlölni tanulunk tőle, szeretni a hazát, és a népet, gyűlölni az árulót és az ellenséget.

Még néhány szót Gárdonyi nyelvéről, stílusáról. Tiszta magyar nyelv ez, népi gyöckérű, világos és átlátszó, mint a forrás vize. A magyar ember józan észjárása tükröződik benne. Gárdonyi szereti az egyszerű rövid mondatokat, ez is hozzájárul könnyű megértéséhez. Nem egyes kiválasztottak, hanem az egész nép írója.

A *Lámpás* még sokáig világítani fog s az *Egri csillagok* fénye soha nem húny ki a magyar irodalom egén.

BALÁZS SÁNDOR

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

RÁKOSI MÁTYÁS ÉLETE KÉPEK BEN

Szikra

Népünk és pártunk bölcs vezére és tanítója, Rákosi Mátyás elvtárs 60. születésnapjára díszes kiállítású albumot adott ki a Szikra Könyvkiadó. Az album bemutatja Rákosi elvtárs harcos életét kora ifjúságától napjainkig.

Rákosi elvtárs élete szorosan egybeérött a magyar nép küzdelmeivel, sorsával s így az album képei egyben a magyar közelmúlt és jelen történetét is megéleveníttik.

Az első rész felidéz a felszabadulás előtti időszakot: Rákosi elvtárs ifjúságát, részvétét az akkori munkás-megmozdulásokban, az első imperialista világháborút, a hadifogságot, a dícsőséges Tanácskörtársaság időszakát, amikor először bontakoztak ki teljes egészében Rákosi elvtársnak, a tanácskormány népbiztosának ragyogó képességei.

1924-ben a Horthy-fasizmus rendőrköpi elfogják és bíróság elé állítják a nép harcának vezetésére hazatért Rákosi Mátyást. A tárgyalások megmutatják Rákosi elvtársnak, a proletariátus nagy harcosának hősi kiállását, emberit, forradalmár nagyságát, — másrészt a nemzetközi munkásmozgalom szolidaritását, amely lefogta a vérbírák gyilkos kezét. A fegyház tizemhat szörnyű éve után a nagy Sztálin, a Szovjetunió szabadította ki Rákosi elvtársat.

Az album második része a felszabadulás utáni időszak hatalmas küzdelmeiről, az újjáépítésért, a jó pénz megteremtéséért, a hároméves, majd az ötéves tervért, a belső ellenség leleplezéséért és megsemmisítéséért s a proletárdiktatúráért folytatott sikeres harcokról számol be. Minden kép egy-egy állomása a párt vezetésével a szocializmus építésének útjára lépett hazánk ragyogó eredményeinek, népi demokráciánk napról napra erősödő belső és külső sikereinek, melyeknek fáradhatatlan, bölcs szervezője és vezetője, az egész nép örömeinek-gondjainak legjobb ismerője és orvosója, Lenin és Sztálin legjobb magyar tanítványa: Rákosi Mátyás.

Az album művészi borítója és képmelléklete Csáki-Maronyák József, Kossuth-díjas festőművész, — a könyvtáblán lévő dombormű Pátzai Pál Kossuth-díjas szobrászművész munkája.

V. V.

Nagy Sándor:

MEGBÉKÉLÉS

Szépirodalmi Könyvkiadó

A »Mebékélés« című elbeszélést — mint mindenki tudja — nemrég tüntették ki irodalmi Sztálin-díjjal. Nagy Sándor személyén keresztül egyben fiatal, szocialista irodalmunkat is a legnagyobb elismerés érte.

A Sztálin-díj nemcsak elismerés a magyar íróknak, irodalmunknak, jelentősége több ennél, figyelmeztetés íróinknak, mert felhívja őket munkájuk fontosságára, felelősségük nagyságára, hogy a magyar író ügye nemcsak a magyar népé, hanem az egész szocialista táboré. Íróinknak ma egy pillanatra sem szabad feledniök, hogy műveikkel nem néhány ezer, hanem több száz millió embert nevelnek és ezt csak akkor érik el, ha olyan műveket alkotnak, amelyeket százmilliók várnak, olyan művet, mint a »Mebékélés« — hogy konkrét példát említsünk.

Nagy Sándor elbeszélésében, szemünk előtt már évek óta ezerszer lejátszódó, ismét eseményt mesél el, azt, hogyan találja meg egy egyénileg gazdálkodó kisparaszt felemelkedésének egyetlen útját, a társasgazdálkodást.

Az író rendkívül ügyesen fonja a mese szálait. Egész sor apró mozzanatot, epizódot sző bele, hogy minden oldalról megvilágítsa hőseinek, elsősorban Hajdu Istvánnak jellemét. Hajdu, a dolgozó paraszt igazi típusa, becsületes, szereti a munkát, ha magának dolgozhat, ezért van ellene a közös gazdálkodásnak is. Mikor azonban felismeri, hogy saját érdeke a termelőcsoport, mert egyedül semmire sem jut, belép. Nagy Sándor nagyon meggyőzően és hitelesen érzékelteti a főhős tudatában végbemenő fejlődést. Amikor először találkozik vele, ellensége a szövetkezetnek, de észrevesszük rajta, hogy annak eredményei nem maradtak hatástalanok reá, már érzi, hogy azok jártak jól, akik tagjai lettek, csak magának nem meri bevallani, inkább új rágalmakat mond magában a »Petőfi« csoportra. Amikor aztán lova bevviszi a csoport tanyájára, még inkább meggyőződik a közös gazdálkodás előnyeiről. Hazaérve unokaöccse és egy gazdatársa keresik fel, hogy megtudják szándékát, belép-e másnap, tagtoborzáskor a szövetkezetbe. Nem tud igent mondani, mert nem akar nyíltan szembefordulni eddigi

magatartásával, de nemet se mond, mert akkor meg hazudna. Ebből már látjuk, hogy be fog lépni s ez nem ér váratlanul bennünket. Mégis izgalommal várjuk, mikor fogja végre megtenni a döntő lépést. Izgalomunk nem alaptalan. Hajdu belépésénél fontos szerepet játszanak az emberi érzelmek is. Juhász sógorával kölcsönösen és ádázul gyűlölik egymást, amióta Juhász kezdeményezésére megalakult a faluban a termelőcsoport. A két sógor csak a belépéskor békél meg egymással. Ez sem valami váratlan — az író által kierőszoakolt — egymás nyakába borulás, hanem nagyon alaposan elő van készítve két oldalról is. Juhászné, amint meghallja, hogy húga nagyon rosszul van, felébred benne a testvéri szeretet, s legyőzi magában az éves haragot, átmegy hozzá, hogy ápolja őt. Ez megenyhíti Hajdu haragját. Juhászt pedig — sógora tudta nélkül — Bozsó, a csoport pártbizalmija és a járási párttitkár meggyőzik helytelen nézetének tarthatatlanságáról, s ezzel kihúzzák sógora iránti gyűlöletének méregfogát. Ilyen egyszerűen, nagy szavak hangoztatása nélkül mutatja meg az író a párt segítségét Hajdu sorsának elrendezésében.

Külön élvezetet nyújt az olvasónak az elbeszélés szép, tömör, kifejező stílusa. Amint leírja a nyári forróságtól kiszáradt szikes, homokos határt, a »Petőfi« kidomborodó, zöldelő tábláit, szinte ott érezzük magunkat a történet színhelyén. Hajdu lovának, Táltosnak viselkedését, külsejét olyan érzékletesen írja le, hogy már-már azt hisszük, ott állunk mellette és szeretnénk megsimogatni.

A »Mebékélés« felszabadulásunk óta írt — egyik legszebb elbeszélésünk, mindenkinek érdemes elolvasnia, sokat lehet tanulni belőle és igazi élvezetet nyújt.

F. E

Maupassant:

SZÉPFIU

Szépirodalmi Könyvkiadó

A párizsi utca nyüzsgő forgatagában egy fiatalember, Georges Deroy, sétál s azon tűnődik, hogy a következő napon ebédeljen-e, vagy vacsorázzon, mert mindkettőre nem telik abból a pár frankból, ami a zsebében van; kedve lenne valahoi egy sört meginni, de erre sem futja a pénzből, hiszen nyomorúságos kislisztviselő, — így kezdődik a regény. S úgy végződik, hogy ugyanez a fiatalember, most már du Roy de Cañtel báró, a becületrend birtokosa, a kormány lapjának szerkesztője, félmillió frankos vagyon ura, oltárhoz vezeti Franciaország egyik leg-

gazdagabb, soktízmilliós vagyonú pénzemberének lányát s a főpap áldásától kísérve, magasztos orgonabúgás közepette vonul ki a templomból, s kilépve onnan, magán érezheti az őt figyelő, őt irigylő s neki hízlgő sokezer ember tekintetét. Hogyan jutott el idáig? A XIX. század realista irodalmában nem egyszer találkozunk olyan fiatalemberekkel, akik szégyényen, s avval a szándékkal indulnak neki az életnek, hogy valami nagyot, valami kimagaslót, hősiest fognak cselekedni s ezt a céluat eréllyel, okossággal, kitartással, lelkesedéssel el is érik, vagy — más regényekben — elbuknak, tönkremennek. De Maupassant regényének a főhőse, a Széplíu, nem különösebben okos, nem is művelt, nem határozott s semmi-féle elképzelése, terve sincs, egy erénye van mindössze: csinos, deli alakja van, szépen kipodrótt bajsza, asszonyisziveket dobogtató tekintete. S ez az eléggé közepes, alapjában tehetségtelen és üres ember éppen az asszonyisziveken keresztül jut el a karrier legmagasabb csúcsára; az asszonyok dédelgetik, teszik nagygyá, szeretik útján, juttatják egyik polcra a másikra. De még mélyebb oka is van hallatlan karrierjének: teljes gátlástalansága, feneketlen aljassága, durvasága. Egy vágya van csak: uralkodni a többiekén, minél több pénzhez jutni. S ahhoz, hogy ezt elérje: nem számít semmi, hidegvérrel játszik az asszonyok szerelmével, a fiatalok barátságával, az idősebbek tanácsaival, szemrebbenés nélkül árulja el jöteveit. gyalazza meg legjobb barátjának emlékéit, csúfolja ki a halottakat, zsarolja az élőket. Az önteltség és a durvaság, a hazugság és a fenekellen képmutatás, az osioba csalás s az erőszakos trükkök mestere a Széplíu.

De ez a buta és aljas ember csak egy olyan társadalomban tud ilyen váratlan gyorsasággal érvényesülni, amely ugyan csak butaságra és aljasságra épül, ahol ugyancsak a pénz az úr, ahol a felültevők eltiporják az alattuk állókat, ugyanolyan gátlástalanul és durván, ahogyan azt a Széplíu teszi. S Maupassant, a XIX. század második felének ez a nagy francia kritikai realistája, nem is fukarkodik a kapitalista társadalom kritikájával. Csaknem egész életművének egyik legfontosabb mondanivalója az 1871 utáni francia burzsoa köztársaság leleplezése, pellengérré állítása, a francia nagypoigróság és kispolgárság bemutatása, de ebben a művében talán legvilágosabb, legmeggyőzőbb ez a kritika. Mert a Széplíu csak azért érvényesülhet s végtelen butaságban azért lehet politikai újságíró s miniszterbuktató szakteknitely, mert a parlament a nagykapitalisták kezében van, mert az újságírás a pénzemberek üzlete, mert a képviselők tudatlan fráterek, akik csak vagyonukat akarják megnövelni s a

miniszterek e parlagi politikusok legértéktelebbjei. A Szépfíú csak azért tud szeretőin s feleségein keresztül érvényesülni, mert a burzsoa társadalom velejéig romlott, mert a házasság, az erkölcs, a hűség fogalmai üres frázisokká lettek, csak a külszím, a látszatot őrzik, s emögött romlottság, erkőlcstelenség, hazugság rejtőzük. A Szépfíú azért tudja megkapni az egyház áldását cselekedeteire, mert a katolikus egyház is üzleti szervezetté lett, mert a kiábrándult, cinikus elvtelenség takarózik ájtatos vallásosság köntösébe. Ebben a társadalomban minden: tehetség, szerelem, boldogság, siker, állás megvásárolhatóvá válik — bizonyítja Maupassant regénye is.

A francia író másik jellegzetes témája, a normann parasztok, alig bukkannak fel a regényben: mindössze a Szépfíú, munkában és hajszában megőregedett, egyszerű és megtagadott szülei képviselik őket. De azért ez a regény — bár mindvégig az uralkodóosztályok körében játszódik — a nép érdekében íródott, mert a burzsoa demokráciát, a francia nagypolgárság torz világát realista módon ábrázolja és helyesen kritizálja. Leleplező erejéhez, hatásosságához hozzájárul Maupassant sajátos írói művészete: a szigorú szerkezet, a leírások s jellemzések szűkszavú pontossága, a jelenetek s párbeszéd drámai feszültsége; ezt a különleges maupassant-i tömörséget és érzékletességet Benedek Marcell felkiismeretes és művészi fordítása jól adja vissza.

Szabolcsi Miklós

MAI LENGYEL ELBESZÉLŐK

Szépirodalmi Könyvkiadó

Két szempontból is érdekes ez az elbeszélés-gyűjtemény. Először azért, mert megismerjük belőle a mai Lengyelországot, megismerjük egy-két elbeszéléséből a régi lengyel társadalmat is s néhány novella a háború és az ellenállás éveinek világát örökíti meg. Másrészt pedig azért érdekes olvasmány a kötet, mert látni belőle, hogy a lengyel írók nagyrészt ugyanazokkal a problémákkal küzdenek, mint a mi íróink, küzdenek a kifejezés helyes eszközeiért, a szocialista realizmus érvényesítéséért. Az újabb írásokon már látni a szovjet irodalom nevelő hatását.

A kötet első novellája, Dabrowska elbeszélése még a régi, feudális Lengyelország világát idézi fel. Olyan ez az írás, mintha Móríc Zsigmond írta volna. Hangulata, légköre reménytelen, de mégis csupa lázadás, az elnyomott paraszt lázadása a környező világ ellen. Már a harmincas évek

Lengyelországról ad képet Jarochowska elbeszélése, amely egy véres, de győzelemmel végződő paraszt-sztrájkról számol be. Egy másik elbeszélés a munkásmozgalom hősi múltját, a lengyel Kommunista Párt vezetésével vívott harcot örökíti meg.

Egy sereg elbeszélés szól a náci megszállásról, a lengyel dolgozóknak a náci-fasiszták elleni hősie magartásáról. Az elbeszélések világosan megmutatják, kik voltak az igazi ellenállók. Sandauer novellája leleplezi a liberális »ellenállót«, aki tulajdonképpen együttműködik a megszállókkal. Brandys elbeszélése pedig az augusztusi felkelés szükségszerű összeomlását mutatja be. Nalkowska novellája ellenben a lengyel parasztok, munkások valóban hősie harcának állít emléket. Ezeknek az elbeszéléseknek, egy része visszaemlékezés formájában íródott. Ez érthető is, mert javarészk 1945—48 között született, Zielinski »Valek« című novellája vezet át a mai korba. Hőse német rabságban szenved, Németországban éri az amerikaiak »felszabadítása«, akik semmivel sem jobbak, mint a náciak voltak.

A kötet többi novellája a felszabadulás utáni Lengyelország életéről ad képet. Ez a kép nem elég teljes. Mert jól ábrázolják ugyan a lengyel írók a falusi osztályharcot, megmutatják a kezdeti nehézségeket s egyikük-másikuk hírt ad a szocializmus nagy építkezéseiről, mégsem bontakozik ki teljes kép a mai Lengyelországról. Ez természetesen nem a lengyel írók, hanem az antológia szerkesztőinek a hibája. Marian Brandys elbeszélése Nowa Hütában játszódik, de csak éppen ízelítőt ad az építés lendületéről. Nem látjuk eléggé a novellákból az új embert, a szocialista lengyel ember születését, fejlődését sem. Nem ártott volna, ha az antológiának ezt a részét kibővítik.

A novelláknak nemcsak a témája, hanem a hangja is ismerős. Nemcsak a mi problémáink hasonlóak, hanem a lengyel írók is éppúgy próbálkoznak megragadni a születő újat, mint a mi íróink. Sok még a naturalista maradvány, sokan pedig a régebbi elbeszélők modorában igyekeznek kifejezni a mai valóságot. Van azonban egy érdekes tanulsága ennek az antológiának. A lengyel írók valamenyhien érdekesen és szívesen próbálnak írni. A fordítók (Bába Mihály, Baternay Béla, Kemény Ferenc, Mészáros István) úgy igyekeztek fordítani, hogy az eredeti művek jellegzetességeit, helyi színeit is tolmácsolják. A kötethez Ryszard Matuszewski írt előszót.

Kelemen János

V. Ocsereyjin:

TIED VAGYOK HAZÁM!

Uj Magyar Könyvtiadó

A regény a harokocsizók prózában megírt hősköteményének nevezhető. Egy harcocsizó dandár részlegének életén és embelein keresztül mutatja be a szovjet katona páratlan hősiességét, önfeláldozását és azt az öntudatosságot, amellyel nemcsak a szovjet nép boldogságáért, de a fasiszta rabságban szenvedő népek és országok felszabadításáért is küzd.

A regény két főhőse, Jurij Malkov és Nyikolaj Pogugyin gárdahadnagyok, akik ugyanazon harcocsis alakulatnál szolgálnak. Mindketten fiatal emberek. Malkov a tisztiskolából egyenesen ehhez a gárdaharcocsis alakulathoz kerül. Pogugyin a polgári életben vasmunkás, jó kommunista, igazi szovjet ember, aki annak ellenére, hogy a család, a kemény harcok tüzeiben meleg barátságot köt Malkovval, pontosan látja annak hibáit és igyekszik beöle is bolsevikot, a párt hűséges katonáját nevelni. Segítségére van ebben a regény egyetlen nőalakja, Szonja Potapova, a dandár rádióhíradós szakaszvezetője, aki Malkovval együtt járt iskolába és még a gyermekkorából származó szeretettel viselkedik iránta.

A fasiszták frontja felbomlóban. Menekülnek a németek és családsáik a szovjet haza barbárul felűlt térségeiről. Nyomukban a diadalmas szovjet katonaság, élen a harcocsizókkal, akik ékeket, utakat vágnak a fejveszette menekülő ellenség soraiba, letörnek ellenállásukat és diadalmasan robnak előre a győzelem felé. A harcok során derül ki, hogy Malkov, aki jó katona, bátor ember, a tiszti iskolát eredményesen, sőt jó eredménnyel végezte, az igazi vizsgát itt teszi le a harctéren.

Malkov hadnagy a hosszú hónapokon át tartó offenzíva alatt igazi szovjet emberré edződik a háború hatalmas kohójában és amikor harcocsijával elsőnek száguld be a fasiszta fenevad barlangjába, Berlinbe, már minden ízében bolsevik.

Ocsereyjin regényének nemcsak főalakjai, de mellékalakjai is mesteri jellemzésűek. Egyetlen papírfigura sincs a könyvben. Minden alak él és mozog, minden hitelen, természetes, hihető ebben a könyvben. Vanja bácsi, az öreg szanitéc, az önfeláldozóan hősi halált haló Petyka Bannih, Nyikonov gárdafőnök, Oszipov, a harcocsizó felérítő szakasz parancsnoka, Mirza Murtazinov, a nagyszerű géppisztolyos lövész — egytől-egyig ragyogóan jellemzett alakok. Külön említést érdemel

Cseremnih gárdafőnök, aki békeidőben elsőosztályú mozdonyvezető, a gyorsaság szerelmese, aki a harctéren sem tagadja meg magát és az első között is az első, amíg hősi halált nem hal. Valóban megrendítő és a könyv irodalmilag egyik legszebb része, amikor az író elbúcsúztatja Cseremnihet.

A regény kitűnően kidomborítja a párt vezető, irányító szerepét, amely a fronton talán kétszeresen fontos. Megmutatja, hogy a párt irányító és nevelő ereje teszi a regény elején még sok hibával küzdő Malkovot bolsevik emberré.

Dobozy Imre:

AZ ÚJ TÜRKEVE

Művelt Nép Könyvtiadó

Túrkeve, 1951 tavasz. A decemberi januári »földindulás«, utána a gyors tagosítás végleg felbomlasztotta a régi kisparaszti gazdálkodás ősidők óta megszokott rendjét. De az új rend még csak most van alakulóban. Nehéz harcok, nagy kavarodások, a legjobbak áldozatos helytállása s a tömegek minden szónál többet érő tapasztalatai árán születik Túrkevéen szocialista társadalom. Erről szól Dobozy Imre könyve.

Azon melegeben ír le mindent, amit 1951 tavaszától őszig szemével látott, fülével hallott hazánk első termelőszoövetkezeti városában. Éles a szeme, jó a fülle: ezekben a viharos időkben is azt veszi észre, ami csakugyan fontos, és hites tanúként veti papírra. Riporter? Az. De több is annál. Működésben a valóságot megleszte és sebtében megírta — mintha már a magyar »Új barázdát szánt az eké«-hez készített volna vázlatot.

Hogy ebből a vázlatból kikerekedik-e majd egy ilyen összehasonlításra méltó alkotás, — arról korai beszélni. Dobozy dolga, hogy megmutassa, a tehetségéből még mire futja. De az való igaz, hogy ez a könyv, »Az új Túrkeve« — érdekesítő olvasmány és szép írás, a maga kicsit hevenyszett, kidolgozatlan formájában is. Enberi sorsokkal, jellemekkel ismerkedünk meg olyan körülmények között, melyek magyar parasztok számára teljesen újak, szokatlanok, eddig ismeretlenek. Gál Antal 16 holdas középparaszt volt. Ma brigádvezető a »Vörös Csillag«-ban és azon fő a feje, hogy ha már csak 53 embere maradt a 70-ből, legalább azokat hogy tudná mind együtt tartani s idejében mindent elvetni. Kis-Gál Péter is középparaszt volt. De ő meg abban sántikál, szövetkezeti tag létére, hogy tarthatna odahaza két tehenet, szekeret. A kommunista Katona Lajos az életét kockáztatja, háromszor bu-

kik le a Berettyó jéghideg vizébe a szilvavattú beleesett tárcsájáért, hogy ne késsen a rizsföldek elárasztása. Horváth Sándor meg kaszát emel Konti Mihályra, a városi pártbizottság titkárára, mert az nem enged, hogy aratás idején délután 5-kor kiálljon a munkából. De magában egy-egy emberben is micsoda harc dúll Gönci Sándor is, a »Harcos« elnöke hol szinte lángol, mint a mozdony, rántja előre a többieket, hol iszik, hanyagol. Vagy Bernáth eivtárs, a Vörös Csillag párttitkára: milyen lelkes kommunista! Csak éppen nem a maga dolgát akarná csinálni, hanem az elnökét. És még hányféle emberről ad számot Dobozy. Barátról és ellenségről. Munkában versenyzőkről és krumpóltolvajokról. Gyapottermelekről és dinnyeposhasztókról. S mindnyájuk életén keresztül az új és a régi elkeseredett küzdelméről.

Ez a küzdelem nem végződik 1951 őszével, ameddig a beszámoló szól. De az a félesztendő, amit leír, mégis már az új biztos győzelmét mutatja. Az élet újrendeződik a szocializmus elvei szerint. Elvont igazságból tizezrek tapasztalatává válik az új társadalom törvénye: ki hogy dolgozik, úgy részesedik.

Az utolsó kép, amit megrajzol Dobozy: az évvégi jövedelemelosztás és az évszázó tagértekezlet a Vörös Csillagban. Lovas Lajos summázza az eredményeket. Csöndes szava most mindnyájuk szívéből szól. Nem kis nehézségek árán, de kiállták a próbát. Sokat tanultak, többet tán, mint egész eddigi életükben. — Jövőre már jobban kezdjük — mondja Lovas. Gál Antal ráfelel: — És jobban végezzük.

Eddig tart Dobozy könyve. Kevés izgalmasabb írást olvastunk mostanában. Megérdemli, hogy gyorsan eljusson sokak kezébe, városiakéba is, de főleg falusiakéba. Jó segítség lehet további harcainkban.

Varga Domokos

B. Jarusztovszkij:

CSAJKOVSZKIJ

Művelt Nép Könyvkiadó

»Kétszer súlyosan megsebesültem és olyan nehéz elviselnem a szüntelen gyötrő, hihetetlen fájdalomokat, hogy időnként — mint szokás mondani — magamon kívül vagyok. Ilyen pillanatokban nagyon szeretem hallgatni Csajkovszkij V. szimfóniájának utolsó tételét, a mindent legyőző éjet, az öröm és a boldogság zenéjét.«

Egyszerű szavak, de művésztől nem kívánhat ennél. A Nagy Honvédő Háború idején írta levelében egy szovjet katona, egy rádióhallgató a sok közül. Mert Csajkov-

szkij, a nagy orosz zeneszerző művei a szó szoros értelmében a nép közkincsévé lettek és nincs a Szovjetunióban egyetlen Operaház sem, amelyeknek állandó műsor-darabjai között ne szerepeljen két-három Csajkovszkij-opera.

Pjotr Iljics Csajkovszkij 1840-től 1893-ig élt. Gazdag tartalommal telített élete volt. A tanulmány érdekesen, szívesen festi a kert, amelyben a nagy zeneszerző élt és alkotott. A hatvanas évek Oroszországban a haladó eszmék virágzása, az orosz felvilágosodás évei voltak. A fiatal Csajkovszkij ezekben az időkben már hivatás-szerűen foglalkozik zenével. 1869-ben Moszkvában kerül bemutatásra I. szimfóniája, a »Téli ábrándok«. Ezenkívül első operája, az Osztrovszkij szövegére írt »Vajda«. Legszebb alkotásai, az »Onyegin« és a IV. szimfónia az 1877-es esztendőben születik, amikor is súlyos lelki válságba kerül. Alkotótevékenysége segíti át a válságon — amint maga mondja: »Munka nélkül a szó szoros értelmében nem tudok élni.«

A nyolcvanas-kevenvenes években írja az V. és VI., a Mantréd-szimfóniát és csodálatos operáját, a Pikk Dámát.

Ezekben a művekben az élet, az ember-szeretet árad el, de — kevés kivétellel — befejezésük tragikus. Azt a bizonytalanságot, zavart tükrözik, amit az orosz nép nagy része, különösen az orosz értelmiség érzett ezekben az időkben.

Csajkovszkijt — mint minden igazi, nagy művészt, elszakíthatatlan kapcsolat fűzte a néphez. Legtöbb művének témáját népdalokból vette, s pompás zeneműveket alkotva belőlük, ísmét visszaadta őket népének.

Csajkovszkij nagy reformátor az operaforna újjáteremtése terén.

A klasszikus orosz balettek sorát is Csajkovszkij művei nyitják meg. Az ő hagyományát folytatják a szovjet zeneszerzők. A három meseballett: »A hatyúk tava«, a »Csipkerózsika« és a »Diótörő« tulajdonképpen az első egész estét betöltő orosz balettek. Zenéjük messze felülmúlja a legjobb nyugateurópai mesterek valamennyi korábbi, hasonló műfajú zeneműveit.

A Szovjetunióban mély, igazi szeretet és megbecsülés övezi Csajkovszkij alakját, emlékeit. És művészetének hatása már a világ minden részében megmutatkozik.

Ez a kis könyv, ez a ragyogó tanulmány hozzásegít bennünket ahhoz, hogy még nagyobb elmélyültséggel, még nagyobb élvezettel hallgassuk a világ egyik legnagyobb zeneköltőjének műveit.

F. K.

Giovagnoli:

SPARTACUS

Ifjúsági Könyvkiadó

A köztársasági Róma utolsó évszázadában, i. e. 74-től 71-ig, Spartacusnak, a thrák gladiátornak vezetésével hatalmas rabszolgafelkelés reszkettette meg az itáliai félszigetet. A harcok előzményeit, lefolyását és tragikus bukását írja le Giovagnoli, az olasz romantikus regényírás mestere.

Giovagnoli Jókai kortársa; ezt a könyvét 1874-ben írta. Akkor már hosszú harcok voltak mögötte, melyeket mint köztársaságpárti hazafi vívott. Mint ebben a regényében, s más írásaiban megmutatta, a szabadság gondolatához karddal, tollal és szóval élte végéig hű maradt. Szenvedélyes, színes könyveit hazájában éppen ezért igyekeztek agyonhallgatni. Legjobb könyve, ez a regénye orosz fordításban, a Szovjetunióból indult diadalútra.

Kévs regény van, melyből ilyen szemléletesen lehetne megismerni azt a iontos korszakot, amikor az ókori Róma nagyhatalommá, rabszolgatartó világbirodalomná vált. Róma már megsemmisítette hatalmas ellenfelét, Karthagót, ura és korlátlan kizsoltója a Földközi-tenger vidékének. A gögös arisztokrácia mellett kialakul a gazdag kereskedők, vállalkozók osztálya. A szabad parasztok tömegei elszegényednek, a föld kicsúszik lábuk alól. A fővárosban sokezres tömegben élnek a nincstelenek, s a náluk is sokkal nyomorultabb, idegenből odahurcolt rabszolgák.

A regény első lapjain a nép elkábítását, az urak féktelen vérszomját szolgáló cirkuszi előadást néz végig az olvasó. Itt ismeri meg az életveszélyes bajvívás mestert, Spartacust. Sorban felvonulnak a kor ismert alakjai, Sulla, Cicero, Catilina, Pompeius és a többiek. A romlott, fényűző Róma pompázatos képeit sötét színekkel egészíti ki a lebujsok, a síkátorok kisemmizeteinek ábrázolása.

Romantikus szerelmek megható leírása, a politikai ellentétek hiteles rajza végül elvezet a regény főtémájához: a gladiátorok, elsősorban Spartacus vezetésével küzdő rabszolgák hősiességéhez. Filmszerűen elevenednek meg az itáliai tájakon felvonuló seregek. A rabszolgák hada komoly sikereket ér el, a harcot évekig tudja folytatni. Nagy érdeme van ebben a vezérnek, Spartacusnak, akiről az uralkodóosztályt képviselő korabeli történetírás is kénytelen megállapítani, hogy »hatalmas erejű, testileg is, lelkileg is«. Már az első harcok idején kimutatta a hadvezetésben oly fontos személyi bátorságon kívül kitűnő taktikai készségét. A felkelőknek azonban

nem volt, nem is lehetett forradalmi ideológiájuk. Szövetségesre nem számíthattak, hiszen a szabad emberek — akármilyen nagy ellentétek is voltak közöttük — a rabszolgaarend fenntartásában egyetértettek. A felkelők táborában mutatkozó ellentételen túl a fegyveres felkelés győzelméhez még nem voltak még az előfeltételek; a rabszolgatartó rend még elég erős volt ahhoz, hogy ellenálljon. Hiába volt Spartacus kiváló szervező és hadvezér, hiába győzte le többiben a római légiókat. Általános felkelést szítani, a kizsákmányoltakat egységes cölbal zászlaja alá gyűjteni nem sikerülhetett. A harcnak el kellett buknia, s a vezér sok-ezredmagával a szabadságküzdelem vértanúja lett.

Annak ellenére, hogy Spartacus felkelése teljes vereséget szenvedett, mégis lökést jelentett a fejlődéshez, közelebb hozta a római rabszolgatartó birodalom megdöntésének idejét. A harc emléke élt és hatott, morzsolta a rabszolgatartó rendet, megkönnyítette azoknak a barbároknak a feladatát, akik következetes támadásaikkal évszázadokkal később elérték Róma megdöntését.

A könyv nagy érdeme minden sorából kicsendülő, izzó hazaszeretete. Az ifjúság, s a felnőtt olvasó a regény morális értékén túl sokat tanul magáról a korról, a régi Róma mindennapjának, közéletének sajátságairól, az ókori hadviselésről. S nem utolsósorban a könyv hozzásegít a régi rabszolgatartók gyűlöletes képének bemutatásával a mai zsarnokok, a mai rabszolgatartók elleni harc következetes végigviteléhez.

Balázs Sándor

Murányi-Kovács Endre:

A BARRIKADOK FIAI

Ifjúsági Könyvkiadó

Ifjúsági irodalmunk szívesen dolgozza fel a magyar történelem mai harcainkban is buzdító erejű, hősi mozzanatait. Murányi-Kovács Endre ifjúsági regénye annyiból újított jellegű, hogy a francia történelem egyik legnagyobb, leghősiesebb mozzanatát, az 1871-es Párizsi Kommunét ismeretű izgalmas és ifjúságunk szívét, eméjét megragadó formában. De mint ahogy a magyar történelemnek éppen azok a legnagyobb korszakai, amelyek egybeesnek az emberiség általános haladásával, a Párizsi Kommuné nem csupán a francia nép ügye, hanem a világ minden dolgozójé. A szerző igen ügyesen — egy, a magyar szabadságharc bukása után Párizsba emigrált magyar család, Petriék sorsán, a 12 esztendő Petri Gabi szemén keresztül — hatol be a Párizsi Kommuné történetébe.

Petri Gabi és a Párizs külvárosában levő Sebestyén-köz különböző nemzetiségű proletár gyermekei a fiatal olvasók számára igen közérthető világlátást nyújt meg Franciaország társadalmának életét a Kommunizmus kezdeténél megelőző időkben.

Gabi és barátai, a Sebestyén-köz proletár gyermekei külön-külön és »Nemzetközi Szövetség«-et alkotnak és e »Szövetség« a maga kicsiny eszközeivel is segítséget nyújt a nagy, az igazi Szövetségnek, Frankel Leónak és társainak. Egy-két kivételtől eltekintve — például amikor Avril tanító úr valóságos marxista előadást tart a gyermekeknek a történelemről, a nemzetközi helyzetről — Murányi-Kovács Endrénének sikerült úgy megnagydínia a Kommunizmus legjellegzetesebb, legfontosabb eseményeit, hogy nem torzul el az a gyermeki látásmód, amely a Sebestyén-közi »szövetséget« jellemzi. Az író szerencsésen ötvözi a nemzetközi környezetet, s a nagy, kavargó történelmi események hatására korán fejlett, értelmes és becsületes gyermekek kalandjait a bukásban is nagyszerű, ma is erőteljes Párizsi Kommunizmus történelmi tényeivel. Murányi-Kovács tanult Valentin Katajev »Távolban egy fehér vitorla« című regényének tanulságaiból, nem félt attól, hogy gyermeki hősei esetleg »bagatellizálják« a nagy, történelmi témát. »A barrikádok fia« szervesen, reálisan tartoznak hozzá a forradalmi Párizs képéhez, életéhez; Murányi-Kovács Endre könyve éppen azért jó ifjúsági regény, mert nem választja külön a fiatalok és a »felnőttek« világát, hanem azt a szerepet igyekszik ábrázolni, amit különböző korú és rendű hősei az életben elfoglalnak.

Zádor István illusztrációi — a kissé zavarosan ható címlaptól eltekintve — jól, hasznosan segítik az olvasót.

(antal)

Huszár Imre:

BÁTORSÁG, HŐSIESSÉG, ERŐS AKARAT

Ifjúsági Könyvkiadó

A könyv a DISZ-fiatalok helyes, párt-szerű nevelésére oktat, ehhez ad útbaigazításokat. Bátorság, hősiesség, erős akarat alatt kommunista bátorságot, hősiességet, erős akaratot értünk, élesen megkülönböztetve ezeket a fogalmakat a burzsoázia önmaga arculatához, céljaihoz idomított »hősi erőnyeitől«. Világosan megmutatja a fejletlen és a kemény gyakorlattal, fegyvellemmel harcossá fejlesztett ember, a fegyvelmezett ösztönű: a kommunista közötti különbséget, valamint azt, hogy a gyöngye, a rosszul irányított miként nevelhető

teljesértékű emberré, hogyan fejleszthető ki benne a céltudatosság, az a három tulajdonság, ami a könyv címében is szerepel. A könyvben az író felveti a kérdést: mi a hősiesség, mi a hőstett, s hogyan találja meg a hozzá vezető utat a fiatal, és a Szovjetunió nagyjainak tollából vett idézettel, vagy valamelyik szovjet regényből (Az acélt megedzik, Ifjú gárda stb.) vett idézettel felel rá. A könyv végén jut el az író a gyakorlati tanácsokhoz, útmutatásokhoz, vagyis ahhoz, hogy a DISZ-nevelő hogyan beszéljen a fiatalokhoz, miként hozza összhangba a nevelőmunkát a fiatalok gyakorlati tevékenységével, sportolásával, foglalkozásával, kirándulásával; különös tekintettel Lenin elvtársnak arra a mondására, hogy »a kommunista akarat csak a nehézségekkel való harcban, az akadályok leküzdése közben nevelődik«.

A könyv elsősorban a DISZ-vezetők és nevelők számára íródott. Valószínű, hogy a hivatását jól betöltő DISZ-nevelő olvasmányai, képzettsége, a gyakorlati élethez való kapcsolatai által ugyanazokhoz a megállapításokhoz, következtetésekhez jut el, mint a könyv írója. A könyv az ifjúság nevelői számára hasznos olvasmány. Tanulmányaikat, tapasztalataikat összefoglalva, lépésről lépésre haladó logikával fölépítve, egységes áttekinthetben láthatják maguk előtt a munkában. Sok ösztönös tapasztalat tudatossá, sok nem egyszerre áttekinthető anyag összefoglalattá válik előttük.

Hibája, hogy tapasztalatait, útmutatásait túlzottan »használati utasítás«-szerűen, mereven adja elő. Nem veszi eléggé észre, hogy a nevelő munkája, fejlődése maga is küzdelem, csöppet sem kisebb küzdelem, mint az ifjú küzdelme, hogy a hősiességhez, az akaraterőhöz eljusson. Nincs eléggé tekintettel a fiatalok egyéniségének, az adott helyzeteknek különbözőségére.

R. Gy.

Bianki:

CINEGENAPTÁR

Ifjúsági Könyvkiadó

Bianki kütűnő ifjúsági könyvének hőse Cimke, a fiatal cinegemadár. Rajta keresztül ismerkedünk meg a regény többi, kedves, érdekes alakjával. Kitérül előttünk az állat- és növényvilág: maga a csodálatosan izgalmas természet.

A remek humorral megrajzolt állatfigurák közül különösen megszeretjük Cinke öreg barátját, a Szünke Vereböt. Ezzel az

öreg verébbel a városban akadt össze, ahová a téli erdő viszontagságai elől menekült. És a veréb sok mindenre megtanítja fiatal barátját. Például, hogy az év hónapokból áll, és hogy tulajdonképpen mit is jelentenek ezek a hónapok.

Magát az életet tárja fel ez a kedves, öreg veréb Cinke előtt. És így tanulja meg a fiatal olvasó is, hogy mit is jelent a természet ismerete, szeretete.

Bianki könyvéből nagyszerű képet kapunk a természetről. Mégpedig olyan képet, amilyen a valóság mély ismeretén alapul. Bőséges mesélőkedv s elmélyült természet-tudományos ismeret fonódik itt egybe.

Cinke és a Szürke Veréb mellett még az állatvilág egész sor pompás figurájával ismerkedünk meg. És mindégnyik azt példázza, hogy milyen leleményesen küzdenek ezek a kis lények a természettel. Látjuk, ahogyan a vadnyulak az évszakok váltakozó színeihez idomulnak, megismerkedünk a takarékos kis mókussal...

Új világot tár fel ez a könyv a gyermeknek. Az állatok és a madarak költészetét megrajzolt világot.

És végül szép tanúsága Bianki Cinegnaptárának, hogy az oly félelmetes természetet csak az ember tudja meghódítani és átalakítani.

M. I

Jesch László:

GYAKORLATI

ELEKTROTECHNIKA

Nehézipari Könyvkiadó.

Az elektrotechnika ma már bevonult mindennapi életünkbe. Mindig több és újabb eszközzel könnyíti munkánkat, fokozza teljesítőképességünket; összeköt távoli barátainkkal, munkatársainkkal, kényelmet, szórakozást, gyógyulást nyújt. Az elektrotechnika nélkül a szocializmus építésének hatalmas irama el sem volna képzelhető. Az elektrotechnika elmélete és gyakorlata állandóan fejlődik, új területeket hódít, új munkaalkalmakat teremt, de egyben mind több és több tudást igényel. Napjainkban már olyan szétágazó tudomány, hogy egyes részlelkérdései is lekövethetik egy egész emberélet munkáját.

Az immár ötödik kiadásban megjelent népszerű kézikönyv nem kezdőknek való tankönyv, hanem a gyakorlatban működő szakemberek részére igyekszik napi munkájukhoz szükséges adatokat szolgáltatni. Jó haszonnal forgathatják e kézikönyvet a más területen működő technikusok és középiskolák is.

A mágnesség és villamosság rövid elmélete után az egyenáramú áramfejlesztők

fejezetét kiegészíti az egyenáramú gépek átvételi előírása. Az akkumulátorok és töltésük, kezelésük, majd a váltakozóáramú generátorok, a hidrogénhűtés leírása után az önműködő gerjesztésszabályozást a transzformátorok, áramfejlesztőtelepek és ezek energiagazdálkodása követi. A távvezetéképítés didaktikailag értékes fényképanyagban gazdag.

A villamoslámpák és világítás technikáját a villamos motorok és áramátalakítók — a könyv terjedelmével arányban tartott — fejezetei követik. Fontosságának megfelelően helyet kapott az energiagazdálkodás szempontjából oly fontos teljesítménytényező javítása. Jól sikerült összefoglalás a gépjárművek villamos berendezése, ábraanyaga sok szöveget pótol. A villamos mérések, melegfejlesztés és hegesztés, beleértve a védőgázos eljárásokat, jól tájékoztatják a szakmán kívülről is. A hűradástechnikai fejezetek közül viszonylag részletes a távbeszélőtechnika. A villamosgyógyászat eszközei, majd az áram baleseti veszélyeinek ismeretése teszik kerek egészzé a művet, melynek kiállítása a korábbi kiadással szemben komoly haladást jelent.

Hollós Miklós

Boldizsár Tibor:

KORSZERŰ BANYAGÉPEK

Nehézipari Könyvkiadó

Az első magyarnyelvű kézikönyv e tárgykörben, de hozzátéhetjük, a külföldi szakirodalomban sem találunk a bányagépeket összefoglalóan tárgyaló olyan művet, mely a szakszerű tárgyalásmód mellett ennyire közérthető lenne.

A könyv elsősorban a szénbányászathoz alkalmazott jellegzetes bányagépeket ismereti, különös tekintettel a hazai szénbányászat igényeire, de helyet kaptak az ércbányászat gépi berendezései is.

Bevezetésül technikai és gazdasági adatokban bő összefoglalást kapunk a bányászati energiagazdálkodásról, a korszerű szénbányászatok fejlettségéről. A kézikönyv jellegnek megfelelően helyet kaptak a mechanikai alapfogalmak, anyagismeret és technológia is.

Az elektromos erőátvitel a bányában, az egyenáramú és váltóáramú motorok, a sújtólégbiztos berendezések, a különböző kábelek szerelése és adatai a könyv színvonalán arányos helyet kaptak.

A hidraulikus energiaátvitel fejezet anynyira általános érdekű, hogy — esetleg a szivattyúk és a pneumatikus erőátvitellel együtt — külön könyvként kellene kiadni, hogy a nem bányász-technikusok is felvigyeljenek rá.

A fejtő- és fúrókalapácsok, továbbá fúrógépek mellett a fúróelésítést és élesítőgépeket is tárgyalja. Az elsődlegesen szénbányászati gépeket tárgyaló mű programján kívül estek az olajfúróberendezések.

Külön fejezetek — fontosságuknak megfelelő terjedelemben — a résező-, fejtő- és rakodógépek, továbbá a tömedékelő-ácsológépek.

A bányaszállítógépek és aknazállítógépek fejezetei teszik teljessé a több mint 1300 vázlat, ábra és fényképpel illusztrált, számpéldákkal és táblázatokkal bőven ellátott művet.

A könyv szándéka, hogy minden vonatkozásban korszerű ismereteket adjon, sikerültnek mondható. A bányászat irodalmának viszonylag csekélyszámú magyar olvasóközönsége nem kaphat különféle szempontok és igények szerint megírt könyveket, s a szerző külön érdeme, hogy a jól választott színvonalat, melyen olvasóinak minden rétege megérti, anélkül, hogy a képzetebböknek érdektelenné válna, végig egységesen tartani tudta.

A könyv papírja és nyomdai kiállítása szerencsés összhangban van értékes tartalmával.

Hollós Miklós

A BERETTYÓÚJFALUSI KÖNYVTÁR MUNKÁJA.

A kultúrotthonvezetők kézikönyvtára.

Művelt Nép Könyvkiadó

A könyv: riport. A berettyóújfalusi könyvtár keletkezését, fejlődését, működését, működésének kihatását beszéli el. Nem feledkezik meg a hiányosságokról, a hibákról sem. Buzdítja, lelkesíti a könyvtár vezetőit, feltárja előttük, hogy a nép fejlődését megszervezett, jól átgondolt munkájukkal hogyan segíthetik.

Szépén, hangulatosan írja le magát a községet: Berettyóújfalut. A parasztok ízes magyar beszédét, amint a könyvekről, a kultúráról szólnak.

A könyvtárban 2700 kötet könyv van, a könyvtár olvasóterme szépen berendezett, a község lakói építették, meszelték társadalmi munkában. Leírja, hogy a könyvtár hatása alatt, a parasztok nagy része könyveket vásárol. Akad az olvasók között, aki 1500 %-ra teljesítette beszo- gállatási kötelezettségét. Hangsúlyozza az ismertető, hogy a könyvtárosnak jó szervezőnek kell lennie, ismernie kell a helyi adottságokat.

A könyvtár példáját követték mások is. Két termelőszövetkezeti könyvtár is alakult a járásban. Mindegyiknek körülbelül 400 kötet terjedelmű állománya van. A volt nincstelenek, volt urasági cselédek bújják a

könyveket: a kultúrforradalom jó úton halad ahhoz, hogy a könyv eljusson mindenkihez. Eppen ezért könyvre, minél több könyvre van szüksége a falunak. Mert különösen a szakkönyvekben még mindig nagy a hiány. Az olvasók a szakkönyvek alapján már az ágasbúzával és más nagyjelentőségű szovjet mezőgazdasági tanulmánnyal is kísérleteznek. Kemény küzdelmet folytat a könyvtár a kulákok és a klerikális reakció áskálódásai ellen.

A könyv megírásának módja ízes, szép a stílusa. Az író a könyvtárról, mint saját lelkesítő élményéről beszél, ez kellemes olvasmányá is teszi az ismertetést.

R. Gy.

A VAJÁR OLVASMANYAI.

Műszaki Dok. Központ és Központi Technológiai Könyvtár kiadása

Olvasási terv.

Az olvasási tervek célja a dolgozókkal olyan szakmabeli, ideológiai és egyéb irodalmi művek megismertetése, amelyek olvasása képzettségüket elmélyíti, ismereteiket növeli és az élenjáró szocialista termelési tapasztalatokat közel hozza hozzájuk. Az »Olvasási tervek« első füzele a vajúrokhhoz szól, a szocialista népgazdaság nehéziparosaihoz. A nehézipar forrása és kiindulása a bányászat, főképp szénbányászatunk. E füzet nem a vonatkozó teljes irodalom összeállítása, csak a legfontosabbaké; kívánatos az ajánlás sorrendjének megtartása az olvasásban. Két nagy csoportra osztja az ajánlott irodalmat: I. Az egyik »A bányászat feladata a szocialista termelésben« című témakör köré csoportosul. II. A másik »Olvasmányok a vájár szaktudásának fokozására« köré.

Az első témakörben találjuk Sztálin elvtárs »Beszéd a sztahanovisták első szövet- ségi tanácskozásán 1935. nov. 17-én. A leninizmus kérdései. Bp. 1950. Szikra. 584—599 old.; művének ajánlását; Rákosi elvtársnak »Pártunk egyik legbiztosabb pillére a bányászság« címen elhangzott beszédének az ajánlását. A vájár akáját a szépirodalomban Gorbatov: *Donyeci bányások*, Volosin: *Kuznyeckij föld*, Igisev: *Bányások*, Enczi Endre: *Földalatti aratás*, Zola Emil: *Germinál* stb. című művek örökítik meg. A szakmunkákat Kóta J.: *Lőmester*, Vájár, Krefly: *Vágathajtó vájár* stb. című művek képviselik. A füzet nem hagyja figyelmen kívül a balesetelhárítás és az egészségvédelem kérdését sem. Egyben a módszeres és céltudatos olvasáshoz is ad útmutatót.

SZOVJET IRODALMI MŰVEK JEGYZÉKE.

1945-től 1952 márciusáig magyar nyelven megjelent orosz klasszikus és szovjet irodalmi művek.

Allami Könyvterjesztő Vállalat

Az Allami Könyvterjesztő Vállalat Propaganda Osztályának brigádja a Szovjet Könyv Ünnepi Hete alkalmából adta ki ezt a bibliográfiát, melynek elsődendő célja a könyvtárosok és könyvterjesztők munkájának a könyvbeszerzés terén való megkönnyítése. A munka összeállítói hang-

súlyozzák, hogy az összeállítás gyakorlati célokat szolgál és ez vezette őket az egyes könyvek műfaji csoportosítására: I. Képeskönyvek. II. Mesekönyvek. III. Gyermekirodalom nyolcéves korig. IV. Ifjúsági regények és elbeszélések. V. Versesművek. VI. Próza művek. VII. Drámai művek. Az anyag csoportosítása a műfajokon belül betűrendben történik. Ezután következik a művek témakörmutatója, melynek célja az anyagot a legjellemzőbb és legfontosabb témakörök szerint taglalni. Az összeállításnak van név- és címmutatója is. Úgyes és rendkívül hasznos könyvjegyzék.

Könyvtárügyi folyóiratok szemléje

BIBLIOTYEKAR'. 1952. 2. sz. (Szovjet-unió.)

G. Babanov cikke az olvasás irányításának feladatával és kérdéseivel foglalkozik. Elvi megállapításaiban a moszkvai Komintern-körzetben lévő Szurikov Könyvtár tapasztalatait értékesíti. Kiemeli a Lenin Könyvtár bibliográfiai útmutatóit ehhez a munkához, ismerteti a tervszerű olvasás eredményeit; hangsúlyozza az elemző úr. apok hasznát a könyvpropagandában. — A Lenin Könyvtár bibliográfiai osztálya Gogol írói jelentőségével foglalkozik és bibliográfiát közöl műveiről és a Gogollal foglalkozó irodalomról. — V. Botov a Voronyezsi Terület könyvtárainak munkáját ismertetve kiemeli a szemlétező eszközök fontosságát az irodalmi propagandában. — N. Zabasza cikke a löbbi között a levelezőkonferencia jelentőségét hangsúlyozza a könyvpropagandában.

D. Hodosz, a sztavropolji Evdokimov kolhozkönyvtár történetéről és működéséről számol be. — I. Genken üzemi műszaki könyvtárismertetésben az olvasókat elemzi és megjegyzi, hogy azok közül 150-nél több észszerűsítő és feltaláló van.

CTENAR. 1952. 1—2. sz. (Csehszlovákia)

Lipovsky J. cikkében: »A népkönyvtárak és népművelési társaskörök munkaközössége«, irányelveket ad a népművelési társaskörök keretén belül működő népkönyvtáraknak. — Cerny V. cikkében kiemeli a szovjet könyvtárak példamutató munkáját az építkezéseknél. (»A könyvtárak segítése a nagy építkezéseknek.«) — Vinárek J. a természettudományi irodalom propagálásának módszeréről ír. (»Harcokunk az elmaradottság és sötétség ellen.«) — Bronstejn M. módszertani összefoglalót ad szovjet tapasztalatok nyomán a könyvkiállításról, a könyv tömegpropagandájáról.

KNIHOVNA. 1951. dec. I. sz. (Csehszlovákia)

Bleha J. »A jelenlegi cseh bibliográfia« c. cikkében felsorolja a Csehszlovákiában nyomtatásban vagy sokszorosításban megjelenő bibliográfiai sorozatokat. — Egy másik cikkében egy munkáskönyvtáros számol be üzemi könyvtárában szerzett tapasztalatairól a szakirodalom terjesztése terén

CLAUZA BIBLIOTECARULUI.
1952. márc. (Románia)

A folyóirat első helyen álló cikke a falusi könyvtárak közvetlen feladatait ismerteti. Ilyen tárgyú cikkei még: »A könyvtár hozzájárulása a brigádmunka megszervezéséhez termelőszövetkezeti csoportokban«, »A kultúrház könyvtára egy termelőszövetkezeti csoport létesítésében«. — A szakszervezeti üzemi könyvtárakkal »Egy műszaki kabinet könyvtára textilüzemben« és »Az üzemi könyvtár a sztahanovisták segítségére« című cikkek foglalkoznak.

CSITALISTE. 1952. 2. sz. (Bulgária)

Bénadov H. cikke a Sekerdzsijszkiről elnevezett népi olvasóterem 15 esztendőes népművelői munkáját, a bolgár nép szabadságának előtti küzdelmét ismerteti.

DER BIBLIOTHEKAR. 1952. 1. sz.
(Német Demokratikus Köztársaság)

A folyóirat részletes beszámolót nyújt az 1951. év végéig Berlinben lezajlott könyvtáros-értekezlet határozatairól. Az értekezlet előadói valamennyien rámutattak arra, hogy a német könyvtárügyi dolgozói szorosan egybehangolták feladataikat öt éves tervükkel. — Herbert Schreiber a technikai szakkönyvek népszerűsítésének kérdésével foglalkozik cikkében.

Darvin, Charles magyarul megjelent művei és a darwinizmussal foglalkozó újabban megjelent magyarnyelvű irodalom

Bibliográfia Darwin halálának 70. évfordulójára rendezendő könyvkiállításokhoz

- Darwin Charles: **AZ EMBER SZARMAZÁSA ES AZ IVARI KIVÁLÁS** (1—2. k. Bp. 1910. Athenaeum.)
- Darwin Charles: **A FAJOK EREDETE A TERMÉSZETI KIVÁLÁS UTJÁN, VAGYIS AZ ELŐNYÓS VÁLFAJOK FENNMARADÁSA A LETERTI KÜZDELEMBEN.** (1—2. k. Term. tud. Társ. 361. p. I t.)
- Darwin Charles: **AZ ÖSZTÖNRŐL.** (Bp. 1913.)
- Darwin Charles: **EGY TERMÉSZETTUDÓS UTA ZASAI.** (Művelt Nép 1951.)
- Keller B. A.: **A DARWINIZMUS FEJLŐDÉSE A SZOVJETUNIOBAN.** (Új Magyar Könyvkiadó.)

- Prenant, Marcel: **DARWIN.** (1948. Szikra 192. p.)
- Schmidt G. A.: **DARWIN TANÍTÁSA A TERMÉSZET FEJLŐDÉSÉRŐL.** (1949. Szikra. Term. tud. kiskvtár.)
- Timirjazev: **MI A DARWINIZMUS?** (1949. Szikra. Tudomány és haladás.)
- Timirjazev: **TÖRTÉNELMI SZEMLÉLET A BIOLOGIÁBAN.** (1948. Szikra, Tud. és haladás.)
- Trosin: **A FEJLŐDÉS DIALEKTIKÁJA A MICSURINI BIOLÓGIÁBAN.** (1951. Szikra.)
- Liszenko: **AGROBIOLOGIA.** (1951. Bp.)
- Vértés László: **A MUNKA SZEREPE AZ EMBERRÉVALÁSBAN.**

A TERMÉSZETTUDOMÁNYOS KISKÖNYVTÁR KÖVETKEZŐ SZÁMAI:

13. Smidt: **AZ EMBER SZARMAZÁSA.**
16. Keller: **HOGYAN ALAKITJA AT AZ EMBER A NÖVÉNYEKET.**
30. Gluscenko: **T. D. LISZENKO, A KIVÁLÓ SZOVJET TUDÓS.**
36. Davidov: **MICSURIN TANÍTÁSA ÚJ ALLATFAJTAK KITENYÉSZTÉSÉRŐL.**

46. Liszenko: **A TERMÉSZETES KIVÁLÁSZTODÁS ÉS A FAJON BELÜLI KÜZDELEM.**
50. Pliszceklj: **AZ EMBER KELETKEZÉSE ÉS FEJLŐDÉSE.**
75. Dr. Hahn Géza: **AZ EMBERI ERTELEM.***
80. Dr. Hahn Géza: **A TUDOMÁNY AZ EMBER SZARMAZÁSARÓL**

Eseménynaptár

Április 15—május 15.

1452. április 15. sz. LEONARDO DA VINCI (Vincsi) a reneszánsz legkimagaslóbb egyénisége, festő, szobrász, természettudós és fel-találó.
1765. április 15. megh. LOMONOSZOV M. V. a nagy orosz tudós és költő, az orosz tudomány megalapítója.
1912. április 15. sz. KIM IR SZEN, a Koreai Munkapárt Központi Bizottságának elnöke, a Koreai Néphadsereg főparancsnoka.
1830. április 16. megh. KATONA JÓZSEF, a magyar dráma első és máig is legnagyobb klasszikusa, a Bánk bán írója.
1882. április 19. megh. DARWIN CHARLES, (Darwin Csarlz) angol természettudós, a származástani elmélet megalapozója.
1802. április 21. sz. KOSSUTH LAJOS, a szabadságharc lángelkű vezére.
1870. április 22. sz. LENIN V. I.
1616. április 23. megh. SHAKESPEARE WILLIAM (Szervantesz Mikel) spanyol író, a Don Quijote (Don Kihote) szerzője. Regénye maró szatíra a középkori kalandos lovagregények ellen.
1616. április 23. megh. SHAKESPEARE WILLIAM (Sekszipir Viliem), a világ legnagyobb drámaírója.
1917. április 25. megh. TÖMÖRKÉNY ISTVAN író, a magyar parasztiélet kiváló ábrázolója, a magyar népi realizmus képviselője.
1900. április 28. sz. THOREZ MAURICE (Torez Morisz), a Francia Kommunista Párt főtitkára.
1799. április 29. sz. TÁNCSICS MIHALY, a magyar munkásmozgalom egyik első harcosa, a haladózszellemű »Munkások Lapja« szerkesztője.
1950. április 29. megh. RUDAS LASZLÓ marxista filozófus.

1618. május 1. sz. ZRINYI MIKLÓS költő és hadvezér; egész életét a török és német elnyomók elleni harcnak katonai irodalom megteremtője.
1889. május 1. A II. Internacionálé ezt a napot nemzetközi munkásünnepé nyilvánítja.
1900. május 1. megh. MUNKÁCSY MIHALY világhírű magyar festő, korának egyik legkiválóbb európai mestere.
1818. május 5. sz. MARX KARL.
1904. május 5. megh. JOKAI MÓR nagy magyar író, a magyar elbeszélő próza egyik nagy mestere, a legsokoldalúbb magyar író.
1912. május 5. megjelenik a »PRAVDA« első száma. A szovjet sajtó napja.
1776. május 7. sz. BERZSENYI DANIEL költő, a klasszikus versformák legnagyobb magyar mestere.
1827. május 7. sz. VAJDA JÁNOS költő, a múlt század második felének nagy lírikusa, Ady előfutára.
1840. május 7. sz. CSAJKOVSKIJ P. I. orosz zeneszerző, korának legjelentősebb művésze. Sokat merített az orosz népi dallamokból.
1805. május 9. megh. SCHILLER FRIEDRICH (Siller Fridrih) német költő és drámaíró. Goethe (Göte) mellett az antikizáló klasszicizmus legnagyobb képviselője, három forradalmi dráma szerzője.
1945. május 9. A győzelem napja.
1889. május 10. megh. SZALTIKOV-SCSEDRIN M. J. orosz szatirikus író.
1933. május 12. megh. KRUDY GYULA író.
1514. május 15. DOZSA GYÖRGY beszéde a Rákos mezején.
1909. május 15. sz. RADNÓTI MIKLÓS költő. Költészete az utolsó évei embertelen szenvedése közepette lángolt a legmagasabbra (A fasiszták 1944-ben meggyilkolták.)

A különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések jegyzéke

- MAGYAR ÍRÓK RAKOSI MÁTYASRÓL.** Irodalmi Újság, márc. 13. (Illés Béla); Világosság márc. 8.; Szabad Ifjúság márc. 12. (Devecseri Gábor.)
- Illés Béla: NÉPÜNK SZABADSÁGÁÉRT.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám. (Aczél Tamás.)
- Georghiu-Dej (Gyorgyu Dezs): VALOGATOTT CIKKEK ES BESZÉDEK.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám. (Arató Endre.)
- A SZK(b)P A KOMSZOMOL SZERVEZŐJE ES VEZETŐJE.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám.
- Antonov Szergej: TAVASZ.** Magyar Nemzet márc. 25.
- Benjámín László; TUZZEL, KESSEL.** Népszava márc. 15. (Vész Endre)
- Belinszkij: PUSKIN.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám. (Heller Agnes.)
- BOLGAR ELBESZÉLŐK.** Magyar Nemzet márc. 11.; Irodalmi Újság márc. 13. (Cseres Tibor.)
- Brandys Marian: OLASZORSZÁGI TALÁLKOZÁSOK.** Magyar Nemzet márc. 14.
- Dercsényi Dezső: VISEGRÁD MÜEMLEKEI.** Magyar Nemzet márc. 27. (Dutka Mária.)
- Dutt Palmé (Dött Pelm): MÉRRE TART INDIA?** Magyar Nemzet márc. 22. (Makai György.)
- Gárdonyi Géza: EGRI CSILLAGOK.** Irodalmi Újság márc. 13. (Boldizsár Iván.)
- Gáspár László: Az UJ TECHNIKA VILÁGA.** Természet és Technika márciusi szám. (Csepregi Ferenc.)
- Gellért Oszkár: KÖLTŐ A BEKÉRT.** Magyar Nemzet márc. 4.
- Giovagnoli (Dzsovanyoli): SPARTACUS.** Szabad Ifjúság márc. 13. (Haas Károly.)
- HÉT ÉVSZÁZAD MAGYAR VERSEI.** Uj Hang márciusi szám. (Szauder József); Művelt Nép ápr. szám. (Gellért Oszkár.) Irodalmi Újság márc. 13. (Kömlös Aladár.)
- HUNYADI JÁNOS HARCAI A TÖRÖKÖK ELLEN.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám.
- JOBBÁGYLEVELEK 1551—1848.** Magyar Nemzet márc. 11. (Lontay László.)
- Kolmakova: AZ ISKOLAI KOMSZOMOL-SZERVEZETEK A TUDÁSERT.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám.
- Lepesinszkája: A SEJTEK KÉPZŐDÉSE AZ ÉLŐ ANYAGBÓL ES AZ ÉLŐ ANYAG SZEREPE A SZERVEZETBEN.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám. (Faludi Béla.)
- MAJAKOVSKIJ VALOGATOTT VERSEI.** Irodalmi Újság márc. 13. (Lányi Sarolta.)
- Nagy Sándor: MEGBÉKÉLÉS.** Szabad Nép márc. 26. (Lityeraturnaja Gazeta márc. 22. Jefim Doros: Hajdu István sorsa c. cikkének fordítása.)
- OROSZ-MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI SZÓTAR.** Természet és Technika márciusi szám. (Jávorka Sándor.)
- Örkény István: HÁZASTÁRSÁK.** Művelt Nép áprilisi szám. (Zolnay Vilmos.)
- Pavlenko: ITALIAI ÚTAZÁS.** Magyar Nemzet márc. 14.
- PELDAKEPÜNK A SZOVIET IRODALOM.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám.
- Polevoj Borisz: AZ ARANY.** Magyar Nemzet márc. 25. (Falus Róbert.)
- Ságlinyin: AZ ÖTÉVES TERV UTJAIN.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám.
- Sásdi Sándor: MAGVETŐK.** Magyar Nemzet márc. 4.
- Ulieru George (Ulieru Dzsorzse): EGY JÁRASI ORVOS NAPLOJABÓL.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám.
- Zápotocky Antonin: VIHÁROS ESZTENDŐK.** Társadalmi Szemle február—márciusi szám.

Olvassóink írják...

GARAMSZEGI GYÖRGY

MESZHART könyvtárfelelős, Pécs

Március elején jólsikerült Victor Hugo-emlékestet rendeztek a pécsszabolcs-telepi legényszálláson. A jelenlevő dolgozók közül többen ismerték a nagy francia költő és író nevét, műveit.

Egy dolgozó felszólalásában kifejtette, hogy Hugo minden művét el kell olvasnunk, mert az író az elnyomatásban sínylődő proletáriátus felszabadításáért harcolt.

A dolgozók arra kérték a kultúrotthon könyvtárát, hogy Hugo műveit minél nagyobb példányszámban biztosítsák számukra és tartsanak belőlük ismeretéseket. Ugyancsak Pécsszabolcson március 12-én a Puskin-kultúrotthon nagy szeretettel fogadta az Unali Tánc- és Énekegyüttes

művészeit. Az újhegyi és vasbányatelepi tánccsoportok is bemutatták a szovjet vendégeknek tánctudásukat, hogy a szovjet művészek bírálatukkal segítsék tánc kultúrájukat. Ezt az alkalmat Györkö János könyvtáros arra használta fel, hogy szovjet ideológiai és szépirodalmi művekből jólsikerült könyvkiállítást rendezett.

Szállán elvtárs rövid életrajza köré csoportosította az ideológiai műveket, a szépirodalmi művek közül kiemelkedtek: Gorbátov: *Donyeci bányászok*, Beck: *Volokalamszki országút*, Solohov: *Uj barázdát szánt az eke* és az orosz klasszikusok műveinek szép kötetei. Szovjet vendégünk nagy örömmel szemlélte hazájuk gazdag irodalmát a pécsszabolcsi kultúrotthon könyvtárában, mely beszélés tanúja volt a szovjet s a magyar nép egyre mélyülő barátságának.

ANNUS OLGA,
a Népkönyvtári Központ szervezője, Buda-
pest

Bényei József, a tiszaladányi népkönyvtáros, Lakatos Károly népművelési ügyvezetővel együtt kiváló munkát végzett a népművelés terén. Bényei József diák, Nyíregyházára jár iskolába és naponta 14 kilométert gyalogol a tokaji állomásra; mindemellett nem sajnálja a fáradságot és ugyancsak maga viszi el Tiszaladányba, sőt a nagyhomoki tanyára is a népkönyvtár könyveit az ottlakó dolgozóknak. Tiszaladányban, ahol alig van 1200 lakos, 335 olvasót szerzett a könyvtárnak, akik februárban 805 könyvet kölcsönöztek.

DR. FARAGÓ LASZLÓNÉ,
Műszaki Egyetem Központi Könyvtára,
Budapest

Kultúrforradalmunk a könyvtár és könyvtáros igényeit is hatalmasan megnövelte. Friss erők kerültek könyvtárhálózatainkba, kiknek szakmai képzése, a meggyorsult termelés folytán, csak munka közben lehetséges. E képzésben a szakasajtó lehetőségeit is fel kell használnunk.

Könyvtárpolitikai téren, véleményem szerint, a Könyvbarát jó munkát végez, de a szakmai, technikai képzés terét nem aknázza ki. Ezért javasolnám: 1. Minden száma hozzon egy-egy könyvtártechnikai részletkérdésről közérthetően megírt tudományos cikket. (Pl. »Címfelvételi szabvány«, »Katalógusszerkesztés«, »Könyvraktározás«, »Kiállítások rendezése«). Ez a könyvtártechnikai rovat állandó legyen, cikkeit sorszámozással, feltűnő címszedéssel, hangsúlyozza a szerkesztőség, hogy azokat idővel a könyvtáros a maga hasznára, munkája vezérfonalaként egybegyűjttesse. — 2. Az »Olvasóink írják« rovat szélesedjék »Kérdezz — felelek« rovattá, melyben a könyvtárosok szaktársaiktól közérdekű könyvtári problémáikra egymástól is kapják meg a választ. E két javaslat megoldásához a szerkesztőség tudományos könyvtári aktívát vegyen igénybe, akik dolgozzák fel a jó pedagógus módszerével az oktatási technikai anyagot, tegyenek javaslatot a cikkek megírására, azután a »Kérdezz—felelek« rovatnak kérdéseit elvileg válaszolják meg. Csakis így tölthetjük

ki szakmai tartalommal ezt az aktuális jelszót: OLVASS TÖBBET MA, MINT TEGNAP!

(Javaslatai nagyban hozzásegítik a Könyvbarátot célkitűzéseiseihez, — megvalósítjuk. A szerk.)

VAGÓ LAJOSNE,
Lőrinci Hengermű sajtófelelőse

Ez év elején mint SZOT beutalt beteg Parádon voltam. Üdülők is voltak a szanatóriumban. Egyik nap váratlan öröm ért bennünket: Kopré József író a költészetéről tartott előadást nekünk. Előadását szavalatokkal tarkította és olyan közel hozta hozzánk a költemények lényegét, hogy a hozzászólásoknak nem akart vége szakadni. A hozzászólók maguk is idéztek verseket, sőt akadt olyan is, aki a saját szép költeményét olvasta fel. Egy másik alkalommal Vasvári István költő tartotta meg előadását *Azsajev: Távol Moszkvától* című művéről. Ekkor értettük meg igazán ennek a könyvnek a nagyságát: a ma emberének, nekünk, a szocializmus építőnek szól. Az előadások után a betegek és az üdülők gazdag élményanyagot dolgoztak fel későbbi beszélgetéseikben: a ma írója, a mi íróink nem elérhetetlen, elefánt csonttornyokba zárkózott csodalények, hanem ott állnak az olvasó mellett és segítik a mű igazi erkölcsi tartalmának megértésében, életmunkájának elvégzésében. Az volna a kérésem, bárcsak az üzemeinkben minél több irodalmi estet, délutánt rendeznének a mi íróink!

KISZEL ANTAL,
népkönyvtáros, Szarvas

(Rákosi elvtárs 60. születésnapjára a szarvasi népkönyvtáros országos versenyre hívta kartársait. A verseny feltételei a következők voltak: 1. Az olvasók számát március 8-ig 150 aktív olvasóval kell szaporítani. 2. A passzív olvasók meggyőzése az olvasás hasznáról. 3. Könyvtári aktívák szervezése az ifjúság köréből. 4. Március 9-ére a leg tartalmasabb és legszebb könyvkiállítás rendezése.)

Örömmel jelentem, hogy Rákosi elvtárs 60. születésnapjának tiszteletére, az általam kezdeményezett könyvtárosi verseny Szarvason gyönyörű eredménnyel járt:

Beiratkozott új olvasó — — —	222
Aktivizált régi olvasó — — —	47
Ifjúsági, könyvtárosi aktíva — —	17
Az új olvasók szociális megoszlása:	
Dolgozó munkás és paraszt — —	73
Háztartásbeli — — — — —	29
Értelmiségi — — — — —	21
Tanuló — — — — —	90
Iparos — — — — —	9

Könyvkiállításunk — a kiállítást látogatók szerint — kitűnően sikerült.

TOTH FERENC,

budapesti körzeti könyvtáros

Rákosi elvtárs születésnapjára a Pest megyei népkönyvtárosok is sok felajánlást tettek. Például a bernecebaráti népkönyvtáros, Gyenes János elvtárs vállalta, hogy az olvasók számát 40-ről 80-ra emeli, felajánlását 150 százalékban teljesítette. Idézrünk kellene még Dömsödi Szabó Mária, Laki Erzsébet és Horváth Erzsébet népkönyvtárosok teljesített felajánlásaikat is.

A szentendrei tanácselnök kezdeményezésére a helyi kisiparosok Rákosi elvtárs születésnapjára felajánlották, hogy a városi könyvtárat ünnepélyesen felavatják és átadják a város dolgozóinak. A megnyíló könyvtár — melyet a dolgozók legszélesebb néprétege olyan régóta várt — kiállítással fogadta a látogatókat, akiknek legnagyobb része mindjárt beiratkozott a könyvtár olvasói közé.

(Kérjük levelezőinket, forduljanak bizalommal minden vitás könyvtártechnikai és elvi kérdésben hozzánk, kérdezzenek tőlünk és levelező elvtársainktól, mert csak ezen az úton kaphatnak pontos és gyors feleletet problémáikra. A szerk.)

HIBAIGAZITAS

A Könyvbarát februári számában Gerő Gyula könyvtáros levelét a szerkesztőség hibájából helytelenül közöltük. Az eredeti levélben nem a Kalocsai Városi Tanácsról, hanem a Kalocsai Járási Tanácsról van szó.

Hírek

A Szovjet Könyv Ünnepi Hete alkalmából a Szovjet Könyv Házában könyvkiállítás nyílt »A szovjet irodalom a béke harcosa« címmel. A kiállítást március 22-én nyitotta meg Mihályfi Ernő népművelési miniszterhelyettes. Beszédében bejelentette, hogy az Ünnepi Hét tartama alatt írónk ankétokon és könyvmegbeszéléseken ismertetik a szovjet irodalom jelentőségét a békeharcban és a magyar nép fejlődésében is. Az ünnepi megnyitó után Krajevskij professzor, az Egyetemi Orosz Intézet igazgatója »A szovjet iro-

dalom a békéért folyó harcban« címmel előadást tartott.

A Szovjet Könyv Ünnepi Hétét az egész dolgozó nép örömmel és szeretettel fogadta. Csak a fővárosban több mint négyszáz üzemben és hivatalban, vidéken pedig 145 nehézipari, 182 könnyűipari üzemben, 94 építkezésnél, 82 iskolában, 255 állami gazdaságban és termelőszövetkezetben, 552 hivatalban állítottak fel ünnepi könyvsátrat.

A Rákosi Mátyás Műekben, a varrógépgyárban né-

hány óra alatt százon felül vásároltak a szovjet remekművekből a dolgozók. — A Központi Technológiai Könyvtár ugyancsak ebből az alkalomból ismertette könyvankéton a Szovjet Gépipari Enciklopédia nemrég megjelent, szerszámgépekről szóló kötetét. Ez év májusában pedig szovjet műszaki könyvkiállítást rendez és e kiállítás egyik termében bő könyv- és dokumentumanyaggal tárja a látogatók elé az orosz fel-találók és az orosz technika történetét.

A Szikra Könyvkiadó Vállalat a MAVAG dolgozóinak ismertette 1952-es évi könyvkiadási tervét, hogy figyelembe vehesse a dolgozók igényeit, kívánságait, meghallgassa kiadási tervével kapcsolatos, esetleges bírálatokat. A terv ismertetése kapcsán hozzászólást kért a dolgozóktól a megjelenésre szánt könyvek tartalmát és külső formáját illetőleg is. Minden üzemszéből megjelent egy-egy elvtárs és közös munkával vizsgálták meg — könyvkiadó és a dolgozó nép képviselői — a Szikrának, ez évben kiadandó, szocialista építésünket szolgáló, mintegy háromszáz művét.

A Szovjetunió Minisztertanácsa engedélyezte a »Könyvkereskedelem kiváló munkása« kitüntetés adományozását. Egy év alatt a Szovjetunióban a könyvkereskedelem 38 dolgozója nyerte el ezt a kitüntetést.

A Szovjetunióban az elmúlt esztendőben 60 millió példányban adtak ki gyermekkönyveket. A gyermekirodalom Sztálin-díjas kitüntetettjei 1951. év folyamán Vlagyimir Beljajev »Ősi erőd« c. trilógiája, Nyikolaj Noszov »Vitya Maljejev az

iskolában és otthon« c. elbeszélése, valamint Valentyina Oszejeva »Vaszek Trubacsev és társai« c. elbeszélése. A gyermekirodalom fejlesztéséből nemcsak az ifjúsági írók veszik ki részüket, hanem a legnagyobb és legjobb szovjet írók is munkaprogramjukba iktatják gyermekkönyvek írását.

A Szovjetunióban hosszútávú vonatokon bevonták a kalauzokat a könyvterjesztésbe. A Literaturjana Gazetta beszámol arról, hogy a Minszkből Moszkvába vezető vasútvonalon kitűnően szervezték meg a könyvterjesztést. Név szerint is kiemeli Maria Feszko kalauznő kiváló munkáját.

A Szovjetunió Felsőoktatásügyi Minisztériuma elhatározta könyveladási technikumok felállítását. Először Novoszibirszkben és Kiebben állítják fel a jövő évben a könyvterjesztő felső- és középkadereinek technikumát. Ez a két technikum évenként 150 könyveladót képez ki. Ezen kívül a moszkvai és a bakui szövetkezeti technikumokban, a moszkvai szövetkezeti belkereskedelmi akadémián és az össz-szövetségi szovjet kereskedelmi levelező aka-

démián indul meg a könyvterjesztési szakemberek képzése. Ez év folyamán megjelennek a technikumok tanönyvei és két éven belül a felsőoktatási intézetek könyvkereskedelmi tagozatai részére adnak ki tankönyvet.

A Közoktatásügyi Minisztérium iskolai tárgyú, ifjúsági regényekre és elbeszélésekre, valamint pedagógiai regényekre és elbeszélésekre pályázatot hirdet; a pályázók mutassák be az általános iskola, középiskola ifjúságának, egyetemi tanulóifjúságunknak életét, a nevelők munkáját művészi formában.

A pályaművek terjedelmét nem szabták meg. Pályadíjak: ifjúsági és pedagógiai regény első díja 5.000 forint, második díja 3.000 forint, harmadik díja 1.000 forint. Novelláé: első díj 1.000 forint, második díj 500 forint, harmadik díj 300 forint, negyedik díj 200 forint. — A pályázók a Közoktatásügyi Minisztérium nevelésügyi főosztálya címére: Budapest, V., Szalay-u. 10—14. jelíggel, vagy névvel küldjék be műveiket. Határidő: 1953. január 1.

KÖNYVBARÁT

Könyvtárosok és könyvterjesztők havi tájékoztatója

Megjelent 8000 példányban

Kiadja a Népművelési Minisztérium — Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság — Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285, 221-293 — Terjeszti: Posta Központi Hírlap Iroda Ó. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlethelyiség — Telefon: 183-022, 183-850 — Postatakarékpénztári csekk számla: 47.087 — Egyes szám ára: 1.50 Ft — Előfizetés negyedévre 4.50 Ft

Dorogi Sándor
az ország legjobb földművesszövetkezeti
könyvfelelőse

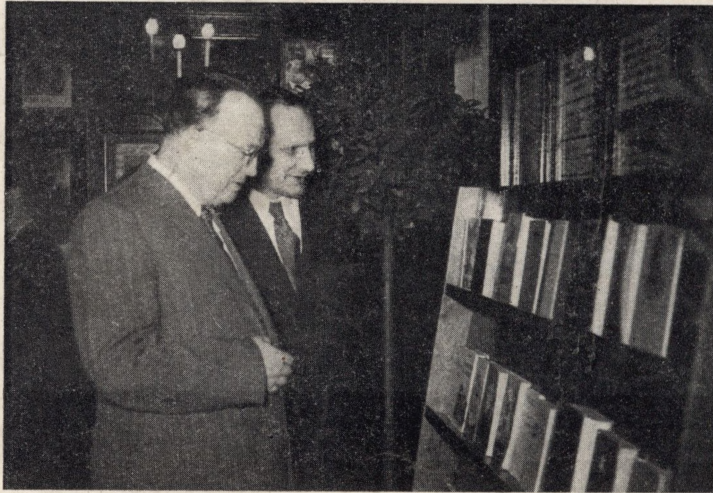
Lipták Pál könyvtáros
átveszi a békéscsabai Megyei Könyvtárat

Az ország első megyei könyvtárának részlete

„Szovjet irodalom a béke harcosa“
c. könyvkiállítás megnyitása a Gorkij-könyvtárban
Mihályfi Ernő miniszterhelyettes a könyvkiállítást nézi

Krajevszkij professzor az Egyetemi Orosz Intézet igazgatója Kónig Frigyes
vezérigazgatóval nézik a „Szovjet irodalom a béke harcosa“ c. könyvkiállítást